

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA
OBCE LIPTOVSKÁ LÚŽNA
na roky 2023 – 2030

január 2024

OBSAH

ÚVOD	2
ANALYTICKÁ ČASŤ	3
1 MIESTNE DANOSTI A MIESTNY POTENCIÁL	4
1.1 PRÍRODNÝ POTENCIÁL A PÔDNE POMERY	4
1.2 DEMOGRAFIA A ĽUDSKÉ ZDROJE	7
1.3 KULTÚRNO - HISTORICKÝ POTENCIÁL	10
1.4 ŠPORTOVÉ TRADÍCIE A VYBAVENOSŤ PRE ŠPORT	11
1.5 TRÁVENIE VOĽNÉHO ČASU	12
2 MIESTNA EKONOMIKA A PODNIKANIE	13
2.1 MIESTNE PODNIKANIE V PRIEMYSELE, SLUŽBÁCH, REMESLÁCH, POTRAVINÁRSTVE A POĽNOHOSPODÁRSTVE	14
2.2 MIESTNE SLUŽBY CESTOVNÉHO RUCHU	15
2.3 LESNÉ HOSPODÁRSTVO	16
3 MIESTNE VEREJNÉ SLUŽBY	17
3.1 ÚZEMNÉ PLÁNOVANIE A ÚZEMNÝ ROZVOJ	17
3.2 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	17
3.3 DOPRAVA	19
3.4 ENERGETIKA	19
3.5 ŠKOLSTVO	20
3.6 SOCIÁLNE A ZDRAVOTNÉ SLUŽBY	21
3.7 BÝVANIE	22
3.8 BEZPEČNOSŤ	22
4 SPRAVOVANIE MAJETKU OBCE A VECÍ VEREJNÝCH	23
4.1 FUNGOVANIE OBECNEJ SAMOSPRÁVY	23
4.2 ROZPOČET A MAJETOK OBCE	23
4.3 KOMUNIKÁCIA SAMOSPRÁVY S OBČANOM	26
5 SWOT ANALÝZA	27
STRATEGICKO - PROGRAMOVÁ ČASŤ	29
STRATEGICKO - PROGRAMOVÁ ČASŤ	30
FINANČNO - REALIZAČNÁ ČASŤ	37
FINANČNO - REALIZAČNÁ ČASŤ	38
VÝCHODISKÁ REALIZAČNEJ ČASTI	38
VÝCHODISKÁ FINANČNEJ ČASTI	43
Zoznam skratiek	50
Zoznam východiskových dokumentov	53
Prílohy	54
Príloha 1	55
ZÁSObNÍK PROJEKTOV a AKČNÝ PLÁN obce Liptovská Lúžna pre obdobie 2024-2030	55
Príloha 2	56
TYPOVÉ AKTIVITY pre jednotlivé opatrenia PHSR obce Liptovská Lúžna na roky 2024 - 2030	56

ÚVOD

Obec Liptovská Lúžna patrí podľa administratívneho členenia do okresu Ružomberok, ktorý je súčasťou Žilinského kraja. Nachádza sa v Liptovskej kotline asi 22 km východne od okresného mesta Ružomberok.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce (ďalej ako PHSR) je **strednodobý strategický dokument**, ktorý je základný programový dokument samosprávy, spracovaný za účelom riešenia súčasných a budúcich ekonomických a sociálnych problémov za efektívneho využitia všetkých zložiek jeho miestneho potenciálu (ekonomického, prírodného i demografického). Je vypracovaný na základe zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona č. 309/2014 Z.z. a v zmysle aktuálne platnej Metodiky tvorby PHSR z roku 2020.

Zodpovednosť za jeho implementáciu preberá obecná samospráva. Priebežná implementácia PHSR je nevyhnutnou podmienkou **zlepšovania kvality života obyvateľov obce**, ktorí majú príležitosť aktívne participovať na rozvoji obce či už pri jeho tvorbe, priebežnej aktualizácii alebo implementácii tým, že sa iniciujú alebo zapájajú do obecných aktivít a rozvojových projektov.

Zhrnutím analytickej časti tohto dokumentu je prehľad silných a slabých stránok obce a príležitostí a ohrození z vonkajšieho prostredia. Dokument tiež identifikuje potenciál rozvoja obce, jej aktuálne potreby a možnosti v kľúčových kompetenciách, ktoré obecná samospráva zastrešuje. V strategicko - programovej časti dokumentu je zadefinovaná vízia a strategické ciele a tiež opatrenia a aktivity, ktoré vedú k ich aktívnemu napĺňaniu. Vo finančno - realizačnej časti je definovaný systém monitorovania PHSR a možnosti viaczdrojového financovania rozvoja obce, vrátane Akčného plánu projektových priorít pre obdobie rokov 2024 až 2030.

Zmluvným spracovateľom PHSR obce Liptovská Lúžna sa stalo **OZ Partnerstvo pre MAS Dolný Liptov**, ktorého je obec spolupracujúcim partnerom.

Zmluvný partner: OZ Partnerstvo pre MAS Dolný Liptov

❖ Odborný garant

Ing. Rastislav Horvát

❖ Odborné spracovanie dokumentu

Ing. Iveta Niňajová, PhD.

❖ Analytické práce

Mgr. Veronika Mikulková

❖ Administratívne práce

Ing. Katarína Čižmáriková

**ANALYTICKÁ
ČASŤ**

1 MIESTNE DANOSTI A MIESTNY POTENCIÁL

Ak má samospráva zámer, systematicky a koncepcne vytvárať a zlepšovať podmienky pre život svojich obyvateľov na území obce, mala by v plnej miere rešpektovať miestne danosti a miestny potenciál, ktoré spoločne vytvárajú isté jedinečné špecifiká, ktoré významne ovplyvňujú smerovanie a intenzitu rozvoja obce.

1.1 PRÍRODNÝ POTENCIÁL A PÔDNE POMERY

Obec Liptovská Lúžna sa nachádza **na dolnom Liptove**, približne 22 km južne od Ružomberka a 18 km od rekreačného centra Donovaly. Leží v Lúžňanskej doline, zasadenej v severnej časti Nízkyh Tatier, pod **masívom Salatína**.

Riešené územie patrí podľa geomorfologického členenia Slovenska (Mazúr, Lukniš, 1986) do Alpsko-himalájskej sústavy, podsústavy Karpaty, provincie Západné Karpaty, oblasti Fatransko-tatranskej, celku Nízke Tatry a podcelku Ďumbierske Tatry. Oddiel je Prašivá, Salatína a pododdiel **Lúžňanská kotlina**. V hornej časti Lúžňanskej doliny sa nachádza **Prírodná rezervácia Meandre Lúžňanky**.

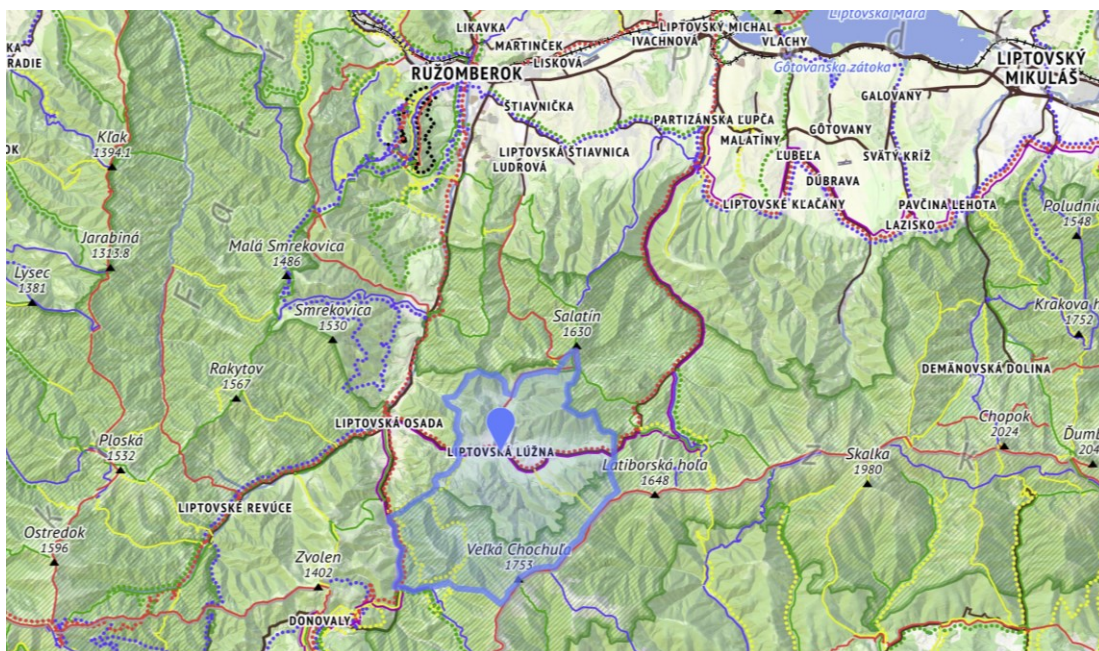
Na severovýchode územia v hlavnom masíve Nízkyh Tatier sa nachádzajú biotické granodiority až kremenné diority, v severnej časti územia katastra auto metamorfované granity, smerom na severozápad sú to kremence a pestré bridlice, v západnej časti vápencovo-slieňové vývoje a na západe menšie celky dolomitov

V území Liptovská Lúžna sa v jeho juhovýchodnej časti v hlavnom masíve Nízkyh Tatier vyskytujú prevažne humusovo-železité podzoly na ľahších zvetralinách kyslých hornín. Smerom na západ prechádzajú do **hnedých pôd podzolových** na podobných zvetralinách. V západnej časti od Korytnice smerom na sever sa vyskytujú rendziny vylúhované na zvetralinách pevných karbonátových hornín, ktoré sa striedajú s hnedými pôdami nenasýtenými na ľahších zvetralinách kyslých hornín a hnedými pôdami na zvetralinách slienitých vápencov a silikátovo-karbonátových hornín.

Územie obce Liptovská Lúžna patrí do **chladnej klimatickej oblasti** s priemernou ročnou teplotou menšou ako 16 C. Sú tu zastúpené všetky tri okrsky tejto oblasti - mierne chladný s priemernou júlovou teplotou 12-16 C, chladný horský s júlovou teplotou 10-12 C a studený horský s júlovou teplotou pod 10 C.

Obcou preteká riečny tok **Lúžňanka**, ktorá sa v Liptovskej Osade po vstupe do Revúckej doliny vlieva do Revúcej. Lúžňanka priberá pravostranný prítok Ráztoky a početné malé prítoky. Južnú časť odvodňuje potok Patočiny vtekajúci do Revúcej a južnou hranicou prebieha korytnický Medokýš. Režim odtoku povrchových vôd je snehovo-dažďový s najväčšími prietokmi v máji a najmenšími v januári a februári. Priemerný ročný elementárny odtok je 15-40 ls-1km². Územie patrí do dvoch hydrogeologických rajónov MG 017 a M 024. Využiteľné zásoby podzemných vôd sú v kategóriách 1-1.9 ls1km-2 a 2-4.99 ls-1km².

Liptovská Lúžna **susedí s katastrami 7 obcí**: Liptovská Osada, Liptovská Štiavnica, Partizánska Ľupča, Jasenie, Brusno

Zdroj: www.freemap.sk

Pre geobotanickú charakteristiku územia bolo použité členenie podľa Geobotanickej mapy Slovenska (Michalko a kol., 1987). Na území obce Liptovská Lúžna sa nachádzajú nasledovné jednotky potenciálnej prirodzenej vegetácie: (1) bukové lesy vápnomilné, (2) subalpínske kosodrevinové a trávinné vápnomilné spoločenstvá (*Pinion mugii*), (3) alpínske kyslomilné spoločenstvá, (4) bukové lesy kvetnaté, (5) jedľové a jedľovo-smrekové lesy (*Abietion*), (6) bukovo-borovicové lesy (*Erico-Pinion, Seslerio-Festucetum tatrae*), (7) bukové kyslomilné lesy horské (*Luzulo-Fagion*), (8) Smrekové lesy čučoriedkové (*Vaccinio-Piceion*).

- **Jedľové a jedľovo-smrekové lesy** (*Abietion, Vaccinio-Abietion*) majú ráz bezbukového variantu. V pôvodnom zložení mala prevahu jedľa biela, primiešaný bol smrek obyčajný, vtrúsený smrekovec opadavý a borovica sosna, z listnáčov jarabina vtáčia, javor horský, jelša sivá a výnimočne buk lesný. Sú to najčastejšie produkčné lesy s funkciou pôdoochrannou. Porasty sú viac menej jednovrstvové. Prirodzená obnova nebýva najlepšia. V riešenom území tvoria hlavné spoločenstvo v horskej časti katastra. Vyskytujú sa tu aj smrekovo-borovicové lesy a ostricové spoločenstvá (*Pi*), ktoré sa podobne ako predošlé vyskytujú v oblastiach bezbukových alebo skoro bezbukových na vápencoch a dolomitoch. V drevinovom zložení je okrem borovice a smreka aj mukyňa obyčajná, jarabina vtáčia, smrekovec opadavý, jedľa biela a niekedy buk a javor horský. Rastie tu skalník (*Cotoneaster integerrimus*), borievka (*Juniperus communis*), hloh (*Crataegus laevigata*). Tieto spoločenstvá sa nachádzajú v severnej časti katastra.
- **Smrekové lesy čučoriedkové (P)** rastú prevažne na silikátovom podloží s podzolovými pôdami. Základná drevina je smrek obyčajný, vyskytuje sa smrekovec opadavý a borovica sosna, vzácné jedľa. Pri hornej hranici lesa sa primiešava kosodrevina, z listnatých krov sa v smrečinách objavuje zemolez čierny. Nachádzajú sa v južnej časti katastra vo vysokých nadmorských výškach a tvoria tu prakticky hornú hranicu lesa.
- **Bukové kyslomilné lesy horské (Fm)** vyskytujú sa na všetkých geologických podložiach. Tvoria ich bohatý súbor spoločenstiev smrekovo-bukovo-jedľových lesov. Je tu chladnejšia klíma a humifikácia je spomalená. Hromadí sa surový humus, pôdy podzolujú. Z drevín sa tu vyskytuje jedľa, buk, smrek. Jednotlivo môže byť vtrúsený javor horský, smrekovec, borovica, jarabina vtáčia a breza bradavičnatá. V krovinnom podraze sa vyskytuje zemolez čierny, ruža alpínska, ríbezľa skalná, rakyta, baza červená, kalina a iné. Z pôd prevládajú hnedé pôdy nenasýtené, môžu byť aj podzoly.
- **Subalpínske kosodrevinové a trávinné kyslomilné spoločenstvá (Ms)** patria sem porasty kosodreviny (*Pinion mugii*), kvetnaté vysokohorské lúky (zväz *Nardion*) a vysokobyľové spoločenstvá kyslých podkladov (zv. *Calamagrostion villosae* a *C. arundinaceae*). V porastoch prvej formácie dominuje kosodrevina, v nej sú zastúpené ríbezľa skalná, jarabina vtáčia, vrba sliezka, ruža ovisnutá a zemolez čierny. Na hornej hranici sa prirodzene rozpadajú do ostrovčekov a prechádzajú do stupňa alpínskych hólí. Podložie tvoria žuly, ruly alebo pieskovce. Pôdami sú hnedé lesné pôdy so známkami podzolizácie, kamenisté s veľkou priepustnosťou. Kyslosť je vysoká, tvorí sa hrubá vrstva surového humusu. Vegetačné obdobie je veľmi krátke.
- **Bukové lesy kvetnaté (F)** sa vyskytujú v podhorskom a horskom stupni na všetkých geologických podložiach. Pôdy sú hlboké, humózne, s bohatým bylinným podrastom. V drevinovom zložení sa nachádza dub zimný, javor horský,

javor mliečny, brest horský, lipa malolistá, jaseň štíhly, zriedkavo smrek obyčajný. V Liptovskej Lúžnej tvorili hlavnú výplň kotliny.

- **Alpínske kyslomilné spoločenstvá (Jt)** rastú v alpínskej a snežnej klíme s veľmi krátkym vegetačným obdobím. V týchto polohách rastú vzácne druhy aj endemické a sú chránené. Vedúcim rastlinným druhom je *Juncus trifidus*, *Campanula alpina*, *Leucanthemopsis alpina*, *Festuca supina*, *Potentilla aurea*, *Ranunculus pseudomontanus*, *Salix herbacea*. Na mierne kyslých pôdach sa vyskytujú mačínové spoločenstvá s druhmi ako *Agrostis pyrenaica*, *Festuca versicolor*, *Salix retusa*, *S. reticulata*. V našom území tvoria úzky pás v najvyššej časti vrcholov Nízkyh Tatier.
- **Subalpínske kosodrevinové a travinné vápnomilné spoločenstvá (Mc)** tvoria porasty kosodreviny a travinné vápnomilné spoločenstvá smlza pestrého (*Calamagrostis varia*). Pôdy sú minerálne bohatšie a len mierne kyslé. Surový humus sa tvorí len miestami. Vyvinuté sú rendziny, sorpčne nenasýtené podzolové hnedé lesné pôdy a niekedy pôdy oglejené. Vysoká býva prezencia *Ribes petraeum*, niekedy *Sorbus chamaemespilus* a *Lonicera nigra*. Dôležitosť tejto jednotky na vápencoch tkvie najmä vo vodohospodárskej sfére. V katastri sa nachádzajú len ostrovčekovite pod Salatínom.
- **Bukové lesy vápnomilné (CF)** boli tvorené bukovými a zmiešaným lesmi na rendzinách rozšírené na strmých skalných vápencových svahoch v podhorskom a nižšom horskom stupni. Vápencové bučiny sa často vyskytujú na skeletovitých sivých rendzinách menej často na hnedých rendzinách. Spoločným znakom stanovišť je nedostatok vlhkosti. Z drevín sa okrem buka vyskytujú sutinové dreviny ako lipa, javor, čerešňa vtáčia, jarabina mukyňa, brekyňa. Sú zastúpené v západnej časti katastra len v menšej miere.

Riešené územie zasahuje v rámci Karpatskej provincie do živočíšneho regiónu - nízkotatranského okrsku vnútorného obvodu Západných Karpát. Okrem bežných druhov sa tu nachádzajú druhy ako svišť, kamzík, myšovka vrchovská, hraboš snežný, fúzač, mlok karpatský, jasoň červenooký, kunka a podobne.

Kataster obce Liptovská Lúžna má rozlohu 5 466 ha a zaberá **43,14 %** výmery okresu Ružomberok, pričom poľnohospodárska pôda zaberá až 44,19 % výmery poľnohospodárskej pôdy okresu Ružomberok. **Ide o jednu z obcí s najvyššou výmerou v okrese Ružomberok. Lesné pozemky zamerajú 67,9 % výmery obce.**

CELKOVÁ VÝMERA ÚZEMIA OBCE k 31. 12. 2022 (v m ²)				
Územie	Poľnohospodárska pôda (PP)	Nepoľnohospodárska pôda (NPP)	podiel PP	Celková výmera
Liptovská Lúžna	16 192 813	38 469 642	29,62 %	54 662 455
Okres Ružomberok	36 640 055	90 074 742	28,91 %	126 714 797
podiel obce na okrese v %	44,19 %	42,71 %		43,14 %

Zdroj: Štatistický úrad SR, DATACUBE, VBD_SK_WIN:pl5001rr

Z poľnohospodárskej pôdy mali v roku 2022 najväčšiu výmeru (91,87 %-ný podiel na celkovej výmere) Trvalé trávne porasty, pričom Orná pôda zaberá 6,79 %. V obci nie sú evidované žiadne ovocné sady.

VÝMERA POĽNOHOSPODÁRSKEJ PÔDY v obci Liptovská Lúžna k 31. 12. 2022 (v m ²)					
Druh poľnohospodárskej pôdy (PP)	2015	2022	podiel	2022/2015	
				abs. zmena	zmena v %
Orná pôda	1 105 659	1 099 927	6,79 %	- 5 732	-0,51 %
Záhrada	220 752	216 648	1,36 %	-4 104	-1,86 %
Ovocný sad	0	0	0,0 %	0	0 %
Trvalý trávny porast	14 987 255	14 876 238	91,87 %	-111 017	-0,74 %
Poľnohospodárska pôda - celkom	16 313 666	16 192 813	100 %	-120 853	-0,74 %

Zdroj: Štatistický úrad SR, DATACUBE, VBD_SK_WIN:pl5001rr

Z nepoľnohospodárskej pôdy mali v roku 2022 najväčšiu výmeru (96,70 %-ný podiel na celkovej výmere) Lesné pozemky, pričom Zastavaná plocha a nádvoria zaberala len malú časť z nepoľnohospodárskych pozemkov (2,72 %). Na území obce je evidovaných 0,29 % nepoľnohospodárskej pôdy ako Vodné plochy.

VÝMERA NEPOĽNOHOSPODÁRSKEJ PÔDY v obci Liptovská Lúžna k 31. 12. 2022 (v m ²)					
Druh nepoľnohospodárskej pôdy (NPP)	2015	2022	podiel	2022/2015	
				abs. zmena	zmena v %
Lesný pozemok	37 098 304	37 201 021	96,70 %	102 717	0,28 %
Vodná plocha	112 407	112 781	0,29 %	374	0,33 %
Zastavaná plocha a nádvorie	1 031 788	1 046 045	2,72 %	14 257	1,38 %
Ostatná plocha	106 290	109 795	0,29 %	3 505	3,30 %
Nepoľnohospodárska pôda - celkom	38 348 789	38 469 642	100 %	120 853	0,32 %

Zdroj: Štatistický úrad SR, DATACUBE, VBD_SK_WIN:pl5001rr

Medzi rokmi 2015 a 2022 sa výmera poľnohospodárskej pôdy znížila o 5 732 m² v kategórii Orná pôda a o 111 017 m² v kategórii Trvalý trávny porast (TPP), a to na prospech nepoľnohospodárskej pôdy v kategórii Lesný pozemok (102 717 m²) a Zastavaná plocha (14 257 m²).

1.2 DEMOGRAFIA A ĽUDSKÉ ZDROJE

Počtom obyvateľov podľa Sčítania obyvateľov v roku 2021 (ďalej ako SOBD2021) patrí Liptovská Lúžna medzi obce veľkostnej skupiny 2 000 až 4 999 obyvateľov a **na počte obyvateľov okresu Ružomberok sa podieľa 4,84 %ami.**

Územie	Základné údaje k 1. 1. 2021		
	Priemerný vek	Hustota (os/km ²)	Počet obyvateľov
Liptovská Lúžna	41,28	50,89	2 782
okres Ružomberok	42,72	216,29	57 392
podiel na okrese v %			4,84 %

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021)

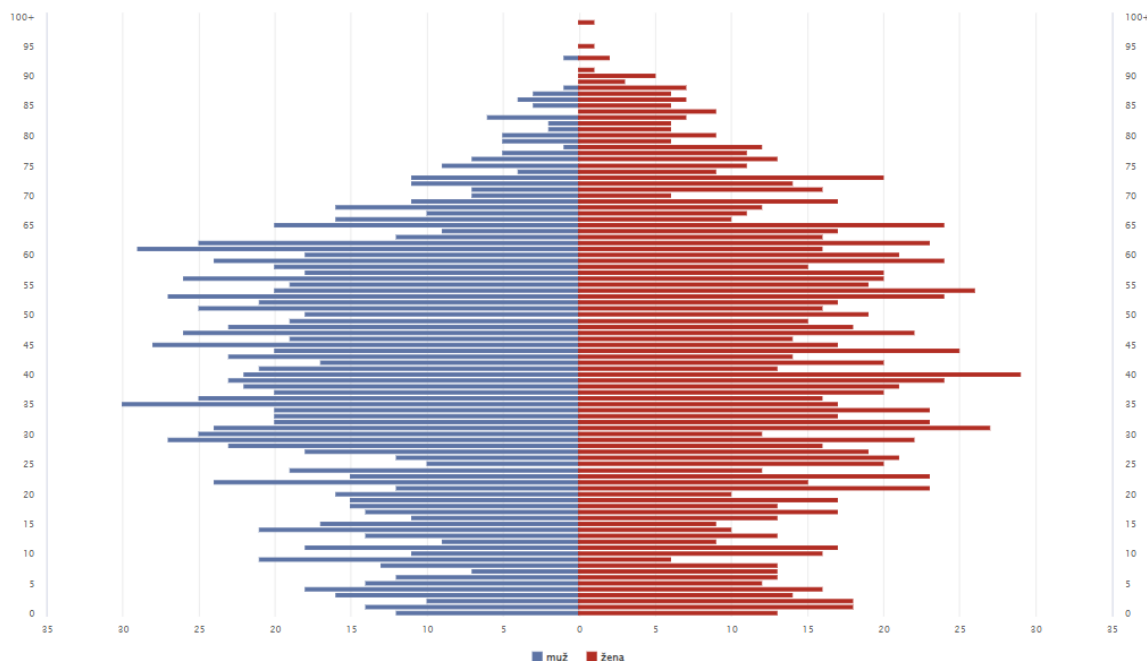
Pohlavie: V obci Liptovská Lúžna žije o 16 žien (1,15 % obyvateľov) viac ako mužov, podobne ako v okrese Ružomberok, kde však ženy prevládajú o 5,21 % nad počtom mužov.

Územná jednotka	Spolu	Muži	Ženy
Liptovská Lúžna	2 782	1 383	1 399
podiel v %	100 %	49,71 %	50,29 %
okres Ružomberok	57 392	27 967	29 425
podiel v %	100 %	48,61 %	51,39 %

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021 ,Z01_01_OK_SK0318_OB

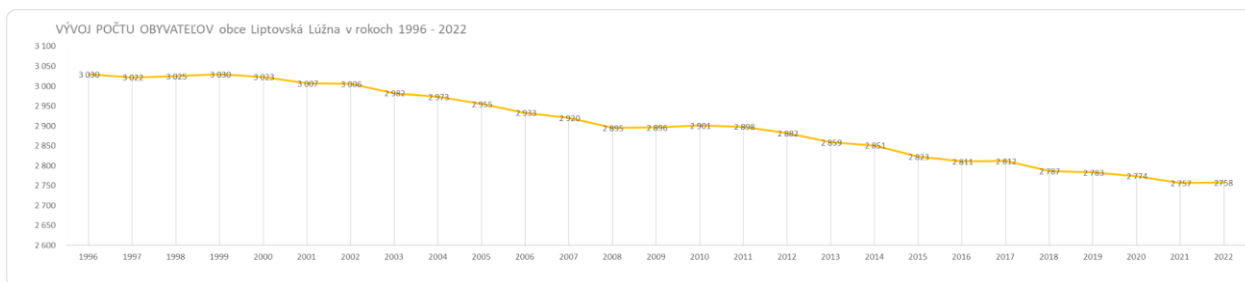
Ako ukazuje tento graf v obci Liptovská Lúžna je najviac žien vo veku 40 rokov (29 žien) a mužov vo veku 35 rokov (30 mužov).

Počet obyvateľov podľa jednotiek veku v obci Liptovská Lúžna k 1. 1. 2021

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Počet obyvateľov podľa jednotiek veku

Obec Liptovská Lúžna patrí medzi obce okresu Ružomberok, kde **od roku 1996 počet obyvateľov kontinuálne klesá** (z 3 030 obyvateľov v roku 1996 na 2 758 obyvateľov v roku 2022). Tento pokles predstavoval 272 obyvateľov (o 9 %).

Zdroj: Štatistický úrad SR, DATACUBE, vbd_dem:om7006rr

Kým celkový prírastok obyvateľstva v obci Liptovská Lúžna v roku 1996 predstavoval pokles o 19 obyvateľov, v roku 2015 bol tento pokles najvyšší za sledované obdobie rokov 1996 až 2022, a to o 28 obyvateľov z dôvodu vysokej úmrtnosti. Rovnaký pokles až o 25 obyvateľov bol zaznamenaný v roku 2021 o 25 obyvateľov v oboch prípadoch kvôli vysokej úmrtnosti. **V roku 2022 bol celkový prírastok obyvateľstva pozitívny a to o 1 obyvateľa**, rovnako ako v roku 2017.

CELKOVÝ POHYB OBYVATEĽSTVA obce Liptovská Lúžna v rokoch 1996 - 2022									
Ukazovateľ	1996	2002	2008	2015	2017	2019	2020	2021	2022
Živonarodení	27	24	19	27	24	28	25	21	28
Zomretí	36	40	40	47	30	29	28	39	35
Prírodný prírastok obyvateľstva	- 9	-16	-21	-20	- 6	-1	- 3	- 18	- 7
Migračné saldo	- 10	15	-4	-8	7	-3	-6	- 7	8
Celkový prírastok obyvateľstva	-19	-1	-25	-28	1	-4	-9	-25	1

Zdroj: Štatistický úrad SR, DATACUBE, vbd_dem:om7105rr

Vekové zloženie: Obec Liptovská Lúžna disponuje 69,59 % obyvateľov v produktívnom veku, pričom obyvateľov v predproduktívnom (deti a mládež do 14 rokov) je o 24 osôb menej ako v poproduktívnom veku (seniori nad 65 rokov).

Územná jednotka	Spolu	Predproduktívny vek (0-14 rokov)	Produktívny vek (15-64 rokov)	Poproduktívny vek (65 a viac rokov)
Liptovská Lúžna	2 782	411	1 936	435
podiel v %	100 %	14,77 %	69,59 %	15,64 %
okres Ružomberok	57 392	85 455	38 546	10 302
podiel v %	100 %	14,89 %	67,16 %	17,95 %

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z01_03_OK_SK0318_OB

Vzdelanie: Až 26,13 % obyvateľov obce Liptovská Lúžna má ukončené stredné odborné (učňovské bez maturity), čo je ale menej ako v prípade úplného stredného vzdelania s maturitou, ktoré je na úrovni 25,41 %. Vysokoškolské vzdelanie má ukončených 12,26 % obyvateľov obce.

Územná jednotka	Spolu	bez ukončeného vzdelania – osoby vo veku 0-14 rokov	Základné	stredné odborné (učňovské) (bez maturity)	úplné stredné (s maturitou)	vyššie odborné	vysokoškolské	bez školského vzdelania – osoby vo veku 15 rokov a viac	nezistené
Liptovská Lúžna	2 782	286	515	727	707	151	341	2	53
podiel v %	100 %	10,28 %	18,51 %	26,13 %	25,41 %	5,43 %	12,26 %	0,07 %	1,91 %
okres Ružomberok	57 392	6 015	9 335	12 337	15 017	3 059	9 935	111	1 583
podiel v %	100 %	10,48 %	16,27 %	21,5 %	26,17 %	5,33 %	17,31 %	0,19 %	2,76 %

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z01_06_OK_SK14318_OB

Rodinný stav: V obci Liptovská Lúžna žije o 47 obyvateľov viac v manželskom zväzku ako slobodných.

Územná jednotka	Spolu	slobodný, slobodná	ženatý, vydatá	rozvedený, rozvedená	vdovec, vdova	nezistené
Liptovská Lúžna	2 782	1 183	1 230	120	248	1
podiel v %	100 %	42,52 %	44,21 %	4,31 %	8,91 %	0,04 %
okres Ružomberok	57 392	25 257	23 249	4 542	4 233	111
podiel v %	100 %	44,01 %	40,51 %	7,91 %	7,38 %	0,19 %

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z01_05_OK_SK0318_OB

Národnosť: V obci Liptovská Lúžna prevláda slovenská národnosť (97,59 %), pričom z iných národností sa najviac objavuje česká a poľská národnosť (celkovo 5 obyvateľov). Obec eviduje **jedného občana rómskej národnosti**.

Územná jednotka	Spolu	slovenská	česká	maďarská	rakúska	poľská	rómska	ostatné
Liptovská Lúžna	2 782	2 715	4	1	0	4	1	55
podiel v %	100 %	97,59 %	0,14 %	0,04 %	0 %	0,14 %	0,04 %	1,98 %
okres Ružomberok	57 392	54 518	216	69	5	36	96	2 203
podiel v %	100 %	94,99 %	0,38 %	0,12 %	0,01 %	0,06 %	0,17 %	3,84 %

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z01_11_OK_SK0318_OB

Vierovyznanie: Dominantným vierovyznaním v obci Liptovská Lúžna je **rímskokatolícke vierovyznanie** u 86,13 % obyvateľstva, čo je približne o 13,5 % vyššie ako v okrese Ružomberok.

Územná jednotka	Spolu	bez vyznania	rímskokatolícke	evanjelické	gréckokatolícke	ostatné	nezistené
Liptovská Lúžna	2 782	261	2 396	12	5	44	64
podiel v %	100 %	9,38 %	86,13 %	0,43 %	0,18 %	1,58 %	2,3 %
okres Ružomberok	57 392	9 644	41 659	1 994	368	166	2 622
podiel v %	100 %	16,8 %	72,59 %	3,47 %	0,64 %	0,29 %	4,57 %

1.3 KULTÚRNO - HISTORICKÝ POTENCIÁL

Obec Liptovská Lúžna je obklopená prekrásnou prírodnou scenériou. Obec bola založená v roku 1669 **goralskými obyvateľmi z hornej Oravy** ako príslušenstvo Likavského hradného panstva. Prví obyvatelia boli povinní konať strážne a kárne služby proti zbojníkom. V roku 1900 tu žilo 2 196 obyvateľov, ktorí sa zaoberali chovom dobytka a drevorubačstvom.

Liptovská Lúžna vznikla ako **reťazová kolonizačná dedina**, situovaná pozdĺž cesty v údolí.

Pôvodné domy sú otvorené i uzavreté tyčovými plotmi alebo bránami. Domy sú zrubové, trojpriestorové, obielené na rohoch a okolo okien, niektoré celé mazané a obielené. Strechy sedlové, krovy krokrové, krytina spravidla škrídlová, štíty s lomenicou, hálkou a kabrinami, často s vlastníckymi maľovanými znakmi. Čelné steny domov sú dvojsové, staršie s asymetrickým situovaným oknom. Podlahy v pitvore a komore (niekedy delenej na dvojce), hlinené, v izbe palubová podlaha. V pitvore otvorené ohnisko, z ktorého vykuruje homolovitá pec v izbe, postavená obyčajne zo zelených kachlíc. Hospodárske stavby zrubové so sedlovou strechou, šindľovou krytinou, situovanie voľne vo dvore alebo v zhlukoch pri ceste. Koncom 19. a zač. 20. storočia prestavali hospodárske časti domu, čím vznikali vo dvoroch dvojdomy po dĺžke. Murované domy stavané okolo roku 1910 opakujú dispozície dreveníc. V polovici 20. storočia sa stavajú murované domy na štvorcových pôdorysoch s manzardou. V 70. a 80.-tych rokoch vznikli nové ulice izolovaných rodinných domov na južnom okraji a severnom okraji intravilánu v strednej časti obce.

Obec patrí k najstarším obciam Liptova. Bola založená na šoltýskom práve. Pod šoltýstvom - škultéciou (villicatum, advocaliam) sa rozumelo **dedičné richtárstvo**, tj. správa obce a súdna kompetencia v drobnejších sporoch miestneho obyvateľstva. Šoltýs okrem správnej a súdnej moci dostal pozemok na výstavbu domu, väčšiu výmeru poľnohospodárskej pôdy ako ostatní obyvatelia, mal právo rybolovu a poľovačky, trhové právo, právo výseku mäsa, právo krčmy a mlyna. Povinnosťou šoltýsa bolo priviesť kolonistov a vyberať feudálnu rentu a dane. Šľachtický rod Thökölyovcov z Kežmarku získal sobášom Štefana Thökölyho st. s Katarínou Thurzovou rozsiahle majetky a stal sa aj majiteľom Oravského zámku. Začiatkom päťdesiatych rokov 17. storočia získal od Illésházyovcov hrad Likavu. Tieto majetky zdedil potom Štefan Thököly mladší. Predákom kolonistov, lokátorom, ktorého poverili osídliť pustú pôdu v Lúžňanskej doline sa stal Juraj Veselovský, pochádzajúci zo šoltýskej rodiny z obce Veselé na Orave. Osadníci pod jeho vedením sa roku 1669 prísťahovali a usadili na lúkach zvaných Lúžna. Štefan Thököly ml. z Kežmarku, hlavný župan Oravskej župy a držiteľ hradu Likava, 5. augusta 1670 na hrade Orava vydal zakladaciu listinu, v ktorej vytýčil chotár novej obce, ustanovil práva a povinnosti šoltýsa a ostatných obyvateľov. Chotár rozdelil na 25 usadlostí (zárebnky). Zakladacia listina je napísaná na tenkej koži (t.č. podlepená plátnom), v rozmeroch 52 x 70 cm a nachádza sa v Slovenskom národnom múzeu v Martine. Postupne do obce prichádzali Potkanovci, Chlepkovci a Svinkovci. Podľa ústneho podania kráľ Béla IV. po Tatárskom plienení tu usadil prvých obyvateľov. Či bolo pôvodne Poľského nie je isté.

Keď 14.11.1370 Karol Róbert potvrdil Ružomberčanom mestské práva a určil chotár, sa v tomto dokumente spomína – kde sa rieka „Lúžna“ vlieva do Revúcej. Tiež v doklade Liptovského múzea sa spomína v roku 1406 procesia „Nová Lúžna“. I keď Thököly v zakladacej listine sľuboval Lúžňanom, že sa im nebudú upravovať a zvyšovať poddanské povinnosti, celý rad dokumentov jasne vykresľuje obraz feudálnej poroby a vykorisťovania. A tu sa ukázalo, že pravda a právo je len na strane pánov. Nastávajú protesty a pod veľkým tlakom panovníčka Mária Terézia rezolúciou v roku 1773 zrušila dedičné richtárstvo. Likavské panstvo dávalo rôzne príkazy a zákazy, kto ich nerešpektoval súdili ho a pokutovali pred pánskou súdnou stolicou v Kaštieli svätej Žofie v Ružomberku.

Počet obyvateľov narastal. Pre porovnanie, kým v roku 1832 predstavoval 1801 obyvateľov, v roku 1920 to už bolo 2196 obyvateľov. Úzke pásiky poľí ich nestačili užiť, preto Lúžňania odchádzali za prácou do cudziny. Koncom roku 1930 bolo v Lúžnej 200 nezamestnaných (120 robotníkov a 80 baníkov).

Druhá svetová vojna sa dotkla aj Lúžňanov. Zapojili sa do Slovenského národného povstania (SNP). Partizánsky štáb Jegorova sídlil v obci. V SNP padlo 23 občanov a piati tragicky zahynuli pri vynášaní potravín na Prašivú, keď ich do doliny Banskô strhla snehová lavína. Krvavým dňom bol 9. február 1945, keď dedinu napadla Vlasova armáda, ktorá zastrelila 11 občanov. Jeden dom si otec a syn museli zapáliť a v ňom zhoreli. Obec bola oslobodená 4. apríla 1945. Niektoré rodiny odišli osídľovať pohraničie, konkrétne južné Slovensko (Čičov, Lontov, Rusovce) a Moravu (Jeseníky).

Kultúrne zaujímavosti v obci: V registri národných kultúrnych pamiatok (NKP) je na území obce Liptovská Lúžna **evidovaný Pamätník padlým v SNP a tri ľudové domy** (zrubový dvojdom maloroľnícky).

Obec Liptovská Lúžna nemá schválené samostatné VZN s **miestnymi pamätihodnosťami**.

Na území obce **nie sú evidované žiadne divadlá, kiná, múzeá ani galérie**. Obec prevádzkuje **obecný kultúrny dom** a má zriadenú **obecnú verejnú knižnicu**. Ako kultúrny dom tak aj obecná knižnica prešli v posledných rokoch rekonštrukciou vrátane vnútorného vybavenia. Počet knižničných jednotiek má stúpajúcu tendenciu.

VEREJNÁ KNIŽNICA v obci Liptovská Lúžna								
Ukazovateľ	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
počet knižničných jednotiek	6 856	6 826	6 860	6 841	6 905	6 933	6 944	6 908

Zdroj: Štatistický úrad SR, DATACUBE, [ku5008rr]

V obci pôsobia **dve kultúrno-komunitné organizácie a spolky pre mládež a dospelých**. Najstarším je **Dychová Hudba Lúžňanka**, ktoré funguje už 100 rokov. Má aj najvyšší počet členov 25. A druhým je **Folklórna skupina Lúžňan**, ktorá funguje od roku 1978.

PREHĽAD KULTÚRNYCH ORGANIZÁCIÍ A SPOLKOV v obci Liptovská Lúžna k 31. 12. 2022				
Zameranie	Organizácia/Spolk	Členská základňa	Počet členov	Činnosť od roku
Kultúrne	Folklórna skupina Lúžňan	mládež/dospelý	20	1978
Kultúrne	Dychová Hudba Lúžňanka	dospelý	25	1923

Zdroj: Interná evidencia obce

Medzi významné osobnosti narodené v obci patrí **František Franko Veselovský**, ktorý bol poslancom uhorského snemu. Obec nemá zriadenú jeho pamätnú izbu.

V obci Liptovská Lúžna je každoročne organizovaných **7 tradičných kultúrno-spoločenských podujatí**: Fašiangová bursa (január), Lúžňanský Barytón (máj/jún), Folklórne pásmo (júl/august), Hasičské odpoľudnie (august), Katarínska zábava (november), Vianočné trhy a Štefanská zábava (december). SPDP Lúžňan (Svojpomocné poľnohospodárske družstvo podielníkov) pravidelne organizuje **Medzinárodné majstrovstvá Slovenska v strihaní oviec**, ktoré sa konajú na konci júna. Toto podujatie je medzi návštevníkmi veľmi obľúbené a pri sledovaní strihania oviec môžu ochutnať jahňací guláš, bryndzové halušky a rôzne lokálne výrobky.

1.4 ŠPORTOVÉ TRADÍCIE A VYBAVENOSŤ PRE ŠPORT

Obec Liptovská Lúžna disponuje **širokou športovou infraštruktúrou a vybavením** vo vlastníctve obce v podobe futbalového ihriska, basketbalového ihriska, viacúčelového ihriska s umelou trávou pri ZŠ, tenisového kurtu, multifunkčného športového areálu, telocvične a futbalovými šatňami.

V obci pôsobí **Obecný športový klub TJ Partizán** pre dorast aj dospelých. Najstarším oddielom je jeho futbalový oddiel (od roku 1950). Dlhšiu históriu má aj lyžiarsky oddiel (od roku 1975), turistický oddiel (od roku 1977) a kulturistický oddiel (od roku 1993). Najmladším športovým klubom v obci je FIT SPOLU pôsobiaci od roku 2015.

PREHĽAD ŠPORTOVÝCH ORGANIZÁCIÍ A ŠPORTOVÝCH KLUBOV v obci Liptovská Lúžna k 31. 12. 2022				
Šport	Športový klub	Členská základňa	Počet členov	Činnosť od roku
Cyklistika	ŠK Cyklistiky	mládež/dospelý		2014
Lyžovanie	TJ Partizán - lyžiarsky oddiel	dospelí		1975
Turistika	TJ Partizán - turistický oddiel	mládež/dospelý		1977
Futbal	Obecný futbalový klub	mládež/dospelí		1950
Kulturistika	Fitness club RT	dospelí		1993
Beh	Liptovskí Lúžňania	dospelí		2017
Hokej, hokejbal, florbal	Športový klub Serafin 's Eagles	mládež/dospelí		2010
Atletika, gymnastika, kondičný a silový tréning, joga	FIT spolu	mládež/dospelí		2015

Zdroj: Interná evidencia obce

V obci sa pravidelne konajú športové podujatia zamerané na futbal a pešiu turistiku. **Turnaj v minifutbale** sa koná v auguste. Miestny turistický oddiel TJ Partizán organizuje pravidelne tri letné aj zimné **turistické výstupy na Salatín** (1 630 m. n. m.), **Veľkú Chochuľu** (1 753 m. n. m) a **Fedorku** (1 304 m. n. m.).

1.5 TRÁVENIE VOĽNÉHO ČASU

Pre trávenie voľného času detí obec vybudovala **dve detské ihriská**. Pre trávenie voľného času rodín s deťmi **nie je** na území obce **vybudovaný žiadny náučný chodník**.

Územná jednotka	DETSKÉ IHRISKÁ		NÁUČNÉ CHODNÍKY	
	Existujúci počet	Z toho ihrísk vo vlastníctve obce	Dĺžka náučných chodníkov v m	Z toho chodníky vo vlastníctve obce
Liptovská Lúžna	2	2	0	0

Zdroj: Interná evidencia obce

2 MIESTNA EKONOMIKA A PODNIKANIE

V okrese Ružomberok sú dlhodobo **priemerné mesačné nominálne mzdy zamestnancov** vyššie ako v Žilinskom kraji (v roku 2022 o 31 Eur), pričom od roku 2016 vzrástli o 44 %. **Miera evidovanej nezamestnanosti** sa v roku 2022 hýbala v okrese Ružomberok na úrovni 5,05 %, pričom v Žilinskom kraji to bolo 4,63 %.

EKONOMICKÉ UKAZOVATELE za okres Ružomberok				
Ekonomický ukazovateľ	2016	2022	2022/2016	
Miera evidovanej nezamestnanosti v %	8,76 %	5,05 %	-3,71 %	-42,4 %
Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v Eur	991 €	1 428 €	437 €	44 %

Zdroj: ŠÚSR, pr3108rr, np3110rr

Podľa Sčítania obyvateľstva v roku 2021 je v **obci Liptovská Lúžna 46,91 % obyvateľov ekonomicky aktívnych obyvateľov**, pričom prevládajú zamestnanci, ktorých je 4,7-krát viac oproti podnikateľom. Väčšina obyvateľov dochádza za prácou buď do okolitých obcí, na Donovaly alebo do mesta Ružomberok a iných väčších miest.

EKONOMICKY AKTÍVNE OBYVATEĽSTVO obce k 1.1.2021		
Územná jednotka	Počet	Podiel na celkovom obyvateľstve
Liptovská Lúžna	1 305	46,91 %
okres Ružomberok	27 202	47,40 %

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z01_17_OK_SK0318_OB

Územná jednotka	Spolu	Zamestnanec	Podnikateľ	Nezistené	iné
Liptovská Lúžna	1 305	983	208	109	5
podiel v %	100,00 %	75,33 %	15,94 %	8,35 %	0,38 %
okres Ružomberok	27 202	21 248	3 663	2 213	78
podiel v %	100,00 %	78,11 %	13,47 %	8,13 %	0,29 %

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z01_17_OK_SK0318_OB

Za sledované obdobie rokov 2016 až 2021 **klesol počet podnikateľov registrovaných v obci Liptovská Lúžna o 3,43 %** (o 15 subjektov). Kým početnosť u fyzických osôb podnikateľov ako aj u živnostníkov klesla rovnako o 12 subjektov, tak počet právnických osôb stúpol o 9 subjektov (o 39,1 %).

Územná jednotka	Fyzické osoby - podnikatelia				Živnostníci				Právnické osoby				PODNIKATELIA celkom			
	2016	2021	2021/2016		2016	2021	2021/2016		2016	2021	2021/2016		2016	2021	2021/2016	
Liptovská Lúžna	210	198	-12	-5,7 %	204	192	-12	-5,9 %	23	32	9	39,1 %	437	422	-15	-3,43 %
okres Ružomberok	1 828	1 888	60	3,3 %	1 703	1 729	26	1,5 %	1 054	1 331	277	26,3 %	4 585	4 948	363	7,9 %

Zdroj: Štatistický úrad SR, DATACUBE, VBD_SK_WIN:og3011rr, VBD_SK_WIN:og3008rr

2.1 MIESTNE PODNIKANIE V PRIEMYSLE, SLUŽBÁCH, REMESLÁCH, POTRAVINÁRSTVE A POĽNOHOSPODÁRSTVE

Obec Liptovská Lúžna nemá zriadený **obecný podnik**, verejnoprospešné práce zabezpečuje obec vlastnými zamestnancami.

Ako uvádza obec vo svojom internom prehľade, z tých podnikateľských subjektov, ktorí majú v obci registrované sídlo, považuje 18 podnikateľov za významných (7 podnikateľov, 8 samostatne hospodáriacich roľníkov (SHR) a 3 farmárov).

Oblasť podnikania	Podnikateľ	Remeselníci	Poľnohospodári, farmári a SHR
Drevovýroba a stolárstvo	❖ Stolárstvo Sumega	❖ Ladislav Kurnota (drevené hračky)	❖
Potravinárstvo	❖ Mäso Lúžna ❖ GastroOn	❖ Medvedovník (cukrárenské výrobky a medovníky)	❖ SPDP Lúžňan ❖ 8 SHR - chov dobytka
Kaderníctvo	❖ Kaderníctvo Veselovská Anna	❖	❖
Pohostinské a reštauračné služby	❖ Krčma a Pizzeria Hančurka ❖ Pohostinstvo Veselovský (aj potraviny)	❖	❖
Iné služby	❖ MKL Mydliar (kúrenie a vodoinštalčné práce)	❖	❖ Komposesorát ❖ Urbariát p.s.

Zdroj: Interná evidencia obce

Ekonomická aktivita: V obci Liptovská Lúžna bolo k 1.1.2021 evidovaných 1 138 pracujúcich v produktívnom veku (40,91 %) a 122 pracujúcich dôchodcov (4,39 %). Nepracujúcich dôchodcov obec evidovala 544 obyvateľov (19,55 %) a **169 obyvateľov bolo evidovaných ako nezamestnaných (6,07 %)**. V domácnosti na materskej, rodičovskej dovolenke alebo dobrovoľne (osoba v domácnosti) zotrvalo 197 osôb (7,08 %).

Územná jednotka	Spolu	pracujúci (okrem dôchodcov)	pracujúci dôchodca	dôchodca	osoba v domácnosti	osoba na materskej dovolenke	osoba na rodičovskej dovolenke	nezamestnaný	dieťa do začatia povinnej školskej dochádzky	žiak ZŠ	žiak SŠ	študent VŠ	iná	nezistené
Liptovská Lúžna	2 782	1 138	122	544	152	10	35	169	183	242	100	59	1	26
podiel v %	100 %	40,91 %	4,39 %	19,55 %	5,49 %	0,36 %	1,26 %	6,07 %	6,58 %	8,7 %	3,59 %	2,12 %	0,04 %	0,93 %

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z01_16_OK_SK0318_OB

Kategórie zamestnania: V obci Liptovská Lúžna bolo k 1.1.2021 najviac zamestnancov evidovaných na pracovných pozíciách Pracovníci v službách a obchode (17,86 %), Technický a odborný pracovník (13,19 %) a Špecialisti (12,27 %).

Územná jednotka	Spolu	Príslušníci ozbrojených síl	Zákondarcovia, riadiaci pracovníci	Špecialisti	Technici a odborní pracovníci	Administratívni pracovníci, úradníci	Pracovníci v službách a obchode	Kvalifikovaní robotníci a remeselníci	Operátori a montéri strojov a zariadení	Pracovníci v poľnohospodárstve a lesníctve	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	Nezistené
Liptovská Lúžna	1 092	22	26	134	144	67	195	143	123	15	90	133
podiel v %	100 %	2,01 %	2,38 %	12,27 %	13,19 %	6,14 %	17,86 %	13,1 %	11,26 %	1,37 %	8,24 %	12,18 %

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z01_18_OK_SK0318_OB

Odvetvie klasifikácie ekonomických činností (OKEČ): V obci Liptovská Lúžna bolo k 1.1.2021 najviac pracujúcich evidovaných v Priemyselnej výrobe (12,8 %), vo Veľkoobchod a maloobchod (12,72 %) a Stavebníctvo (11,57 %).

OKEČ	početnosť €	podiel v %
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	71	5,44%
Ťažba a dobývanie	1	0,08 %
Priemyselná výroba	167	12,80 %
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	1	0,08 %
Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	17	1,30 %
Stavebníctvo	151	11,57 %
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	166	12,72 %
Doprava a skladovanie	63	4,83 %
Ubytovacie a stravovacie služby	61	4,67 %
Informácie a komunikácia	13	1,00 %
Finančné a poisťovacie činnosti	10	0,77 %
Činnosti v oblasti nehnuteľností	9	0,69 %
Odborné, vedecké a technické činnosti	21	1,61 %
Administratívne a podporné služby	30	2,30 %
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	87	6,67 %
Vzdelávanie	66	5,06 %
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	110	8,43 %
Umenie, zábava a rekreácia	17	1,30 %
Ostatné činnosti	23	1,76 %
Nezistené	221	16,93 %
Spolu	1 305	100 %

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z01_19_OK_SK0318_OB

2.2 MIESTNE SLUŽBY CESTOVNÉHO RUCHU

Obec Liptovská Lúžna sa profiluje a zviditeľňuje ako športovo založená obec so zameraním na futbal, turistiku a cyklistiku, ako aj cez činnosť dobrovoľného hasičského zboru. Venuje sa aj propagácii svojho kultúrno - historického dedičstva a jeho interpretácii. Návštevníkmi obce sú najčastejšie návštevníci **Lúžňanskej doliny**.

PREHĽAD PRIMÁRNEJ PONUKY CESTOVNÉHO RUCHU obce Liptovská Lúžna k 31. 12. 2022				
Zložka ponuky	PRÍRODA	KULTÚRA A HISTÓRIA	ŠPORT	ATRAKcie
Liptovská Lúžna	Lúžňanská dolina	Rímskokatolícky kostol Najsvätejšej Trojice	Medzinárodné majstrovstvá v strihaní oviec	
	Meandre Lúžňanky	Súbor ľudových domov	Turistický výstup na Salatín, Veľkú Chochuľu a Fedorku	

Zdroj: Interné spracovanie obce

Podľa štatistickej evidencie Štatistického úradu SR (zostava cr3809qr) je v obci Liptovská Lúžna **evidovaných päť ubytovacích zariadení**. Podľa ubytovacích portálov booking.com a mageubytovanie.sk sú v obci Liptovská Lúžna k dispozícii **3 ubytovacie zariadenia** (Drevenica Art Gallery, Penzión Baltazár a Drevenica Baltazár).

Obec Liptovská Lúžna má zavedenú daň z ubytovania vo výške 0,30 Eur na prenocovanie. V roku 2022 evidovala **piatich platiteľov dane z ubytovania**. Najvyššia vybraná daň z ubytovania bola zaplatená v roku 2020 na úrovni 405 Eur ročne.

PREHĽAD VYBRANEJ DANE Z UBYTOVANIA v obci Liptovská Lúžna za obdobie rokov 2017 - 2022						
Ukazovateľ	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Vybraná daň z ubytovania ročne v Eur	191,70 €	221,70 €	310,45 €	405,30 €	378,00 €	260,70 €
Sadzba miestnej dane v Eur	0,30 €	0,30 €	0,30 €	0,30 €	0,30 €	0,30 €
Počet platiteľov dane	5	5	5	5	5	5

Zdroj: Interná evidencia obce

2.3 LESNÉ HOSPODÁRSTVO

V katastri obce Liptovská Lúžna hospodária **dve pozemkové spoločnosti**: (1) Urbariát - pozemkové spoločenstvo Liptovská Lúžna a (2) Šoltýsky komposesorát pozemkové spoločenstvo Liptovská Lúžna.

Urbariát Liptovská Lúžna eviduje podľa evidencie FINSTAT 5 - 9 zamestnancov. V roku 2022 hospodáril so ziskom 77 913 Eur, ktorý sa znížil oproti roku 2021 o 54 % (169 733 Eur), pričom tržby vzrástli o 30 % na 490 891 Eur.

Šoltýsky komposesorát p.s. eviduje 1 zamestnanca. V roku 2022 hospodáril so ziskom 21 095 Eur, ktorý sa zvýšil o 142 % a tržby narástli o 55 % na 62 918 Eur.

3 MIESTNE VEREJNÉ SLUŽBY

3.1 ÚZEMNÉ PLÁNOVANIE A ÚZEMNÝ ROZVOJ

Obec Liptovská Lúžna má spracovaný a schválený Územný plán z roku 2008, aktualizovaný troma Zmenami a doplnkami.

3.2 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Služieb, ktoré sa týkajú starostlivosti o životné prostredie z úrovne miestnej samosprávy je niekoľko. Dôležitosť tejto témy narastá najmä v súvislosti s hroziacou **klimatickou zmenou**, čo prináša viaceré výzvy pre obce a mestá v oblastiach ako zadržiavanie vody v krajine a hospodárenia s vodou s využitím tzv. zelenej a modrej infraštruktúry.

Medzi hlavné kompetencie, ktorými sa miestna samospráva zaoberá patrí: **(1) Starostlivosť o zeleň a verejné priestranstvá, (2) Protipovodňové opatrenia, (3) Hospodárenie s pitnou vodou a odkanalizovanie, (4) Odpadové hospodárstvo, (5) Environmentálne vzdelávanie.**

Starostlivosť o zeleň a verejné priestranstvá: Pasportizácia stavu verejnej zelene **nebola zatiaľ v obci zrealizovaná**. Verejná zeleň sa nachádza najmä v centre obce.

Obec sa v rámci údržby verejnej zelene a verejných priestranstiev stará aj o **4 obecné cintoríny** s 1 792 hrobovými miestami.

Územná jednotka	VEREJNÁ ZELEŇ a VEREJNÉ PRIESTRANSTVÁ					
	Výmera plôch verejnej zelene v m ²	Výmera verejných priestranstiev v m ²	Počet parkov a parčíkov	Počet verejných záhonov	Počet stromov verejnej zelene	Počet lavičiek
Liptovská Lúžna	15 000 m ²	20 000 m ²	0	0	150 ks	-

Zdroj: Interná evidencia obce

Hospodárenie s pitnou vodou a odkanalizovanie: V obci **nie je vybudovaná kanalizačná sieť**. **Vodovodná sieť** je vybudovaná prostredníctvom **Vodárenskej spoločnosti Ružomberok, a.s.**, ktorej je obec akcionárom.

V obci Liptovská Lúžna je čiastočne vybudovaný verejný vodovod (pre približne 1/2 obyvateľov obce), a to po stred dediny, so spoločnou akumuláciou vody vo vodojeme 2 x 150 m³ v Ráztokách a prerušovacia komora s akumulárnym objemom 2 x 150 m³ u Fidesa. V hornej časti obce (tzv. vyšný koniec) sú realizované individuálne vodovody pre zásobovanie malých skupín rodinných domov. Verejný, obecný vodovod je vybudovaný z PVC tlakového potrubia DN 100 v zastavanej oblasti s prívodom z vodojemu DN 150.

Verejná kanalizácia v obci nie je vybudovaná. Splaškové vody sú likvidované v individuálnych žumpách a septikoch. Dažďové vody sú odvádzané povrchovými rigolmi do potoka Lúžňanka.

VEREJNÝ VODOVOD A KANALIZÁCIA v obci Liptovská Lúžna		2015	2022	abs. zmena 2022/2015	zmena v %
Verejná kanalizácia	Počet prípojok	0	0	0	0
	Dĺžka kanalizačnej siete v km	0	0	0	0
	Počet napojených obyvateľov obce	0	0	0	0
	Podiel napojených obyvateľov obce (v %)	0	0	0	0
Verejný vodovod	Počet prípojok	599	610	11	1,83 %
	Dĺžka vodovodnej siete v km	4	4	0	0 %
	Počet napojených obyvateľov obce	1 509	1 422	-87	- 5,76 %
	Podiel napojených obyvateľov obce (v %)	53 %	52 %	0	1 %

Zdroj: Interná evidencia Vodárenská spoločnosť Ružomberok, a.s.

Odpadové hospodárstvo: Téma znižovania množstva komunálneho odpadu na skládkach a zvyšovania miery separovania odpadov, prípadne opätovného používania odpadov, bude v nasledujúcich rokoch ešte viac zdôrazňovaná.

Z infraštruktúry odpadového hospodárstva má obec Liptovská Lúžna **vybudovaný** jedine **zberný dvor**. Momentálne sa v obci nenachádza **žiadna čierna skládka**.

INFRAŠTRUKTÚRA ODPADOVÉHO HOSPODÁRSTVA NA ÚZEMÍ OBCE K 31. 12. 2022

Samospráva	Skládka odpadov	Zberné dvory	Zariadenia na zhodnocovanie odpadov	Zariadenia na zneškodňovanie odpadov	Kompostárne	Bioplynové stanice	Zariadenia na prípravu na opätovné použitie
Liptovská Lúžna	nie	áno	nie	nie	nie	nie	nie

Zdroj: Interná evidencia obce

Dlhodobým zmluvným partnerom obce v oblasti zneškodňovania zložiek komunálneho odpadu sú spoločnosti **Technické služby Ružomberok, a.s.** (plasty, sklo, papier a lepenka) a spoločnosť **OZO a.s.** (biologicky rozložiteľný odpad).

PARTNERI ZNEŠKODŇOVANIA ZLOŽIEK KOMUNÁLNEHO ODPADU v obci Liptovská Lúžna k 31. 12. 2022

Zložka odpadu	Číslo z katalógu odpadov	Vytriedené množstvo (v tonách)	Názov spoločnosti
Zmesový komunálny odpad	20 03 01	347,400	TS RK, a.s.
Plasty	20 01 39	47,513	TS RK, a.s.
Drobný stavebný odpad	20 03 08	9,764	TS RK, a.s.
Sklo	20 01 02	61,299	TS RK, a.s.
Papier a lepenka	20 01 01	18,440	TS RK, a.s.
Biologicky rozložiteľný odpad	20 02 01	325,897	OZO a.s.
Kovy - železo a oceľ	20 01 40 05	64,490	
Iné komodity		48,807	
ODPAD spolu		923,61	

Zdroj: Ročný výkaz o komunálnom odpade za rok 2022

Obec Liptovská Lúžna medzi rokmi 2019 a 2022 znížila úroveň triedenia odpadu komunálneho odpadu o 4,51 % na 60,49 % (pokles o 6,49 %), **V obci sa v roku 2022 vytriedilo na obyvateľa 333,19 kg komunálneho odpadu ročne.**

ÚROVEŇ VYTRIEDENIA KOMUNÁLNYCH ODPADOV v %

Samospráva	2019	2020	2021	2022	zmena 2022/2019	
					abs.	v %
Liptovská Lúžna	65 %	61 %	67,32 %	60,49 %	-4,51 %	-6,94 %
okres Ružomberok	40,16 %	43,98 %	48,62 %	49,29 %	9,13 %	22,70 %

Zdroj: Štatistický úrad SR, DATACUBE, [zp3002rr]; údaje za okres získané zo stránky www.ruzomberok.sk¹

Environmentálne vzdelávanie: Obec **nemá uzatvorenú žiadnu spoluprácu** s organizáciami mimovládneho sektora alebo štátnymi organizáciami, s ktorými by pravidelne organizovala na materskej a základnej škole alebo pre verejnosť vzdelávacie aktivity v oblasti zvyšovania environmentálneho povedomia alebo v šírení osvedy v starostlivosti o životné prostredia.

3.3 DOPRAVA

Obcou Liptovská Lúžna neprechádzajú **cestné komunikácie I. a II. triedy**, prechádzajú ňou len cesta III. triedy číslo 2224 v celkovej dĺžke 7,5 km, z Liptovskej Osady, ktorá pokračuje až do osady Železnô.

¹ www.ruzomberok.sk/informacie-o-komunalnom-odpade-vplyvujuce-zo-zakona.html

Územná jednotka	CESTNÁ INFRAŠTRUKTÚRA		
	Cesty I. triedy (v m)	Cesty II. triedy (v m)	Cesty III. triedy (v m)
Liptovská Lúžna	0	0	8 000

Zdroj: Interná evidencia obce

Miestne komunikácie, ktoré spravuje samotná obec sú v dĺžke 30 km, pričom 6 km z nich je v nevyhovujúcom stave (20 %) a vyžaduje si rekonštrukciu. Obec by odhadom potrebovala dobudovať aj 0,5 km nových úsekov miestnych komunikácií.

Okrem miestnych komunikácií spravuje obec **0,3 km peších chodníkov a 16 parkovacích miest**. Potrebovala by ich postupne rekonštruovať a vybudovať ďalší 0,5 km peších chodníkov a 50 parkovacích miest.

Územná jednotka	MIESTNE KOMUNIKÁCIE (MK)					CHODNÍKY		PARKOVACIE MIESTA	
	Počet úsekov	Celková dĺžka (v m)	MK v nevyhovujúcom stave (v m)	Potreba nových MK (v m)	Odhad nákladov (v Eur)	Existujúce (v m)	Potreba nových (v m)	Existujúce miesta (počet)	Chýbajúce miesta (počet)
Liptovská Lúžna	1	30 000	6 000	5 000	600 000	0,3	0,5	16	50

Zdroj: Interná evidencia obce

Obec neeviduje v katastri obce žiadne značené tematické cyklotrasy. Obec neplánuje budovať žiadny cyklochodník.

Územná jednotka	CYKLOMOBILITA			
	Značené cyklotrasy počet	Značené cyklotrasy (v km)	Cyklochodníky - zrealizované (v km)	Cyklochodníky - v príprave (v km)
Liptovská Lúžna	0	0	0	0

Zdroj: Interná evidencia obce

Na prospech občanov obce Liptovská Lúžna zabezpečuje Žilinský samosprávny kraj službu vo verejnom záujme prostredníctvom dodávateľskej dopravnej spoločnosti ARRIVA LIORBUS, a.s. **službu prímestskej autobusovej dopravy** a to na **jednej autobusovej linke** (Ružomberok - Liptovská Lúžna - späť).

PREHĽAD SPOJOV PRÍMESTSKEJ AUTOBUSOVEJ DOPRAVY v roku 2022			
Územná jednotka	Počet liniek	Číselné označenie linky/liniek, ktorá jazdí do obce	Počet autobusových zastávok v obci
Liptovská Lúžna	1	❖ 508402: Liptovská Lúžna - Liptovská Osada - Ružomberok	8

Zdroj: Interná evidencia obce

3.4 ENERGETIKA

Obec Liptovská Lúžna **nie je plynofikovaná**. Dominantným zdrojom vykurovania je preto **pevné palivo**. Až 78,65 % bytov je vykurovaných pevným palivom, pričom v okrese Ružomberok je to menej ako polovica (36,03 % bytov).

Územná jednotka	Spolu	Plyn	Elektrina	Kvapalné palivo	Pevné palivo	Solárna energia	Iný	Žiadny	Nezistený
Liptovská Lúžna	1 241	1	155	2	976	0	45	57	5
podiel v %	100,00 %	0,08 %	12,49 %	0,16 %	78,65 %	0 %	3,63 %	4,59 %	0,4 %
okres Ružomberok	23 287	6 208	2 366	39	8 391	25	5 797	192	269
podiel v %	100,00 %	26,66 %	10,16 %	0,17 %	36,03 %	0,11 %	24,89 %	0,82 %	1,16 %

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z03_10_OK_SK0318_OB

PREHĽAD O ŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH v obci Liptovská Lúžna a za roky 2015 – 2022									zmena 2022/2015	
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	abs.	v %
počet tried	3	3	3	3	3	3	5	3	0	0 %
počet žiakov	62	66	58	60	66	61	71	66	4	6,45 %
počet pedagógov	5	6	6	6	6	6	6	5	0	0 %
Základná škola 1. - 9.ročník										
počet tried	10	10	10	10	10	10	9	10	0	0 %
počet žiakov	204	196	201	200	199	199	191	196	8	3,92 %
počet pedagógov	14	15	15	17	17	17	18	16	2	14,28 %

Zdroj: ŠÚ SR, sv5002rr

V **Národnom meraní Testovanie 9** u žiakov 9. ročníka v školskom roku 2021/2022 dosiahli žiaci ZŠ s MŠ Liptovská Lúžna **nadpriemerné výsledky v testovaní z Matematiky** (dokonca najlepšie v okrese Ružomberok) a **priemerné výsledky v testovaní Slovenský jazyk a literatúra**.

Národné meranie - Testovanie 9		
Územná jednotka	Slovenský jazyk a literatúra	Matematika
ZŠ s MŠ Liptovská Lúžna	59,4	65,1
Slovensko	59,1	53,2

Zdroj: NÚCEM

3.6 SOCIÁLNE A ZDRAVOTNÉ SLUŽBY

Zo sociálnych služieb poskytuje obec Liptovská Lúžna v **zdravotnom stredisku** služby všeobecného lekára pre dospelých.

PREHĽAD O POSKYTOVANÝCH ZDRAVOTNÝCH SLUŽBÁCH v roku 2022		
Územná jednotka	Zdravotné stredisko	Aké ambulancie sú poskytované v zdravotnom stredisku
Liptovská Lúžna	áno	všeobecný lekár pre dospelých

Zdroj: Interná evidencia obce

Obec Liptovská Lúžna neposkytuje v zmysle zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách **žiadnu sociálnu službu**.

PREHĽAD O POSKYTOVANÝCH SOCIÁLNYCH SLUŽBÁCH v roku 2022 v zmysle zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách									
Územná jednotka	Opatrovateľská služba – v prirodzenom (domácom) prostredí klienta	Zariadenie pre seniorov a domov sociálnych služieb (DSS)	Denné centrum pre seniorov s jedálňou	Detské jasle	Komunitné centrum	Útulok pre občanov bez prístrešia	Zariadenie núdzového bývania	Nocľaháreň	Denný stacionár pre seniorov a zdravotne znevýhodnené osoby
Liptovská Lúžna	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie

Zdroj: Interná evidencia obce

V obci sa dôchodcovia nezdrúžujú v obecnom Klube seniorov.

POČTY SENIOROV ORGANIZOVANÝCH V KLUBE SENIOROV v obci Liptovská Lúžna v rokoch 2015 - 2022									
Sociálna služba	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	zmena 2022/2015
Počet dôchodcov organizovaných v Klube seniorov	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Zdroj: Interná evidencia obce

3.7 BÝVANIE

V obci Liptovská Lúžna je podľa Sčítania obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021) evidovaných **1 205 domov** a **1 241 bytov** s priemernou podlahovou plochou 101,05 m², z toho 38 bytov v 3 bytových domoch. Až 73,22 % bytov je obývaných obyvateľmi s trvalým pobytom v obci.

Územná jednotka	Počet domov	z toho		Počet bytov	z toho			Priemerná podlahová plocha bytu v m ²	Obývanosť s trvalým pobytom
		rodinné domy	bytové domy		v rodinných domoch	v bytových domoch	obecné byty		
Liptovská Lúžna	1 205	1 179	3	1 241	1 180	38	29	101,05 m ²	73,22 %
okres Ružomberok	14 483	13 137	683	23 287	13 324	9 091	619		76,79 %
podiel na okrese v %	8,32 %			5,32 %					

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z03_01_OK_SK0318_OB, Z02_01_OK_SK0318_OB

V sledovanom období medzi rokmi 2015 až 2022 **nebola v obci vystavaná žiadna miestna obytná štvrť**. Výstavba domov prebehla len v existujúcej zástavbe.

K 31. júlu 2023 obec evidovala 15 žiadostí o stavebné povolenie, z toho 14 žiadostí na rodinné domy.

Obec Liptovská Lúžna od roku 2017 **poskytuje nájomné bývanie v 27 bytoch**, ktoré **má vo vlastníctve**. Obec momentálne eviduje 5 žiadosti o nájomné bývanie. Zatiaľ neplánuje pokračovať vo výstavbe ďalších obecných bytov.

3.8 BEZPEČNOSŤ

Obec Liptovská Lúžna **nemá zriadenú obecnú políciu**, v prípade potreby spolupracuje so štátnou políciou. Bezpečnosť majetku občanov a situáciu v obci monitoruje **5 kamerových systémov**, konkrétne 38 kamier napojenými na pult centrálnej ochrany lokalizovaný v Hasičskej zbrojnici, v Základnej škole a na Obecnom úrade.

Podľa vyjadrenia vedenia obce je **kriminalita v obci** v súčasnosti nízka.

Dopravná nehodovosť súvisí s prejazdami najmä osobných motorových vozidiel len na vstupe do obce. V obci chýbajú **prechody pre chodcov** s modernými signalizačnými zariadeniami.

V obci pôsobí **Dobrovoľný hasičský zbor (DHZ)** so 70 členmi. Schádzajú sa v dvoch objektoch hasičskej zbrojnice (v strede obce a na vyšnom konci). DHZ je vybavený hasičským autom Tatra 148 CAS, IVECO, protipovodňovým vozíkom a čerpadlom. Najviac by DHZ potrebovali vymeniť auto AVIA za 9 miestne vozidlo na prevoz hasičov.

Protipovodňové opatrenia: Obec Liptovská Lúžna **má v rámci územného plánu vypracovaný aj protipovodňový plán**. Členovia Dobrovoľného hasičského zboru v obci sú vyškolení pre prípad zásahu v prípade povodne. Obec má vo výbave protipovodňový vozík.

Civilná ochrana: Obec Liptovská Lúžna zabezpečuje **civilnú ochranu** v zmysle platnej legislatívy. Má vypracovaný povodňový plán zabezpečovacích a záchranných prác, evakuačný plán v prípade povodní, zriadený krízový štáb obce. Vykonáva pravidelné skúšky spojenia a skúšky sirén a vo vybavení hasičov je protipovodňový vozík. Civilnú ochranu zabezpečuje v obci približne 30 osôb.

4 SPRAVOVANIE MAJETKU OBCE A VECÍ VEREJNÝCH

4.1 FUNGOVANIE OBECNEJ SAMOSPRÁVY

Obecné zastupiteľstvo v Liptovskej Lúžnej má **9 poslancov**. Popri obecnom zastupiteľstve pôsobia **4 poradné komisie:** (1) Komisia finančná, (2) Komisia životného prostredia, výstavby, stavebného a verejného poriadku, (3) Komisia sociálno-zdravotná, kultúrno-školská a športová, (4) Komisia na ochranu verejného záujmu. Každá komisia má po 3 členov.

Na obecnom úrade pracuje **15 zamestnancov** vrátane starostu obce.

Obec **má dve partnerské obce** v zahraničí, obidve v Českej republike: **Lužná u Vsetína a Lužná u Rakovníka**. Doteraz nerealizovala žiadne projekty z cezhraničnými partnermi.

Obec je členom **troch regionálnych partnerstiev:** (1) Miestnej akčnej skupiny Dolný Liptov, (2) Združenia miest a obcí Slovenska (ZMOS), (3) Ružomerského združenia miest a obcí (regionálny ZMOS).

V obci sú aktívnymi socio - ekonomickými partnermi najmä zástupcovia občianskeho sektora. Na obci je registrovaných **päť združení:** (1) FIT SPOLU OZ, (2) OZ Liptovskí Lúžňania, (3) SZPB, o.z., (4) Fitness club RT o.z., (5) Športový klub Cyklistiky Liptovská Lúžna o.z.

4.2 ROZPOČET A MAJETOK OBCE

Obec Liptovská Lúžna netvorí rozpočet v štruktúre programového rozpočtu, ani nevyčleňuje časť rozpočtu na participatívny rozpočet. V roku 2022 hospodárila s **ročným rozpočtom na úrovni 1,6 mil. Eur**, z čoho 45,01 % vynakladala na kapitálové výdavky. Priemerný výdavok na obyvateľa predstavuje 575,77 Eur, čo je priemerná hodnota v obciach okresu Ružomberok.

PREHĽAD VÝDAVKOV OBCE za rok 2022

Územná jednotka	Bežné výdavky (BV)	Kapitálové výdavky (KV)	Finančné operácie (FO)	SPOLU	Počet obyvateľov	Suma výdavku na obyvateľa v Eur
Liptovská Lúžna	880 715 €	721 100 €	0 €	1 601 815 €	2 782	575,77 €
podiel v %	54,98 %	45,01 %	0 %	100,00 %		

Zdroj: Interná evidencia obce

Obec Liptovská Lúžna vynaložila od roku 2017 do roku 2022 až **1,59 mil. Eur na investície**, ktoré vykazovala ako kapitálové výdavky. Väčšinou išlo o investície do potrebných rekonštrukcií, nákupu zariadení, vybavenia a automobilov, budovanie kamerového systému a pod.

PREHĽAD KAPITÁLOVÝCH VÝDAVKOV obce Liptovská Lúžna za roky 2017 - 2022

Rok	Kapitálové výdavky v Eur	Špecifikácia investícií
2017	26 798,23 €	❖ Zvonica na vyšnom konci,❖ posypové zariadenie na miestne komunikácie,❖ kamerový systém pri vyšnej škole a Požiarnej zbrojnici,❖ drevenica - historická pamiatka - nákup a rekonštrukcia.
2018	500 774,52 €	❖ Stavebné úpravy hasičskej zbrojnice,❖ rekonštrukcia tanečnej sály a nábytok,❖ kamerový systém pri dome smútku a kostole,❖ drevenica - historická pamiatka - nákup a rekonštrukcia,❖ nákup Dacia Dokker,❖ projektové dokumentácie k Obecného úradu,

PREHĽAD KAPITÁLOVÝCH VÝDAVKOV obce Liptovská Lúžna za roky 2017 - 2022		
Rok	Kapitálové výdavky v Eur	Špecifikácia investícií
		❖ výstavba chodníka a oprava miestnych komunikácií, ❖ územný plán jeho rozšírenie, ❖ nákup autobusu pre Obecný futbalový klub (OFK) , ❖ nadstavba šatní Obecného futbalového klubu (OFK).
2019	198 654,59 €	❖ Stavebné úpravy hasičskej zbrojnice na vyšnom konci, ❖ rekonštrukcia vestibulu kinosály, ❖ nákup vozidla KIA, ❖ projektové dokumentácie k Obecnému úradu + zberný dvor, ❖ vybavenie školskej jedálne, ❖ námestie pred Obecným úradom, ❖ nákup snežného skútra, ❖ nadstavba šatní Obecného futbalového klubu (OFK).
2020	368 689,99 €	❖ Detské ihrisko, ❖ rekonštrukcia kinosály, ❖ parkovisko pri MŠ, ❖ projektové dokumentácie k Obecnému úradu, ❖ vybavenie do kuchyne Obecného úradu, ❖ kamerový systém, ❖ turistická rozhľadňa, ❖ nadstavba šatní Obecného futbalového klubu (OFK).
2021	46 364,98 €	❖ Elektronická tabuľa, ❖ rekonštrukcia balkónov na Penzióne a striešok na kinosále, ❖ parkovisko pri materskej škole - odtokový kanál, ❖ panvica, sporák do kuchyne Obecného úradu, ❖ rekonštrukcia trafostanice pri lyžiarskom vleku.
2022	452 364,89 €	❖ WIFI sieť na Obecnom úrade a v sálach, ❖ prívesný vozík k požiarnym vozidlám, ❖ lavička na miestnej komunikácii pri Ráztokoch, ❖ elektrický varný kotol do kuchyne školskej jedálne, ❖ asfaltovanie miestnych komunikácií, ❖ rozšírenie zberného dvora - nákup techniky, ❖ zmena územného plánu, ❖ detské ihrisko, ❖ multifunkčný športový areál na VK, ❖ rekonštrukcia a vybavenie Drevenice - kultúrnej pamiatky, ❖ osvetlenie cintorína.
CELKOM	1 593 647,20 €	

Zdroj: Interná evidencia obce

Obec Liptovská Lúžna od roku 2017 do roku 2022 získala na dotáciách **4,6 mil. Eur**, z čoho približne 87 % predstavovali dotácie na krytie bežných výdavkov obce a ZŠ s MŠ v obci. V roku 2017 obec získala dotáciu na vybudovanie kamerového systému, v roku 2019 na rekonštrukciu miestneho rozhlasu a kultúrneho domu a v roku 2022 na vybudovanie detského ihriska.

PREHĽAD O PRIJATÝCH DOTÁCIÁCH z rozpočtu obce Liptovská Lúžna a za obdobie rokov 2017 - 2022						
rozpočtový rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Prijatá dotácia v Eur	696 864 €	603 856 €	680 266 €	843 083 €	832 972 €	960 681 €

Zdroj: Interná evidencia obce

V roku 2022 obec prijala z externých zdrojov 47 tis. Eur, ktoré boli všetky využité na vybudovanie Multifunkčného športového areálu.

PREHĽAD O PRIJATÝCH DOTÁCIÁCH obce Liptovská Lúžna a v roku 2022

Názov subjektu	Oblasť pôsobenia	Suma dotácie v Eur	Špecifikácia
Fond na podporu športu	šport	47 160 €	Multifunkčný športový areál
CELKOM		47 160 €	

Zdroj: Interná evidencia obce

Obec Liptovská Lúžna každoročne vyčleňuje finančné zdroje z obecného rozpočtu aj na dotácie pre organizácie a spolky. V roku 2022 to bolo 42 395 Eur ročne.

PREHĽAD O POSKYTNUTÝCH DOTÁCIÁCH z rozpočtu obce Liptovská Lúžna za obdobie rokov 2017 - 2022

rozpočtový rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Poskytnutá dotácia v Eur	0 €	34 420 €	36 370 €	41 000 €	22 100 €	42 395 €

Zdroj: Interná evidencia obce

Obec Liptovská Lúžna vyčlenila v roku 2022 historický najvyššiu sumu na dotácie, a to pre **16 aktívnych subjektov** v obci alebo pracujúcich na prospech obce. Ich prehľad uvádza tabuľka nižšie.

PREHĽAD O POSKYTNUTÝCH DOTÁCIÁCH obce Liptovská Lúžna v roku 2022

Názov subjektu	Oblasť pôsobenia	Suma dotácie v Eur	Špecifikácia
Obecný futbalový klub	šport	18 245 €	na činnosť
Dobrovoľný hasičský zbor	komunitné	2 000 €	na činnosť
Dychová hudba Lúžňanka	šport	5 000 €	na činnosť
MS Červeného kríža	komunitné	500 €	na činnosť
Kostol električka	komunitné	1 000 €	energie
TJ Partizán - turistický oddiel	šport	1 500 €	na činnosť
TJ Partizán - lyžiarsky oddiel	šport	1 500 €	na činnosť
Folklórna skupina Lúžňan	kultúra	2 000 €	na činnosť
Jednota dôchodcov	komunitné	500 €	na činnosť
Slovenský zväz protifašistických bojovníkov	komunitné	1 200 €	na činnosť
Fitness klub	šport	800 €	na činnosť
ŠK cyklistiky	šport	4 000 €	na činnosť
Rodičovské združenie	komunitné	1 200 €	na činnosť
FIT SPOLU	šport	500 €	na činnosť
Liptovskí Lúžňania - bežci	šport	1 800 €	na činnosť
Kemp - OFK	šport	650 €	na činnosť
CELKOM		42 395 €	

Zdroj: Interná evidencia obce

Obec Liptovská Lúžna je vlastníkom a správcom **17 verejných budov**, z čoho najviac je využívané pre školstvo (5 budov).

Územná jednotka	Počet budov vo vlastníctve	Poznámka
Liptovská Lúžna	17	❖ Materská škola (súpisné číslo 548), ❖ Telocvičňa (súpisné číslo 558), ❖ Základná škola (súpisné číslo 569), ❖ Školský pavilón - budova starej materskej školy (súpisné číslo 608), ❖ Budova Vyšná škola s.č. 913, ❖ OD Brezniak (súpisné číslo 297) ❖ Štiepkáreň pri zbernom dvore (súpisné číslo 0), ❖ Penzión Salatín (súpisné číslo 575), ❖ Budova U Kulkov (súpisné číslo 611), ❖ Ambulancie všeobecného lekára (súpisné číslo 612), ❖ Požiarna zbrojnica - stred (súpisné číslo 628), ❖ Budova Obecného úradu s kinosálou a tanečnou sálou (súpisné číslo 629),

Územná jednotka	Počet budov vo vlastníctve	Poznámka
		❖ Drevenica - múzeum (súpisné číslo 789), ❖ Požiarna zbrojnica - vyšný koniec (súpisné číslo 937), ❖ Budova bytového domu - 24 b.j. (súpisné číslo 1244), ❖ Dom smútku (súpisné číslo 1261), ❖ Šatne OFK (súpisné číslo 1289), ❖ Kúpalisko (súpisné číslo 1262).

Zdroj: Interná evidencia obce

Obecná školská infraštruktúra pozostáva z 5 budov: Materská škola, Základná škola, Telocvičňa, Školský pavilón, Vyšná škola. Budova ZŠ, MŠ a telocvičňa sú vo vyhovujúcom stave, sú zateplené, majú vymenené okná. Zatiaľ v budovách nebolo zrekonštruované osvetlenie za šetrnejšie LED žiarovky. Kúrenie je zabezpečené pecou na drevoštiepku z roku 2012. V budovách sú nainštalované termohlavice, automatická regulácia a rozdelenie ústredného kúrenia do zón. Telocvičňa je vykurovaná z Základnej školy.

Budova **Obecného úradu** je zateplená a má vymenené okná. Osvetlenie zatiaľ neprešlo rekonštrukciou na úsporný LED systém. Kúrenie je zabezpečené pecou na drevoštiepku z roku 2012. V budove sú nainštalované termohlavice, automatická regulácia a ústredné kúrenie bez rozdelenia do zón.

Centrálna budova **Požiarnej zbrojnice** je tiež zateplená, s vymenenými plastovými oknami bez rekonštrukcie vnútorného osvetlenia. Kúrenie je zabezpečené pecou na drevoštiepku z Obecného úradu. V budove sú nainštalované termohlavice, automatická regulácia a ústredné kúrenie bez rozdelenia do zón.

4.3 KOMUNIKÁCIA SAMOSPRÁVY S OBČANOM

Obec Liptovská Lúžna aktívne komunikuje s občanmi prostredníctvom **obecnej web stránky** www.liptovskaluzna.sk, ktorú prevádzkuje. Tlačené periodikum **Lužňanský Hlásnik** vydáva dvakrát do roka v mesiaci júl a december.

Na informovanie v obci slúži **miestny rozhlas**, ktorý funguje na drôtovom princípe a zatiaľ nebol rekonštruovaný. V roku 2022 sa prešlo na systém ROZANA a boli pridané tri zosiľovače. **Úradná tabuľa** obce nie je digitalizovaná.

Obec **má** zriadené **miesto prvého kontaktu s občanom** priamo na Obecnom úrade. **Verejné hovory** obec neorganizuje.

Poskytovateľmi internetu v obci sú formou anténového pripojenia spoločnosti UPC a Slovak Telekom. V obci naďalej **pôsobí pobočka Slovenskej pošty**, a.s. a je umiestnený aj balíkobox na individuálne vyzdvihovanie zásielok pri obecnom úrade.

5 SWOT ANALÝZA

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
MIESTNY POTENCIÁL	
❖ podhorská obec Nízkyh Tatier - pokojné prostredie na bývanie mimo hlavných cestných ťahov,❖ atraktívna Lúžňanská dolina a prírodná rezervácia Meandre Lúžňanky,❖ obec založená valašskými kolonizátormi ako poľnohospodárska obec,❖ obec so silným zázemím v katolíckom vierovyznaní (86,13 % obyvateľov),❖ obec s jedným z najväčších výmer v okrese Ružomberok vrátane výmer poľnohospodárskej pôdy (zaberá 43,14 % výmery okresu),❖ atraktívne turistické výstupy na tri vrcholy: Salatín, Veľká Chochuľa a Fedorka.❖ 4 evidované národné kultúrne pamiatka (NKP), z toho 3 ľudové domy,❖ 2 významné kultúrne spolky a kultúrne organizácie (Dychová hudba Lúžňanka – 100 rokov a FS Lúžňan – 46 rokov),❖ medzinárodné Majstrovstvá Slovenska v strihaní oviec,❖ obec s futbalovou tradíciou (od roku 1950) a v organizovanej turistike od roku 1977,❖ v obci je tradične organizovaných 7 kultúrnych podujatí a 4 športové podujatia (futbal a pešia turistika),❖ kultúrny dom aj obecná knižnica prešli modernizáciou a rekonštrukciou,❖ výborne zázemie obcej športovej infraštruktúry, obecného TJ Partizán a 6 športových klubov.	❖ obec leží 22 km od mesta Ružomberok a 18 km od rekreačnej obce Donovaly,❖ kontinuálne klesajúci počet obyvateľov od roku 1996,❖ od roku 2015 výrazné zníženie výmery poľnohospodárskej pôdy, najmä trvalých trávnych porastov na prospech lesných pozemkov (celkovo o 121 ha),❖ chýba oficiálne schválený zoznam miestnych pamätihodností,❖ žiadna pamätná izba venovaná miestnym rodákom a osobnostiam,❖ málo atraktívne kultúrne podujatia určené skôr pre miestnych obyvateľov ako turistov,❖ žiadny náučný chodník.
MIESTNA EKONOMIKA A PODNIKANIE	
❖ Liptovská Lúžna je turistickou obcou – štatisticky evidovaných 5 ubytovacích zariadení aj platiteľov miestnej dane z ubytovania,❖ poľnohospodárske družstvo SPDP Lúžňan,❖ 8 samostatne hospodáriacich roľníkov (SHR),❖ fungujúce dve urbárske spoločenstvá hospodáriace so ziskom.	❖ žiadna miestna turistická atrakcia, ktorá vychádza z miestnej histórie a tradícií (súbor ľudových domov),❖ klesajúci počet podnikateľov a živnostníkov v obci - od roku 2016 o 15 subjektov,❖ chýbajúca spolupráca s okolitými obcami s cieľom vytvorenia spoločného produktu cestovného ruchu,❖ v obci chýba prepojenie cyklochodníkom a žiadne oficiálne cyklotrasy; obec má slabé zázemie cyklomobility,❖ obec nemá vlastný sociálny ani obecný podnik,❖ občania dochádzajú za prácou väčšinou na Donovaly alebo do Ružomberka.
MIESTNE VEREJNÉ SLUŽBY	
❖ obec zriaďuje Základnú školu s materskou školou pre obidva stupne; záujem o obecnú MŠ a ZŠ je od roku 2015 stabilný,	❖ v obci je 1/2 obyvateľov napojených na verejný vodovod a verejná kanalizácia úplne absentuje,❖ intenzita vytriedeného komunálneho odpadu v obci medziročne v rokoch 2021 a 2022 klesla,

❖ testovanie žiakov 9. ročníkov z matematiky s najlepšimi výsledkami v okrese Ružomberok, ❖ obec neeviduje žiadne čierne skládky, ❖ obec zriadila zberný dvor, ❖ 10 zo 17 verejných budov vo vlastníctve obce sú zateplené, ❖ verejné osvetlenie prešlo modernizáciou v roku 2015 na LED technológiu, ❖ v obci poskytuje zdravotné služby jeden všeobecný lekár pre dospelých, ❖ obec vlastní 27 nájomných bytov z 38 bytov, ktoré sú evidované v obci.	❖ od roku 2015 nebola v obci vybudovaná žiadna nová obytná štvrť, ❖ z celkovej dĺžky miestnych komunikácií (30 km) je 6 km v nevyhovujúcom stave a 5 km chýba; v obci chýba 0,2 km peších chodníkov, pričom 0,3 km je vybudovaných; v obci je 16 parkovacích miest a obec by potrebovala 50 miest, ❖ pasportizácia verejnej zelene nebola zrealizovaná; obec o jej stave nemá prehľad, ❖ obec nie je plynofikovaná, prevláda tu vykurovanie pevným palivom (78,65 % domácností), ❖ slabé využívanie OZE na vykurovanie a výrobu energie, ❖ chýba infraštruktúra odpadového hospodárstva (kompostáreň), ❖ v obci nie sú poskytované žiadne sociálne služby, ❖ nezáujem seniorov o organizovanie sa v Klube dôchodcov, ❖ neaktívna miestna mládež, ❖ slabé environmentálne povedomie a chýbajúca osвета, ❖ chýbajúce komunitné priestory.
SPRAVOVANIE MAJETKU OBCE A VECÍ VEREJNÝCH	
❖ obec má schválený územný plán z roku 2008 aktualizovaný 3 Zmenami a doplnkami, ❖ obec je členom 3 regionálnych združení: MAS Dolný Liptov, ZMOS, regionálny ZMOS. ❖ obec má 2 partnerské obce v zahraničí (obidve Česká republika), ❖ v obci je etablovaný Dobrovoľný hasičský zbor (DHZ) so 70 členmi s moderným vybavením a 2 zrekonštruovanými požiarnymi zbrojnicami, ❖ v obci pracujú 5 komunitných združení, ❖ v obci je vybudovaný kamerový systém s 38 kamerami, ❖ obec získava aj mimorozpočtové zdroje; najmä zo zdrojov štátneho rozpočtu.	❖ v obci pracujú len 4 poradné komisie obecného zastupiteľstva s len 3 členmi na komisiu, ❖ obec netvorí programový ani participatívny rozpočet, ❖ obecný rozhlas nebol modernizovaný, ❖ v programovom období 2014-2020 obec získala dva nenávratné finančné príspevky (NFP) zo zdrojov EŠIF, pričom podala šesť projektových žiadostí, ❖ obec nemá za sebou žiadny úspešný Interreg projekt, ❖ v obci neprebehli malé pozemkové úpravy.
PRÍLEŽITOSTI	OHROZENIA
❖ finančné zdroje z EŠIF (Program Slovensko, IÚS VÚC, Plán obnovy a odolnosti), Program rozvoja vidieka, cezhraničná spolupráca INTERREG, ❖ podpora zelenej tranzície a dekarbonizácie v EÚ a prechodu na obnoviteľné zdroje energie, ❖ podpora digitalizácie verejných služieb v EÚ, ❖ podpora komunitného organizovania a zapájania verejnosti do spravovania vecí verejných, ❖ štátna sociálna politika pre sociálne ohrozené skupiny, ❖ nárast využívania internetu a sociálnych sietí na komunikáciu s občanmi, ❖ rozvoj obecnej a mimoobecnej spolupráce - budovanie partnerstiev s podnikateľských a neziskovým sektorom a inými samosprávami (susedné obce, samosprávy v regióne aj mimo neho),	❖ starnutie populácie na Slovensku, ❖ vysoká byrokratická záťaž pri čerpaní eurofondov, ❖ nízka miera decentralizácie kompetencií, právomocí a financií na obce - chýbajúce vlastné zdroje na rozvoj obce, ❖ historicky najnižšia miera dôvery občanov v štát a vymožitelnosť práva, ❖ nestabilné legislatívne prostredie a časté zmeny zákonov, ❖ odchod mladých ľudí z vidieka do mesta prípadne do zahraničia za štúdiom a prácou, ❖ globálna zmena klímy a klimatické ohrozenia (zvyšovanie teplôt, sucho, extrémne zrážky, veterné smršte, ai) - prívaleové dažde a lokálne záplavy spôsobené zmenou klímy aj nadmernými výrubmi,

- ❖ nárast digitálnych zručností a environmentálneho povedomia občanov,
- ❖ rastúci záujem Slovákov o cestovanie po Slovensku,
- ❖ rozvoj práce z domu a na diaľku.

- ❖ energetická a ekonomická kríza a výrazne rastúce výdavky domácností a životné náklady jednotlivcov,
- ❖ rýchle životné tempo, pasívne trávenie voľného času v rodinách, uzatváranie sa do seba a svojich rodín, nízka miera angažovania sa v komunitách,
- ❖ zmenené návyky detí a mládeže - rastúce trávenie voľného času na internete.

**STRATEGICKO -
PROGRAMOVÁ
ČASŤ**

STRATEGICKO - PROGRAMOVÁ ČASŤ

Pri spracovaní strategicko - programovej časti sme vychádzali aj z **predošlého PHSR obce Liptovská Lúžna na roky 2022-2023** a jeho plnenia, ktorý mal stanovené nasledovné ciele.

Vízia do roku 2025		Želáme si, aby v roku 2025 bola obec Liptovská Lúžna:				
		❖ pekná a upravená, ❖ s rozvinutými službami pre obyvateľov aj turistov, ❖ kultúrna, rozvíjajúca tradície, ❖ s úctou k majetku a majetkovo vysporiadaná.				
Hlavný cieľ	Ciele	Opatrenia	Aktivity (R = realizované, ČR = čiastočne realizované, N = nezrealizované)	R	ČR	N
ROZVOJ OBCE	1. Zníženie nezamestnanosti	1.1: Podpora rozvoja cestovného ruchu	1.1.1: Workshop so súčasnými a potenciálnymi podnikateľmi v cestovnom ruchu o možnostiach rozvoja služieb			x
			1.1.2: Podpora rozšírenia reštauračných služieb – propagácia služieb		x	
			1.1.3: Podpora rozšírenia ubytovacích služieb – propagácia služieb na stránke OCÚ		x	
			1.1.4: Vytvorenie atrakcie pre turistov - napr. údržba meandrov, medokýša a prameňov, mliekareň a jej produkty			x
			1.1.5: Posúdiť možnosti využitia Národnej kultúrnej pamiatky Maloroľnícky ľudový dom a jej rekonštrukcie		x	
			1.1.6: Posúdiť možnosť využitia 345 neobývaných bytov v obci pre rozvoj cestovného ruchu (napr. prieskum, workshop, spoločné zasadnutie Komisie OcZ a vlastníkov bytov)			x
		1.2: Podpora rozvoja poľnohospodárstva	1.2.1: Workshop so súčasnými a potenciálnymi poľnohospodármi o možnostiach rozvoja			x
			2. Dobudovanie občianskej a dopravnej infraštruktúry	2.1: Dobudovanie občianskej infraštruktúry	2.1.1: Rekonštrukcia budovy Obecného úradu	x
	2.1.5: Vybudovanie športoviska	x				
	2.1.7: Zberný dvor a kompostovisko s vybavením				x	
	2.1.8: Vybudovanie zariadenia pre seniorov					x
	2.1.9: Zriadenie parku/oddychového miesta					x
	2.1.10: Rekonštrukcia obecného rozhlasu					x
	2.2: Dobudovanie dopravnej infraštruktúry	2.2.1: Výkup pozemkov pod miestne komunikácie a výstavba mostov			x	
		2.2.2: Dobudovanie chodníkov – v dĺžke 250 m			x	
		2.2.3: Rekonštrukcia miestnych komunikácií – v dĺžke 500 m		x		
	2.2.4: Rekonštruovať autobusové zastávky (alebo vymeniť za nové)			x		
	2.2.5: Vybudovať cyklochodníky – v dĺžke 2 km			x		

Zdroj: PHSR obce Liptovská Lúžna na roky 2022-2023

Podkladom pre vypracovanie strategicko-programovej časti PHSR obce Liptovská Lúžna na roky 2024 - 2030 je analytická časť tohto strategického dokumentu a strategicko-programová časť predchádzajúceho PHSR obce Liptovská

Lúžna na roky 2022-2023. Zo správy o plnení rozvojovej stratégie navrhnutej v predchádzajúcom PHSR obce na roky 2022-2023 obce Liptovská Lúžna (tabuľka vyššie) vyplýva, že viaceré navrhnuté opatrenia a aktivity v **predošlom PHSR obce skôr neboli realizované, alebo len čiastočne realizované**, a preto sú mnohé pre obec naďalej aktuálne aj pre obdobie rokov 2024 až 2030.

Analytická časť tohto strategického dokumentu PHSR obce na roky 2024 - 2030 identifikovala hlavný rozvojový potenciál obce jeho limity a trendy rozvoja, ktoré vyplývajú predovšetkým z nastavenia podporných nástrojov politiky EÚ pre stimulovanie regionálneho rozvoja z úrovne EÚ, najmä pre čerpanie EŠIF v programovom období rokov 2021-2027 v Programe Slovensko. Túto strategicko - programovú časť sme na princípe kaskádového strategického programovania napojili na Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja / IÚS VÚC Žilinský samosprávny kraj 2021+.

Strategicko-programová časť PHSR obce Liptovská Lúžna na roky 2024 - 2030 obsahuje návrh „Stromu cieľov“ zloženého z nasledovných častí:

1 vízie a 1 hlavného cieľa	4 strategické ciele v 4 prioritách: (1) Plné využitie miestneho potenciálu (2) Podpora miestnej ekonomiky (3) Rozvoj miestnych služieb (4) Lepšie spravovanie obce a vecí verejných	20 špecifických cieľov	55 opatrení

Dôležitým zdrojom informácií pre stanovenie cieľov, opatrení a typových aktivít PHSR obce Liptovská Lúžna na roky 2024 - 2030 boli aj osobné stretnutia so starostom obce a poslancami obecného zastupiteľstva obce Liptovská Lúžna.

Vízia rozvoja obce Liptovská Lúžna do roku 2030

(je prevzatá z predošlého PHSR nakoľko je naďalej aktuálna):

Obec Liptovská Lúžna by mala byť do roku 2030 atraktívnejšia pre návštevníkov a pre existujúcich aj nových miestnych obyvateľov, tým že im poskytne kvalitné podmienky na život v miestnej komunite; čisté a upravené verejné priestory; efektívne spravovaný verejný majetok; dostatočné služby v kultúrnej, športovej a voľnočasovej oblasti a pre svoj rozvoj využije tradície a kultúrne dedičstvo v obci a blízkosť rekreačného strediska Donovaly.

Hlavný cieľ

Ďalší rozvoj obce Liptovská Lúžna a naplnenie vízie jej rozvoja do roku 2030 bude podmienený schopnosťou samosprávy a aktérov územnej spolupráce koordinovane reagovať na príležitosti a výzvy, ktorým obec bude čeliť v nasledovných prioritách: (1) Plné využitie miestneho potenciálu, (2) Podpora miestnej ekonomiky, (3) Rozvoj miestnych služieb a (4) Lepšie spravovanie obce a vecí verejných.

Priorita	Strategický cieľ	Špecifické ciele (počet)
PLNÉ VYUŽITIE MIESTNEHO POTENCIÁLU	1 Vytvárať podmienky pre ochranu a zlepšovanie prírodných zdrojov, zhodnocovanie kultúrno - historického dedičstva, pre všestranný rozvoj talentu detí a mládeže a aktívne športové využitie obyvateľov obce.	4
PODPORA MIESTNEJ EKONOMIKY	2 Stimulovať udržateľný rast miestnej ekonomiky podporou miestneho podnikania a podnikateľských investícií v obci, dobrými pracovnými príležitosťami na trhu práce a posilňovaním rozvoja cestovného ruchu.	4

Priorita	Strategický cieľ	Špecifické ciele (počet)
ROZVOJ MIESTNYCH SLUŽIEB	3 Udržateľne budovať a udržiavať infraštruktúru a vybavenosť pre poskytovanie miestnych služieb samosprávou (udržateľný územný rozvoj a územné plánovanie, adaptácia sídla na zmenu klímy, udržateľná doprava, energetické a obehové hospodárstvo, sociálne a zdravotné služby, vzdelávanie, bývanie, bezpečnosť) v záujme rastu kvality života miestnych obyvateľov.	9
LEPŠIE SPRÁVOVANIE OBCE A VECÍ VEREJNÝCH	4 Dosiť lepšie spravovanie vecí verejných s podporou optimalizácie riadiacich procesov a zvyšovaním kvality komunikácie samosprávy s občanmi, digitálnou dostupnosťou služieb samosprávy a s pomocou partnerstiev územnej spolupráce.	3

Každý strategický cieľ má definované špecifické ciele, ktoré sú uvedené v prehľade nižšie. Každý špecifický cieľ má definované opatrenia, ich typové aktivity a kľúčové indikátory úspechu.

Priorita	Špecifický cieľ	Opatrenie (počet)
1. PLNÉ VYUŽITIE MIESTNEHO POTENCIÁLU	1. Zabezpečovať ochranu a zlepšovať kvalitu prírodných zdrojov (ovzdušia, pôdy, lesov, biodiverzity, vody a prirodzených ekosystémov)	3
	1. Zachovávať a zhodnocovať kultúrne a historické dedičstvo, rozvíjať živú kultúru a uchovávať tradície	3
	1. Vytvárať podmienky pre všestranný rozvoj talentu u detí a mládeže a podporovať ich zdravý životný štýl	2
	1. Vytvárať podmienky pre aktívne športové vyžitie všetkých občanov obce	2
2. PODPORA MIESTNEJ EKONOMIKY	2. Systematicky podporovať investovanie a podnikanie v obci	2
	2. Udržiavať a vytvárať dobré pracovné príležitosti na trhu práce	2
	2. Udržateľne rozvíjať miestnu ekonomiku a miestne podnikanie podporou ekosystémových služieb	3
	2. Aktívne podporovať a posilňovať udržateľný rozvoj cestovného ruchu a systém destinačného manažmentu v regióne Liptov	4
3. ROZVOJ MIESTNYCH SLUŽIEB	3. Podporovať udržateľné riadenie architektonického a územného rozvoja obce na princípoch participácie verejnosti	2
	3. Podporovať adaptáciu sídla a krajiny na dopady zmeny klímy	4
	3. Zavádzať princípy obehového hospodárstva a cirkulárnej ekonomiky a zlepšovať nakladanie s odpadom	1
	3. Podporovať udržateľnú dopravnú mobilitu	5
	3. Zlepšovať dostupnosť a zvyšovať efektívnosť energetickej infraštruktúry	2
	3. Vytvárať podmienky pre moderné a adaptabilné vzdelávanie	3
	3. Zabezpečovať moderné, dostupné, kvalitné a efektívne sociálne a zdravotné služby	4
	3. Vytvárať zodpovedajúce podmienky pre bývanie pre všetky skupiny obyvateľov	3
	3. Zvyšovať bezpečnosť obyvateľov a návštevníkov a zlepšovať ochranu ich života, zdravia a majetku	2
4. LEPŠIE SPRÁVOVANIE VECÍ VEREJNÝCH	4. Skvalitňovať služby občanom a optimalizovať procesy riadenia a komunikácie samosprávy	5
	4. Zlepšovať digitálnu dostupnosť a podporovať rozvoj „informačnej spoločnosti“	2
	4. Budovať a podporovať partnerstvá územnej spolupráce	1

	3	
CELKOM	20	55

Zadefinovaných 20 špecifických cieľov strategickej časti PHSR obce sú napĺňané prostredníctvom **55 navrhnutých opatrení**. Každé opatrenie má v Prílohe č.2 definované typové aktivity, ktoré by obec v období rokov 2024 až 2030 mohla napĺňať.

PRIORITA 1: Plné využitie miestneho potenciálu		
Strategický cieľ 1: Vytvárať podmienky pre ochranu a zlepšovanie prírodných zdrojov, zhodnocovanie kultúrno - historického dedičstva, pre všestranný rozvoj talentu detí a mládeže a aktívne športové vyžitie obyvateľov obce.		
Špecifické ciele	Opatrenie	
1 . 1 Zabezpečovať ochranu a zlepšovať kvalitu prírodných zdrojov (ovzdušia, pôdy, lesov, biodiverzity, vody a prirodzených ekosystémov)	1.1. 1	Prispievať k ochrane ovzdušia, lesov a poľnohospodárskej pôdy
	1.1. 2	Podporovať zastavenie poklesu biodiverzity, strát biotopov, poškodzovania ekosystémov a degradácie krajiny
	1.1. 3	Podporovať ochranu vôd, zásobovanie pitnou vodou a čistenia odpadových vôd
1 . 2 Zachovávať a zhodnocovať kultúrne a historické dedičstvo, rozvíjať živú kultúru a uchovávať tradície	1.2. 1	Podporovať citlivú obnovu a renováciu kultúrnych pamiatok a miestnych pamätihodností v obci
	1.2. 2	Podporovať rozvoj kultúrnych spolkov a združení na území obce
	1.2. 3	Zhodnocovať a oživovať kultúrne dedičstvo podporou činnosti tradičných kultúrnych inštitúcií a prostredníctvom kultúrneho turizmu
1 . 3 Vytvárať podmienky pre všestranný rozvoj talentu u detí a mládeže a podporovať ich zdravý životný štýl	1.3. 1	Podporovať kultúrne a športové voľnočasové aktivity detí a mládeže prostredníctvom škôl, záujmových klubov a združení
	1.3. 2	Podporovať mládežnícke projekty, združovanie mladých a ich zapájanie do dobrovoľníckych aktivít
1 . 4 Vytvárať podmienky pre aktívne športové vyžitie všetkých občanov obce	1.4. 1	Podporovať šport ako súčasť zdravého životného štýlu bez ohľadu na vek
	1.4. 2	Efektívne budovať, renovovať a modernizovať športovú infraštruktúru a jej vybavenie

PRIORITA 2: Podpora miestnej ekonomiky		
Strategický cieľ 2: Stimulovať udržateľný rast miestnej ekonomiky podporou miestneho podnikania a podnikateľských investícií v obci, dobrými pracovnými príležitosťami na trhu práce a posilňovaním rozvoja cestovného ruchu.		
Špecifické ciele	Opatrenie	
2 . 1 Systematicky podporovať investovanie a podnikanie v obci	2.1. 1	Podporovať aktivity na prospech podnikateľov v obci (podujatia, iniciatívy a pilotné projekty)
	2.1. 2	Revitalizovať nevyužívané verejné budovy a pozemky na nový účel pre podnikateľov a investorov
2 . 2 Udržiavať a vytvárať dobré pracovné príležitosti na trhu práce	2.2. 1	Zlepšovať prístup obyvateľov k službám zamestnanosti
	2.2. 2	Podporovať vytváranie pracovných príležitostí pre znevýhodnené skupiny obyvateľov a pre sociálnu ekonomiku
2 . 3 Udržateľne rozvíjať miestnu ekonomiku a miestne podnikanie podporou ekosystémových služieb	2.3. 1	Ekologizovať a udržateľným spôsobom rozvíjať kľúčové odvetvia miestnej ekonomiky (cestovný ruch, agrolesníctvo, poľnohospodárstvo, potravinárstvo, spracovanie dreva, remeslá a i.)
	2.3. 2	Zvyšovať podiel udržateľného cestovného ruchu v miestnej ekonomike
	2.3. 3	Podporovať výrobu a posilňovať predaj výrobkov "vyrobených v obci" na území regiónu Liptov aj mimo neho

2 . 4	Aktívne podporovať a posilňovať udržateľný rozvoj cestovného ruchu a systém destinačného manažmentu v regióne Liptov	2.4. 1	Podporovať tvorbu produktov cestovného ruchu na území obce podľa požiadaviek návštevníkov, súčasných trendov a s ohľadom na celoročnosť
		2.4. 2	Systémovo budovať a revitalizovať infraštruktúru cestovného ruchu v obci podľa požiadaviek návštevníkov a súčasných trendov
		2.4. 3	Aktívne sa zapájať do propagačných a marketingových aktivít združení a organizácií cestovného ruchu v regióne Liptov.
		2.4. 4	Podporovať spoznávanie miestnej histórie a okolia u miestnych obyvateľov.

PRIORITA 3: Rozvoj miestnych služieb

Strategický cieľ 3: Udržateľne budovať a udržiavať infraštruktúru a vybavenosť pre poskytovanie miestnych služieb samosprávou (udržateľný územný rozvoj a územné plánovanie, adaptácia sídiel na zmenu klímy, udržateľná doprava, energetické a obehové hospodárstvo, sociálne a zdravotné služby, vzdelávanie, bývanie, bezpečnosť) v záujme rastu kvality života miestnych obyvateľov.

Špecifické ciele		Opatrenie	
3 . 1	Podporovať udržateľné riadenie architektonického a územného rozvoja obce na princípoch participácie verejnosti	3.1. 1	Sledovať a aktualizovať územnoplánovacie a rozvojové dokumenty v súlade s princípmi udržateľného rozvoja
		3.1. 2	Podporovať zelené riešenia v urbanizme sídla, architektúre budov, v dizajne verejných plôch a priestranstiev, aj vo voľnej krajine
3 . 2	Podporovať adaptáciu sídiel a krajiny na dopady zmeny klímy	3.2. 1	Navrhovať a implementovať riešenia predchádzania a eliminácie dopadov zmeny klímy v sídle a v krajine
		3.2. 2	Podporovať a realizovať zadržiavanie vody v krajine
		3.2. 3	Podporovať a rozvíjať environmentálnu výchovu, vzdelávanie a osvetu a zvyšovať environmentálne povedomie občanov
		3.2. 4	Zavádzať systém krízového riadenia a včasného varovania v súvislosti s rôznymi ohrozeniami z dôvodu klimatických zmien
3 . 3	Zavádzať princípy obehového hospodárstva a cirkulárnej ekonomiky a zlepšovať nakladanie s odpadom	3.3. 1	Podporovať predchádzanie vzniku odpadov, opätovné využívanie odpadov a zhodnocovania odpadov v súlade s EÚ legislatívou
3 . 4	Podporovať udržateľnú dopravnú mobilitu	3.4. 1	Priebežne obnovovať, modernizovať a budovať miestne komunikácie a dopravnú infraštruktúru tak, aby podporovala udržateľný rozvoj sídla
		3.4. 2	Vytvárať podmienky pre modernizáciu vozového parku, prioritne na alternatívny pohon
		3.4. 3	Zvyšovať záujem o nemotorovú cyklistickú dopravu rozširovaním hlavnej a doplnkovej infraštruktúry
		3.4. 4	Podporovať záujem o využívanie verejnej osobnej dopravy obyvateľmi obce
		3.4. 5	Navrhovať zlepšenia v oblasti parkovacej politiky v obci a bezpečnosti cestnej premávky a pešej dopravy
3 . 5	Zlepšovať dostupnosť a zvyšovať efektívnosť energetickej infraštruktúry	3.5. 1	Podporovať rozvoj inžinierskych sietí, infraštruktúry prenosu a distribúcie elektriny a plynu a vykurovania
		3.5. 2	Zvyšovať energetické úspory samosprávy a obyvateľstva aj s využitím OZE
3 . 6	Vytvárať podmienky pre moderné a adaptabilné vzdelávanie	3.6. 1	Zabezpečovať modernizáciu budov, vybavenia a dobrého spravovania škôl a školských zariadení
		3.6. 2	Kvalitným vzdelávaním zvyšovať vedomostnú úroveň a zručnosti žiakov
		3.6. 3	Podporovať neformálne a zážitkové vzdelávanie, špeciálne a inkluzívne vzdelávanie v školskej aj mimoškolskej činnosti a zavádzať inovácie do systému vzdelávania
3 . .	Zabezpečovať moderné, dostupné, kvalitné a	3.7. 1	Skvalitňovať a rozvíjať infraštruktúru sociálnych služieb a služieb zdravotníckych zariadení v obci

7	efektívne sociálne a zdravotné služby	3.7.2	Udržiavať a rozširovať služby pre seniorov, znevýhodnené osoby a ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii a kontinuálne zvyšovať ich kvalitu
		3.7.3	Posilňovať prevenciu a podporu duševného a telesného zdravia
		3.7.4	Rozširovať možnosti a vytvárať príležitosti pre podporu dobrovoľníctva, komunitných služieb a komunitnej práce
38	Vytvárať zodpovedajúce podmienky pre bývanie pre všetky skupiny obyvateľov	3.8.1	Zvyšovať kvalitu a dostupnosť bývania formou výstavby alebo kúpy nových nájomných bytov bežného a nižšieho štandardu
		3.8.2	Zabezpečovať postupné dobudovanie a revitalizáciu existujúcich obytných zón
		3.8.3	Pripravovať podmienky pre individuálnu a hromadnú bytovú výstavbu (IBV a HBV)
39	Zvyšovať bezpečnosť obyvateľov a návštevníkov a zlepšovať ochranu ich života, zdravia a majetku	3.9.1	Zabezpečovať verejný poriadok a predchádzanie kriminalite, podmienky na predchádzanie mimoriadnych udalostí a riešenie mimoriadnych situácií
		3.9.2	Zlepšovať prevenciu sociálno-patologických javov

PRIORITA 4: Lepšie spravovanie obce a vecí verejných

Strategický cieľ 4: Dosiahnuť lepšie spravovanie vecí verejných s podporou optimalizácie riadiacich procesov a zvyšovaním kvality komunikácie samosprávy s občanmi, digitálnou dostupnosťou služieb samosprávy a s pomocou partnerstiev územnej spolupráce.

Špecifické ciele	Opatrenia	
41 Skvalitňovať služby občanom a optimalizovať procesy riadenia a komunikácie samosprávy	4.1.1	Zabezpečovať otvorenie samosprávy a podnikania pre nové elektronické služby a digitalizáciu dát
	4.1.2	Zefektívňovať spravovanie a využívanie majetku vo vlastníctve obce
	4.1.3	Zlepšovať kvalitu pracovného prostredia pre zamestnancov úradov samosprávy a podporovať ich ďalšie vzdelávanie
	4.1.4	Podporovať zavádzanie inovatívnych, experimentálnych a pilotných riešení na úrovni samosprávy, miestnych združení a podnikateľov
	4.1.5	Efektívne, otvorene a transparentne komunikovať s občanmi
42 Zlepšovať digitálnu dostupnosť a podporovať rozvoj „informačnej spoločnosti“	4.2.1	Podporovať rozvoj a skvalitnenie prenosovej kapacity infraštruktúry internetu, a tým zlepšovať prístup k informáciám a komunikačným technológiám
	4.2.2	Skvalitňovať existujúce informačné služby samosprávy a rozširovať ich služby digitálnym spôsobom
43 Budovať a podporovať partnerstvá územnej spolupráce	4.3.1	Posilňovať miestnu, regionálnu, nadregionálnu, cezhraničnú a medzinárodnú spoluprácu aktérov územnej spolupráce

Kľúčové priority obce Liptovská Lúžna na roky 2024 – 2030 napĺňania opatrení strategickje časti PHSR sme zadefinovali tak, že sme Zásobník projektov obce Liptovská Lúžna uvedený v Prílohe 1 tohto dokumentu s 16 projektmi, previazali na Špecifický cieľ a Opatrenie PHSR obce podľa **tematického zamerania projektu**. Takto sme určili počet projektov v danom špecifickom ciele a opatrení a následne urobili poradie s najvyšším počtom projektov. Prehľadné tabuľky nižšie uvádzajú kľúčové priority obce Liptovská Lúžna pre obdobie rokov 2024 až 2030, dané počtom projektov v každom z špecifických cieľov PHSR obce.

SUMARIZÁCIA STRATEGICKÝCH PRIORÍT obce Liptovská Lúžna na roky 2024 - 2030

Priorita	Zameranie	Špecifický cieľ	Počet projektov
1	Podporovať udržateľnú dopravnú mobilitu	3.4	3 projekty
	Aktívne podporovať a posilňovať udržateľný rozvoj cestovného ruchu a systém destinačného manažmentu v regióne Liptov	2.4	3 projekty

SUMARIZÁCIA STRATEGICKÝCH PRIORÍT obce Liptovská Lúžna na roky 2024 - 2030

Priorita	Zameranie	Špecifický cieľ	Počet projektov
2	Zavádzať princípy obehového hospodárstva a cirkulárnej ekonomiky a zlepšovať nakladanie s odpadom	3.3	2 projekty
	Skvalitňovať služby občanom a optimalizovať procesy riadenia a komunikácie samosprávy	4.1	2 projekty

Zdroj: Zásobník projektov obce Liptovská Lúžna k 31. 12. 2023.

TEMATICKÉ ZAMERANIE projektov v Zásobníku projektov obce Liptovská Lúžna podľa Opatrení PHSR obce na roky 2024 - 2030

Číslo	Názov opatrenia PHSR obce	Počet projektov v	Číslo projektu v Zásobníku
1.1.3	Podporovať ochranu vôd, zásobovanie pitnou vodou a čistenia odpadových vôd	1	4
1.3.1	Podporovať kultúrne a športové voľnočasové aktivity detí a mládeže prostredníctvom škôl, záujmových klubov a združení	1	3
2.4.1	Podporovať tvorbu produktov cestovného ruchu na území obce podľa požiadaviek návštevníkov, súčasných trendov a s ohľadom na celoročnosť	1	14
2.4.2	Systémovo budovať a revitalizovať infraštruktúru cestovného ruchu v obci podľa požiadaviek návštevníkov a súčasných trendov	1	13
2.4.3	Aktívne sa zapájať do propagačných a marketingových aktivít združení a organizácií cestovného ruchu v regióne Liptov.	1	12
3.1.2	Podporovať zelené riešenia v urbanizme sídla, architektúre budov, v dizajne verejných plôch a priestranstiev, aj vo voľnej krajine	1	6
3.3.1	Podporovať predchádzanie vzniku odpadov, opätovné využívanie odpadov a zhodnocovania odpadov v súlade s EÚ legislatívou	2	1, 2
3.4.1	Priebežne obnovovať, modernizovať a budovať miestne komunikácie a dopravnú infraštruktúru tak, aby podporovala udržateľný rozvoj sídla	1	5
3.4.3	Zvyšovať záujem o nemotorovú cyklistickú dopravu rozširovaním hlavnej a doplnkovej infraštruktúry	1	16
3.4.4	Podporovať záujem o využívanie verejnej osobnej dopravy obyvateľmi obce	1	8
3.5.2	Zvyšovať energetické úspory samosprávy a obyvateľstva aj s využitím OZE	1	11
3.6.1	Zabezpečovať modernizáciu budov, vybavenia a dobrého spravovania škôl a školských zariadení	1	7
3.7.2	Udržiavať a rozširovať služby pre seniorov, znevýhodnené osoby a ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii a kontinuálne zvyšovať ich kvalitu	1	15
4.1.2	Zefektívňovať spravovanie a využívanie majetku vo vlastníctve obce	1	9
4.1.1	Efektívne, otvorene a transparentne komunikovať s občanmi	1	10

TEMATICKÉ ZAMERANIE projektov v Zásobníku projektov obce Liptovská Lúžna			
podľa Opatrení PHSR obce na roky 2024 - 2030			
Číslo	Názov opatrenia PHSR obce	Počet projektov	Číslo projektu v Zásobníku
5			
Celkový počet projektov v Zásobníku projektov		16	

Zdroj: Zásobník projektov obce Liptovská Lúžna k 31. 12. 2023.

Strategicko-programová časť PHSR obce Liptovská Lúžna na roky 2024 - 2030 **je plne v súlade s PHSR Žilinského samosprávneho kraja 2021+ .**

SÚLAD STRATEGICKÝCH CIEĽOV v kľúčových strategických dokumentoch s PHSR obce Liptovská Lúžna na roky 2024 - 2030	
PHSR obce Liptovská Lúžna na roky 2024 - 2030	PHSR Žilinský kraj 2021+
1. Plné využitie miestneho potenciálu	1. Inovácie a vzdelávanie, 2. Životné prostredie, 5. Identita a sebestačnosť
2. Podpora miestnej ekonomiky	1. Inovácie a vzdelávanie, 4. Sociálna stabilita, 5. Identita a sebestačnosť
3. Rozvoj miestnych služieb	1. Inovácie a vzdelávanie, 2. Životné prostredie, 3. Infraštruktúra, 4. Sociálna stabilita
4. Lepšie spravovanie obce a vecí verejných	1. Inovácie a vzdelávanie, 3. Infraštruktúra, 5. Identita a sebestačnosť

**FINANČNO -
REALIZAČNÁ
ČASŤ**

FINANČNO - REALIZAČNÁ ČASŤ

VÝCHODISKÁ REALIZAČNEJ ČASŤI

Realizačno-finančná časť PHSR obce Liptovská Lúžna na roky 2024-2030 je návodom na prácu s týmto strategickým dokumentom, podporuje jeho implementáciu v celom období platnosti a je východiskovým dokumentom pre relevantnosť jednotlivých projektových zámerov, ktoré sú súčasťou **projektového zásobníka a budú financované z interných alebo externých finančných zdrojov** v období platnosti tohto PHSR obce.

Súlad a previazanosť vypracovaného PHSR obce Liptovská Lúžna na roky 2024 - 2030 s PHSR/Integrovanou územnou stratégiou Žilinského samosprávneho kraja 2021+ dáva PHSR obce Liptovská Lúžna dôležitosť ako jedného zo **základných pilierov územného partnerstva pri napĺňaní oboch stratégií vyššej úrovne.**

Podmienkou kvalitnej implementácie PHSR obce Liptovská Lúžna na roky 2024 - 2030 bude jej **pravidelné vyhodnocovanie a sledovanie (monitorovanie) plnenia jednotlivých opatrení** na princípe participácie, spolupráce, partnerstva a komunikácie pri získavaní potrebných informácií a dát. To si vyžaduje nastavenie interných procesov obce pre zber a vyhodnocovanie dát a informácií a vytvorenie kapacít, ktoré tieto procesy implementácie budú strážiť a budú za ne zodpovedať. Podporou v tomto smere môže byť pre obec Liptovská Lúžna MAS Dolný Liptov, ktorý má skúsenosti s prípravou a implementáciou strategického dokumentu pre integrované územie, ktorého je obec Liptovská Lúžna partnerom.

Predchádzajúci PHSR obce Liptovská Lúžna na roky 2022 - 2023 ako program rozvoja obce, platný do 31. 12. 2023, bol vypracovaný v zmysle zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja a formálne schválený uznesením obecného zastupiteľstva. PHSR bol len neformálne vyhodnocovaný a monitorovacie správy neboli predkladané na ročnej báze na vedomie poslancom obecného zastupiteľstva.

Riadenie rizík

Pri nastavovaní akejkoľvek stratégie je kľúčové zaoberať sa identifikáciou a analýzou rizík a ich dopadov na plnenie cieľov stratégie či už v pozitívnom, alebo negatívnom smere, a priebežne počas procesu monitorovania (v Správach o plnení PHSR) prijímať opatrenia, ktoré riziká minimalizujú alebo znižujú ich nežiadúci vplyv.

Pred prípravou PHSR obce sme identifikovali nasledovné riziká, ktoré môžu mať vplyv na jeho implementáciu.

Identifikované riziko	Opatrenie na zmiernenie
1. Neochota socio-ekonomických partnerov zapojiť sa do spracovania a implementácie strategického dokumentu.	Priebežná komunikácia v procese spracovania a implementácie strategického dokumentu a výzvy k zapojeniu.
2. Nedostatok finančných zdrojov na zobierané projektové zábery v zásobníku projektov.	Prepojenie dokumentu s IUS ZASK a vzájomné zdieľanie zásobníkov projektov.
3. Chýbajúce kapacity pre implementáciu strategického dokumentu a získavanie externých zdrojov financovania.	Nábor interných a externých odborných kapacít na čiastočné pracovné pomery na výpomoc obci.

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Proces implementácie a vyhodnocovania PHSR obce Liptovská Lúžna na roky 2024-2030

Implementácia, vyhodnocovanie a sledovanie plnenia PHSR obce na roky 2024-2030 bude prebiehať na ročnej báze, prostredníctvom zodpovedného pracovníka obecného úradu, starostu obce a poslancov obecného zastupiteľstva. Monitorovanie a vyhodnocovanie bude vykonávané formou prerokovania „Správy o implementácii PHSR na roky 2024-2030“. Sledované by malo byť plnenie **32 vybraných kľúčových indikátorov úspechu** pre jednotlivé opatrenia PHSR obce, ktoré sú ako povinné ukazovatele uvedené v strategicko – programovej časti tohto dokumentu.

System monitorovania PHSR obce Liptovská Lúžna na roky 2024-2030

Východiskom pre stanovenie indikátorov na meranie dopadov opatrení PHSR v systéme monitorovania bol PHSR vyššieho stupňa, a to PHSR VÚC Žilinského samosprávneho kraja, ktorý vychádza z piatich cieľov politiky súdržnosti EÚ stanovených Európskou komisiou v roku 2018: (1) Inteligentnejšia Európa – inovatívna a inteligentná transformácia hospodárstva; (2) Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa; (3) Prepojenejšia Európa – mobilita a regionálna pripojiteľnosť IKT; (4) Sociálnejšia Európa – vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv; (5) Európa bližšie k občanom – udržateľný a integrovaný rozvoj mestských, vidieckych a pobrežných oblastí prostredníctvom miestnych iniciatív. Je to aj z toho dôvodu, že na implementácii PHSR obce sa vo výraznej miere budú podieľať finančné zdroje z Európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF), ktorých smerovanie určuje Partnerská dohoda SR na roky 2021-2027 a Program Slovensko.

Ako uvádzame vyššie, systém monitorovania je zabezpečovaný aj cez **sledovanie kľúčových indikátorov úspechu** (ďalej ako “merateľné indikátory” alebo “indikátory”) navrhnutých pre jednotlivé opatrenia v strategicko-programovej časti tohto dokumentu. Indikátory sú zrozumiteľné a dobre sledovateľné a vyžadujú si zavedenie internej evidencie obce. Ku každému z indikátorov je uvedený zdroj pre čerpanie informácií. Niektoré indikátory majú uvedené východiskové hodnoty v analytickej časti tohto dokumentu. Vyhodnocovanie plnenia indikátorov bude súčasťou ročnej Správy o implementácii PHSR obce.

Pre PHSR obce Liptovská Lúžna na roky 2024 - 2030 sme stanovili **32 povinných merateľných ukazovateľov** ako **kľúčové indikátory úspechu** na úrovni špecifických cieľov. Okrem povinných ukazovateľov sme navrhli aj voliteľné ukazovatele v danom špecifickom ciele. Povinné merateľné ukazovatele by obec mala sledovať na ročnej báze. Pri voliteľných ukazovateľoch si obec môže zvoliť či ich bude alebo nebude sledovať, prípadne či ich vyhodnotenie použije v Záverečnej správe plnenia PHSR obce na roky 2024 - 2030.

POVINNÉ MERATEĽNÉ UKAZOVATELE PLNENIA PHSR obce Liptovská Lúžna na roky 2024 - 2030			
Priorita	Špecifický cieľ	Povinný ukazovateľ sledovania PHSR	Zdroj ukazovateľa
1. PLNÉ VYUŽITIE MIESTNEHO POTENCIÁLU	1.1 Zabezpečovať ochranu a zlepšovať kvalitu prírodných zdrojov (ovzdušia, pôdy, lesov, biodiverzity, vody a prirodzených ekosystémov)	1. Podiel obyvateľov napojených na kanalizáciu s čistením odpadových vôd 2. Podiel poľnohospodárskej pôdy s ekologickým hospodárením	Vodárenská spoločnosť Interná evidencia obce
	1.2 Zachovávať a zhodnocovať kultúrne a historické dedičstvo, rozvíjať živú kultúru a uchovávať tradície	3. Počet podporených projektov na záchranu a obnovu kultúrneho dedičstva ročne 4. Výdavky samosprávy na kultúru na obyvateľa v eurách	Interná evidencia obce Rozpočet obce
	1.3 Vytvárať podmienky pre všestranný rozvoj talentu u detí a mládeže a podporovať ich zdravý životný štýl	5. Zrealizované aktivity a projekty pre rozvoj kreativity a talentu detí a mládeže ročne	Interná evidencia obce
	1.4 Vytvárať podmienky pre aktívne športové vyžitie všetkých občanov obce	6. Počet zrekonštruovaných, zmodernizovaných a dovybavených školských telocviční a športových areálov škôl, vnútorných a vonkajších športovísk vo vlastníctve samosprávy ročne	Interná evidencia obce
2. PODPORA MIESTNEJ EKONOMIKY	2.1 Systematicky podporovať investovanie a podnikanie v obci	7. Ekonomická aktivita obyvateľov ročne	ŠÚSR
	2.2 Udržiavať a vytvárať dobré pracovné príležitosti na trhu práce	8. Miera zamestnanosti vyjadrená v % 9. Miera zamestnanosti vo vekovej skupine 50+	ŠÚSR a ÚPSVaR

POVINNÉ MERATEĽNÉ UKAZOVATELE PLNENIA PHSR obce Liptovská Lúžna na roky 2024 - 2030

Priorita	Špecifický cieľ	Povinný ukazovateľ sledovania PHSR	Zdroj ukazovateľa
	2. Udržateľne rozvíjať miestnu ekonomiku a miestne podnikanie podporou ekosystémových služieb	10. Počet podporených projektov zameraných na rozvoj miestnej ekonomiky ročne	Interná evidencia obce
	3. Aktívne podporovať a posilňovať udržateľný rozvoj cestovného ruchu a systém destinačného manažmentu v regióne Liptov	11. Počet prenocovaní v ubytovacích zariadeniach v obci ročne	ŠÚSR
3. ROZVOJ MIESTNYCH SLUŽIEB	3.1 Podporovať udržateľné riadenie architektonického a územného rozvoja obce na princípoch participácie verejnosti	12. Vypracovaný a schválený územný plán obce 13. Plocha verejnej zelene v m² v priamej správe obce	Interná evidencia obce
	3.2 Podporovať adaptáciu sídla a krajiny na dopady zmeny klímy	14. Počet projektov adaptačných opatrení 15. Počet uskutočnených vzdelávacích a osvetových aktivít environmentálnej výchovy a vzdelávania ročne	Interná evidencia obce
	3.3 Zavádzať princípy obehového hospodárstva a cirkulárnej ekonomiky a zlepšovať nakladanie s odpadom	16. Podiel zmesového komunálneho odpadu ukladaného na skládky 17. Množstvo zmesového odpadu a množstvo vytriedeného odpadu v kilogramoch na obyvateľa/rok	Ročný výkaz o odpadoch
	3.4 Podporovať udržateľnú dopravnú mobilitu	18. Dĺžka nových/modernizovaných úsekov miestnych komunikácií a chodníkov 19. Dĺžka nových úsekov cyklochodníkov a značených cyklotrás na území obce 20. Počet ks vozidiel v modernizovanom vozovom parku obce na alternatívny pohon	Interná evidencia obce
	3.5 Zlepšovať dostupnosť a zvyšovať efektívnosť energetickej infraštruktúry	21. Podiel energie z OZE na konečnej energetickej spotrebe samosprávy (%)	Interná evidencia obce
	3.6 Vytvárať podmienky pre moderné a adaptabilné vzdelávanie	22. Priemerná úspešnosť žiakov ZŠ v národnom testovaní 5 a testovaní 9	Zverejnené výsledky v národnom testovaní
	3.7 Zabezpečovať moderné, dostupné, kvalitné a efektívne sociálne a zdravotné služby	23. Kapacity terénnych, ambulantných a pobytových sociálnych služieb (počet klientov) v obci 24. Počet zastabilizovaných poskytovateľov zdravotnej starostlivosti v obci 25. Podiel obyvateľov, ktorí sa aktívne zapájajú do obecného diania prostredníctvom dobrovoľníckych aktivít	Interná evidencia obce
	3.8 Vytvárať zodpovedajúce podmienky pre bývanie pre všetky skupiny obyvateľov	26. Počet dokončených rodinných domov a bytov vrátane nájomných bytov za rok (celkovo)	Interná evidencia obce

POVINNÉ MERATEĽNÉ UKAZOVATELE PLNENIA PHSR obce Liptovská Lúžna na roky 2024 - 2030			
Priorita	Špecifický cieľ	Povinný ukazovateľ sledovania PHSR	Zdroj ukazovateľa
	3.9 Zvyšovať bezpečnosť obyvateľov a návštevníkov a zlepšovať ochranu ich života, zdravia a majetku	27. Počet evidovaných trestných činov a inej protispoločenskej činnosti v obci za rok 28. Počet nových lokalít monitorovaných kamerovým systémom v obci	Interná evidencia obce
4. LEPŠIE SPRÁVOVA NIE VEČÍ VEREJNÝCH	4.1 Skvalitňovať služby občanom a optimalizovať procesy riadenia a komunikácie samosprávy	29. Počet projektov a aktivít obce pripravovaných participatívnym spôsobom 30. Počet pracovníkov samosprávy, ktorí sa zúčastňujú pravidelného vzdelávania	Interná evidencia obce
	4.2 Zlepšovať digitálnu dostupnosť a podporovať rozvoj „informačnej spoločnosti“	31. Modernizovaný obecný rozhlas	Interná evidencia obce
	4.3 Budovať a podporovať partnerstvá územnej spolupráce	32. Počet nových partnerstiev obce na miestnej, regionálnej, cezhraničnej a medzinárodnej územnej spolupráci	Interná evidencia obce

Ako definuje zákonná norma a určuje prax v regionálnom rozvoji v systéme monitorovania a hodnotenia plnenia PHSR obce sme stanovili **tri typy správ o plnení PHSR**.

SYSTÉM MONITOROVANIA A HODNOTENIA PLNENIA PHSR OBCE		
Priebežná ročná správa o plnení PHSR	Záverečná správa o plnení PHSR	Mimoriadna správa o plnení PHSR
1.1. - 28.2. príprava správy za predchádzajúci rok	Predložená k 28.2.2031.	V prípade mimoriadnej potreby aktualizácie PHSR

Priebežná ročná správa o plnení PHSR obce bude spracovaná jedenkrát ročne. Bude ju schvaľovať obecné zastupiteľstvo. Pre naplnenie zásad transparentnosti a otvorenosti verejnej správy bude táto správa zverejnená na webovom sídle obce a mala by obsahovať nasledovné časti:

1. Zhrnutie plnenia stratégie rozvoja v PHSR po špecifických cieľoch vrátane porovnania vývoja s predchádzajúcim rokom a plnenia stanovených opatrení v predchádzajúcom roku;
2. Prehľad projektov/aktivít za jednotlivé opatrenia realizovaných v danom roku a ich zhodnotenie ako súčasť plnenia Akčného plánu PHSR a vývoja v zásobníku projektov;
3. Hlavné zistenia a návrhy kľúčových aktivít na nasledujúci rok;
4. Zhodnotenie plnenia povinných kľúčových indikátorov úspechu.

Prvá správa o implementácii PHSR obce Liptovská Lúžna bude vypracovaná za rok 2024 najneskôr do 28.2.2025.

Záverečná hodnotiacia správa plnenia PHSR obce: Pred ukončením obdobia strategického dokumentu PHSR obce zostaveného na roky 2024 – 2030 by mala byť odborne spracovaná komplexná ex-post evaluácia zameraná na vyhodnotenie plnenia stratégie ako celku, ktorá bude základným vstupným podkladom pre tvorbu nového strategického dokumentu.

Komunikačná stratégia implementácie PHSR obce

Starosta obce, ako koordinátor implementácie PHSR, pravidelne komunikuje s partnerskými subjektmi na území obce a s osobami, ktoré sú zodpovedné za plnenie konkrétnych aktivít a realizáciu konkrétnych projektov v PHSR. Na komunikáciu s občanmi a partnermi využíva osobné stretnutia, verejné hovory, miestne médiá, profily na sociálnych sieťach a web stránku obce. Zapájanie občanov do implementácie PHSR a ich informovanie je kľúčové pre dosiahnutie podpory zo strany verejnosti pre konkrétne aktivity a projekty zahrnuté v PHSR.

Zásobník projektov a Akčné plány plnenia PHSR obce

Zásobník projektov obsahuje zoznam projektov, ktoré má obec vo výhľade realizovať v období rokov 2024 - 2030. Vznikol po konzultácii so starostom obce. Obsahuje aj tie projekty, s ktorými sa počíta do Integrovaných územných investícií (IÚI) VÚC Žilinský samosprávny kraj a tzv. integrovaných projektových balíčkov.

Integrované územné investície (IÚI) spoločne s **integrovanými projektovými balíčkami** sú kľúčovými nástrojmi synergie opatrení a aktivít implementácie integrovaných rozvojových stratégií, vytvárané podľa jednotného metodického rámca pre prípravu Integrovaných územných stratégií a investícií v SR v programovom období 2021-2027. IÚI vznikajú prepojením minimálne jednej kľúčovej aktivity/projektu s jednou doplnkovou aktivitou/projektom zo zásobníka projektov, ktoré sú financované z EŠIF v programovom období 2021-2027 z Programu Slovensko. Ak je doplnková aktivita financovaná z iného zdroja ako EŠIF, napr. z CLLD stratégie, vlastných rozpočtov samospráv, projektov cezhraničnej spolupráce Interreg a pod., ide o integrovaný projektový balíček. Návrhy na vytváranie integrovaných územných investícií a integrovaných projektových balíčkov spoločne so socio-ekonomickými partnermi v obci by mali byť jednou z prioritných aktivít implementácie PHSR obce Liptovská Lúžna.

Akčný plán pre PHSR obce slúži na podporu realizácie PHSR obce Liptovská Lúžna a je previazaný so Zásobníkom projektov obce. Akčný plán a Zásobník projektov obsahujú nasledovné informácie:

- ❖ Číslovanie projektu;
- ❖ Názov a stručný popis projektu;
- ❖ Žiadateľ projektu;
- ❖ Odhadované náklady na realizáciu;
- ❖ Stav pripravenosti projektu (zámer/projekt v príprave/projekt v realizácii/dokončený projekt);
- ❖ Predpokladaný termín realizácie – previazanosť zásobníka projektov na Akčný plán;
- ❖ Väzba na opatrenie PHSR obce;
- ❖ Väzba na opatrenie Program Slovensko;

Zásobník projektov obce Liptovská Lúžna, ktorý je Prílohou 1 tohto PHSR obce Liptovská Lúžna obsahuje **16 projektových zámerov** v celkovej predbežnej finančnej hodnote 9,9 mil. EUR. Realizačné náklady boli odhadnuté u všetkých projektov. Investične pripravených je 5 projektových zámerov.

V Akčnom pláne k PHSR obce Liptovská Lúžna na roky 2024 - 2030 sú jednotlivé projektové zámery zo Zásobníka projektov rozdelené na základe stavu pripravenosti a relevantnosti **do 3 časových období realizácie projektových zámerov**:

1. obdobie rokov 2024 – 2026: 5 projektov,
2. obdobie rokov 2026 – 2030: 4 projekty,
3. obdobie rokov 2024 – 2030: 7 projektov.

Práca s Akčným plánom a Zásobníkom projektov je priebežná. Zásobník projektov je permanentne otvorený a kontinuálne dopĺňaný a aktualizovaný o nové projektové zámery, čo má na zodpovednosti starosta obce. Tento tiež koordinuje spájanie projektov do balíkov tzv. **integrovaných územných investícií (IUI)** pre VÚC Žilinský kraj. Komunikuje so žiadateľmi a garantmi projektových zámerov, aktualizuje stav pripravenosti projektov, ich odhadované náklady na realizáciu a termín realizácie o čom informuje v Priebežnej ročnej správe o plnení PHSR obce.

Pri rozhodovaní o podpore aktivít a projektov zo zásobníka projektov by mali mať prednosť tie, ktoré najpozitívnejšie prispievajú k napĺňaniu špecifických cieľov a opatrení definovaných v PHSR obce Liptovská Lúžna na roky 2024-2030.

VÝCHODISKÁ FINANČNEJ ČASTI

Zhodnotenie programového obdobia EŠIF 2014-2020 z pohľadu obce Liptovská Lúžna

Celková alokácia pre programové obdobie 2014-2020 v Slovenskej republike predstavovala k 31. 12. 2021 sumu 16,68 mld. Eur² pre: 6 hlavných operačných programov (Ľudské zdroje, Integrovaná infraštruktúra, Kvalita životného prostredia, Integrovaný regionálny operačný program, Efektívna verejná správa a Technická pomoc), Operačný program Rybné hospodárstvo, Program rozvoja vidieka (PRV), Program spolupráce Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika, Rakúsko, Poľsko a Program spolupráce Interact III. Iniciatíva REACT-EU je balíčkom podpory Európskej komisie na eliminovanie dopadov pandémie COVID-19 bola **absorpčná schopnosť Žilinského samosprávneho kraja čerpať EŠIF** v programovom období 2014-2022³ na základe analýzy dostupných otvorených dát na portáli ITMS2014+ je pomerne nízka. V počte 2618 podaných žiadostí v sume 1,52 mld. Eur je na 6. mieste, v počte 1562 schválených žiadostí v sume 0,69 mld. Eur na 5. mieste. Pomerom schválených žiadostí voči podaným žiadostiam bol ZASK na 3. mieste, pričom tento pomer predstavoval 59,7 %. V Žilinskom kraji boli schválené žiadosti vo výške 998,99 Eur na obyvateľa, kým v najúspešnejšom Bratislavskom kraji to bolo 16 453,04 Eur na obyvateľa. Žilinský kraj sa tak radí k trom slovenským krajom s najnižšou čiastkou na obyvateľa. Najviac žiadostí bolo podaných v rámci OP Životné prostredie (613 žiadostí s úspešnosťou 58,7 %) a najmenej v OP Efektívna verejná správa (16 žiadostí s úspešnosťou 56,25 %). Najúspešnejšie žiadosti boli v OP Ľudské zdroje na úrovni 67,05 % pri 348 schválených žiadostiach. Najviac zamietnutých žiadostí bolo v programe cezhraničnej spolupráce Interreg V-A SK-CZ (80 zamietnutých žiadostí zo 116 podaných).

V obci Liptovská Lúžna bolo cez portál ITMS2014+ v programovom období 2014 – 2020 **zaregistrovaných 6 žiadostí o NFP**, z ktorých všetky podala obec Liptovská Lúžna, z toho 2 žiadosti boli schválené a v prípade jednej je konanie neukončené. Schválené žiadosti sa týkali projektu „Rozšírenie zberného dvora“ a „Podpora predchádzania vzniku biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov v obci Liptovská Lužná prostredníctvom zakúpenia kompostérov“ v celkovej sume zazmluvnenej podpory vo výške 356 tis. Eur.

Názov žiadateľa	Stav	Názov projektu	Celkové výdavky	NFP	Zazmluvnená podpora	Operačný program
Obec Lipt. Lúžna	Konanie neukončené	Riešenie migračných výziev v obci Liptovská Lúžna	15 600 €	15 600 €		IROP
Obec Lipt. Lúžna	Zamietnuté	Nákup zariadení za účelom zvýšenia kapacity triedeného zberu komunálnych odpadov v obci Liptovská Lúžna	239 756 €	227 768 €		OP Kvalita životného prostredia
Obec Lipt. Lúžna	Schválené	Rozšírenie zberného dvora Liptovská Lúžna	281 869 €	267 775 €	251 302 €	OP Kvalita životného prostredia
Obec Lipt. Lúžna	Zamietnuté	Rozšírenie zberného dvora Liptovská Lúžna	287 006 €	272 655 €		OP Kvalita životného prostredia
Obec Lipt. Lúžna	Schválené	Podpora predchádzania vzniku biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov v obci Liptovská Lužná prostredníctvom zakúpenia kompostérov	111 751 €	106 164 €	104 833 €	OP Kvalita životného prostredia
Obec Lipt. Lúžna	Zamietnuté	Stále expozície ľudovej kultúry partnerských obcí Lužná a Liptovská Lúžna	85 036 €	79 196 €		Interreg V-A SR - ČR 2014-2020
SUMA CELKOM			1 021 017 €	969 159 €	356 135 €	

Zdroj: EUPCMiner a ITMS2014+

² „Informácia o stave implementácie európskych štrukturálnych a investičných fondov v programovom období 2014-2020“ (interná správa MIRRI)

³ Podľa prepočtov spracovateľov PHSR Žilinský kraj 2021+ k 7.1.2022.

Dostupné finančné zdroje pre implementáciu PHSR obce

Podľa paragrafu 4 zákona č. 539/2008 o podpore regionálneho rozvoja sa regionálny rozvoj financuje z viacerých zdrojov tzv. viaczdrojové financovanie:

- zo štátneho rozpočtu vrátane finančných prostriedkov z rozpočtovej kapitoly ministerstva investícií a z rozpočtových kapitol iných ministerstiev,
- zo štátnych účelových fondov,
- z rozpočtov vyšších územných celkov (VÚC)
- z rozpočtov obcí,
- z prostriedkov fyzických osôb,
- z prostriedkov právnických osôb,
- z úverov a príspevkov medzinárodných organizácií,
- z prostriedkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv o poskytnutí grantu uzatvorených medzi Slovenskou republikou a inými štátmi,
- z iných prostriedkov, ak to ustanoví osobitný predpis.

Podľa tohto zákona doplnkovým zdrojom finančného zabezpečenia podpory regionálneho rozvoja sú finančné prostriedky z fondov Európskej únie (ďalej ako EŠIF) poskytované podľa osobitných predpisov.

Programové obdobie EŠIF 2021-2027

PHSR obce Liptovská Lúžna na roky 2024-2030 rieši problémy obce komplexne prostredníctvom všetkých 5 cieľov politiky súdržnosti EÚ a implementácia bude financovaná aj z Európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF). Komplementárnymi finančnými nástrojmi bude aj podpora opatrení prostredníctvom miestneho rozvoja vedeného komunitou (financovanie prostredníctvom EPFRV, Programu rozvoja vidieka v rámci nástroja LEADER) a tiež Plán obnovy a odolnosti, programy cezhraničnej spolupráce INTERREG a iné komunitárne programy a finančné iniciatívy EÚ.

React EÚ: Ide o pomoc pri obnove v rámci politiky súdržnosti a pri obnove územia po pandémii koronavírusu v Európe ako rozšírenej reakcie na krízu a na opatrenia na zmiernenie a nápravu dôsledkov tejto krízy. Prispeje k zelenej, digitálnej a odolnej obnove hospodárstva. Slovensko by z európskeho protikrizového nástroja malo dostať až 780 miliónov Eur.

Plán obnovy a odolnosti: Jednotlivé komponenty programu majú vyviesť slovenskú ekonomiku z krízy vyvolanej pandémiou COVID-19, akcelerovať digitálnu a zelenú tranzíciu (transformáciu) ekonomiky, prispieť k splneniu európskych reformných a investičných požiadaviek, a tým zabezpečiť základ pre dlhodobý ekonomický rozvoj SR. Z plánu obnovy bude možné čerpať 6,5 miliárd Eur, k dispozícii je však aj nevyčerpaných 8 miliárd Eur z EŠIF 2014-2020.

PLÁN OBNOVY A ODOLNOSTI SR		
Komponent	Popis	Finančná alokácia
1. Zelená ekonomika	Obnoviteľné zdroje energie a energetická infraštruktúra; obnova budov; udržateľná doprava; dekarbonizácia priemyslu; adaptácia na zmenu klímy.	2,3 mld. €
2. Vzdelávanie	Dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch; vzdelávanie pre 21. storočie; zvýšenie výkonnosti slovenských vysokých škôl.	0,9 mld. €
3. Veda, výskum, inovácie	Efektívnejšie riadenie a posilnenie financovania výskumu, vývoja, inovácií a digitálnej ekonomiky; lákanie a udržanie talentov.	0,7 mld. €
4. Zdravie	Moderná a dostupná zdravotná starostlivosť; humánna, moderná a dostupná starostlivosť o duševné zdravie; dostupná a kvalitná dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť.	1,5 mld. €
5. Efektívna verejná správa a digitalizácia	Zlepšenie podnikateľského prostredia; reforma justície; boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí; bezpečnosť a ochrana obyvateľstva; zdravé verejné financie; digitálne Slovensko – štát v mobile; kybernetická bezpečnosť; rýchly internet pre každého; digitálna ekonomika.	1,1 mld. €
Spolu		6,5 mld. €

Zdroj: Plán obnovy a odolnosti SR

Národné operačné programy EŠIF: V zmysle partnerskej dohody SR na roky 2021-2027 budú operácie financované z EFRR (cieľa Investovanie pre rast a zamestnanosť), ESF+, KF a FST realizované **prostredníctvom**

jedného Programu Slovensko (OP Slovensko). Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (MPRV SR) bude riadiacim orgánom pre Strategický plán SPP 2023-2027 a bude zodpovedné za jeho prípravu, ako aj za implementáciu ENRAF a zároveň riadiacim orgánom pre Operačný program Rybné hospodárstvo na roky 2021-2027.

Celková alokácia Programu Slovensko na programové obdobie 2021-2027 činí **12,59 mld. Eur**, čo je v programe rozdelené v rámci 5 cieľov politik a ich jednotlivých priorít. Najväčšia finančná alokácia je pridelená na prioritu 3P1 Doprava (2,18 mld. Eur) a prioritu 2P2 Životné prostredie (2,03 mld. Eur). Pre Fond na spravodlivú transformáciu v priorite 6 bolo vyčlenených celkom 0,44 mld. Eur.

Priorita Programu Slovensko	Finančná alokácia v Eur	podiel	
Cieľ politiky 1: KONKURENCIESCHOPNEJŠIA A INTELIGENTNEJŠIA EURÓPA na presadzovanie inovatívnej a inteligentnej transformácie hospodárstva a regionálnej prepojenosti IKT	1 890 150 000 €	15,01 %	
1P1: Veda, výskum a inovácie	1 778 050 000 €		14,12 %
1P2: Digitálna pripojiteľnosť	112 100 000 €		0,89 %
Cieľ politiky 2: ZELENŠIA EURÓPA podporujúca prechod z ekologickejšieho, nízkouhlíkového hospodárstva na hospodárstvo s nulovou bilanciou uhlíka a odolnú Európu vďaka presadzovaniu čistej a spravodlivej energetickej transformácie, zelených a modrých investícií, obehového hospodárstva, zmierňovania zmeny klímy a adaptácie na ňu, predchádzania rizikám a ich riadenia a udržateľnej mestskej mobility	4 227 647 279 €	33,57 %	
2P1: Energetická efektívnosť a dekarbonizácia	1 306 549 999 €		10,37 %
2P2: Životné prostredie	2 030 497 280 €		16,12 %
2P3: Udržateľná mestská mobilita	890 600 000 €		7,07 %
Cieľ politiky 3: PREPOJENEJŠIA EURÓPA vďaka posilneniu mobility	1 999 903 170 €	15,88 %	
3P1: Doprava	1 999 903 170 €		15,88 %
Cieľ politiky 4: SOCIÁLNEJŠIA A INLUZÍVNEJŠIA EURÓPA implementujúca Európsky pilier sociálnych práv	3 251 604 336 €	25,82 %	
4P1: Adaptabilný a prístupný trh práce	527 471 548 €		4,19 %
4P2: Kvalitné a inkluzívne vzdelávanie	623 293 550 €		4,95 %
4P3: Zručnosti pre lepšiu adaptabilitu a inklúziu	241 606 000 €		1,92 %
4P4: Záruka pre mladých	283 969 292 €		2,25 %
4P5: Aktívne začlenenie a dostupné služby	1 169 957 946 €		9,29 %
4P6: Aktívne začlenenie rómskych komunit	269 000 000 €		2,14 %
4P7: Sociálne inovácie a experimenty	68 153 000 €		0,54 %
4P8: Potravinová a materiálna deprivácia	68 153 000 €		0,54 %
Cieľ politiky 5: EURÓPA BLIŽŠIE K OBČANOM vďaka podpore udržateľného a integrovaného rozvoja všetkých typov území a miestnych iniciatív	403 637 715 €	3,21 %	
5P1: Moderné regióny	403 637 715 €		3,21 %
Priorita 6: Fond na spravodlivú transformáciu	440 658 242 €	3,50 %	
6P1: Fond na spravodlivú transformáciu	440 658 242 €		3,50 %
Priorita 7: Technická pomoc	380 134 191 €	3,02 %	
7P1-7P4: Technická pomoc	380 134 191 €		3,02 %
CELKOM	12 593 734 933 €	100 %	100 %

Zdroj: Program Slovensko (schválený Vládou SR dňa 28. júna 2022).

Indikatívny časový plán čerpania EŠIF z Programu Slovensko 2021-2027 v Eur							
2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	SPOLU
0 €	2 110 774 072 €	2 178 968 551 €	2 131 671 778 €	2 219 229 074 €	1 927 707 085 €	2 025 384 373 €	12 593 734 933 €

Zdroj: PHSR Žilinský kraj 2021+ podľa Program Slovensko verzia 1.0 (december 2021)

V nasledujúcej tabuľke je orientačne znázornené prepojenie jednotlivých priorit Programu Slovensko na Špecifické ciele PHSR obce Liptovská Lúžna na roky 2024-2030:

Priorita	Špecifický cieľ PHSR obce Liptovská Lúžna na roky 2024-2030	Priorita Programu Slovensko
1. PLNÉ VYUŽITIE MIESTNEHO POTENCIÁLU	1.1 Zabezpečovať ochranu a zlepšovať kvalitu prírodných zdrojov (ovzdušia, pôdy, lesov, biodiverzity, vody a prirodzených ekosystémov)	2P2: Životné prostredie 2P1: Energetická efektívnosť a dekarbonizácia
	1.2 Zachovávať a zhodnocovať kultúrne a historické dedičstvo, rozvíjať živú kultúru a uchovávať tradície	5P1: Moderné regióny 4P4: Záruka pre mladých
	1.3 Vytvárať podmienky pre všestranný rozvoj talentu u detí a mládeže a podporovať ich zdravý životný štýl	1P1: Veda, výskum a inovácie 4P5: Aktívne začlenenie a dostupné služby 4P6: Aktívne začlenenie rómskych komunít 4P4: Záruka pre mladých
	1.4 Vytvárať podmienky pre aktívne športové využitie všetkých občanov obce	2P3: Udržateľná mestská mobilita 5P1: Moderné regióny 4P5: Aktívne začlenenie a dostupné služby 4P4: Záruka pre mladých
2. PODPORA MIESTNEJ EKONOMIKY	2.1 Systematicky podporovať investovanie a podnikanie v obci	4P1: Adaptabilný a prístupný trh práce 1P1: Veda, výskum a inovácie
	2.2 Udržiavať a vytvárať dobré pracovné príležitosti na trhu práce	4P1: Adaptabilný a prístupný trh práce 4P3: Zručnosti pre lepšiu adaptabilitu a inklúziu 4P5: Aktívne začlenenie a dostupné služby 4P6: Aktívne začlenenie rómskych komunít 4P7: Sociálne inovácie a experimenty
	2.3 Udržateľne rozvíjať miestnu ekonomiku a miestne podnikanie podporou ekosystémových služieb	5P1: Moderné regióny 4P1: Adaptabilný a prístupný trh práce 4P7: Sociálne inovácie a experimenty 2P2: Životné prostredie
	2.4 Aktívne podporovať a posilňovať udržateľný rozvoj cestovného ruchu a systém destinačného manažmentu v regióne Liptov	5P1: Moderné regióny 3P1: Doprava 2P3: Udržateľná mestská mobilita
3. ROZVOJ MIESTNYCH SLUŽIEB	3.1 Podporovať udržateľné riadenie architektonického a územného rozvoja miest a obcí na princípoch participácie verejnosti	2P2: Životné prostredie 5P1: Moderné regióny
	3.2 Podporovať adaptáciu sídiel a krajiny na dopady zmeny klímy	2P2: Životné prostredie 4P4: Záruka pre mladých
	3.3 Zavádzať princípy obehového hospodárstva a cirkulárnej ekonomiky a zlepšovať nakladanie s odpadom	2P2: Životné prostredie 2P1: Energetická efektívnosť a dekarbonizácia
	3.4 Podporovať udržateľnú dopravnú mobilitu	3P1: Doprava 2P3: Udržateľná mestská mobilita
	3.5 Zlepšovať dostupnosť a zvyšovať efektívnosť energetickej infraštruktúry	2P1: Energetická efektívnosť a dekarbonizácia
	3.6 Vytvárať podmienky pre moderné a adaptabilné vzdelávanie	4P2: Kvalitné a inkluzívne vzdelávanie 4P3: Zručnosti pre lepšiu adaptabilitu a inklúziu
	3.7 Zabezpečovať moderné, dostupné, kvalitné a efektívne sociálne a zdravotné služby	4P5: Aktívne začlenenie a dostupné služby 4P6: Aktívne začlenenie rómskych komunít 4P8: Potravinová a materiálna deprivácia
	3.8 Vytvárať zodpovedajúce podmienky pre bývanie pre všetky skupiny obyvateľov	4P5: Aktívne začlenenie a dostupné služby 4P6: Aktívne začlenenie rómskych komunít
	3.9 Zvyšovať bezpečnosť obyvateľov a	4P5: Aktívne začlenenie a dostupné služby

Priorita	Špecifický cieľ PHSR obce Liptovská Lúžna na roky 2024-2030	Priorita Programu Slovensko
	návštevníkov a zlepšovať ochranu ich života, zdravia a majetku	4P6: Aktívne začlenenie rómskych komunít 1P2: Digitálne prepojitelnosť 2P1: Energetická efektívnosť a dekarbonizácia
4. LEPŠIE SPRÁVOVANIE VECÍ VEREJNÝCH	4.1 Skvalitňovať služby občanom a optimalizovať procesy riadenia a komunikácie samosprávy	1P2: Digitálna prepojitelnosť 1P1: Veda, výskum, inovácie 4P2: Kvalitné a inkluzívne vzdelávanie 4P3: Zručnosti pre lepšiu adaptabilitu a inklúziu
	4.2 Zlepšovať digitálnu dostupnosť a podporovať rozvoj „informačnej spoločnosti“	1P2: Digitálne prepojitelnosť 1P1: Veda, výskum, inovácie
	4.3 Budovať a podporovať partnerstvá územnej spolupráce	5P1: Moderné regióny

Zdroj: Vlastné spracovanie autora

Programy cezhraničnej spolupráce Interreg Europe a nadnárodnej spolupráce Central Europe a Interreg Danube: Zameriavajú sa na zlepšenie regionálnych politík prostredníctvom výmeny skúseností, inovatívnych postupov a budovania kapacít medzi subjektmi podieľajúcimi sa na implementácii a príprave regionálnych politík. Ide o projekty mäkkého charakteru, kde môžu byť realizované pilotné investičné aktivity v obmedzenom rozsahu. Podpora je zameraná od výskumu a inovácií, životného prostredia, klimatických zmien, sociálnej problematiky, dopravy a mobility až k previazaným oblastiam integrovaného rozvoja.

INTERREG Slovensko - Poľsko na roky 2021-2027: Oprávnená oblasť sa rozprestiera na oboch stranách Karpát, prevažne v horských oblastiach. Práve tieto horské podmienky sťažujú obyvateľom pohraničia a návštevníkom rýchle a pohodlné cestovanie. Rozloha programovej oblasti je viac ako 39 tisíc km², z čoho je takmer 60 % na poľskej strane. Na Slovensku programová oblasť zahŕňa Žilinský samosprávny kraj, Prešovský samosprávny kraj a okres Spišská Nová Ves v Košickom samosprávnom kraji. V roku 2018 dosiahol počet obyvateľov programovej oblasti takmer 5,2 miliónov, z ktorých približne 70 % žilo na poľskej strane. Riadiacim orgánom pre programové obdobie 2021-2027 bude Ministerstvo fondov a regionálnej politiky Poľskej republiky. MIRRI SR bude národným implementačným orgánom. Miera spolufinancovania bude 80 %.

Program INTERREG SLOVENSKO - 2021-2027		
Priorita	Špecifické ciele	Finančná alokácia bez technickej pomoci
1. K prírode ohľaduplné a bezpečné pohraničie	❖ Podpora adaptácie na zmenu klímy a prevencie rizika katastrof a odolnosti s prihliadnutím na ekosystémové prístupy ❖ Posilnenie ochrany a zachovania prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry, a to aj v mestských oblastiach, a zníženie všetkých foriem znečistenia	24 830 251 €
2. Prepojenejšie pohraničie	❖ Rozvoj a posilňovanie udržateľnej, inteligentnej a intermodálnej vnútroštátnej, regionálnej a miestnej mobility odolnej proti zmene klímy vrátane zlepšeného prístupu k TEN-T a cezhraničnej mobilite	23 005 741 €
3. Tvorivé a turisticky atraktívne pohraničie	❖ Posilnenie úlohy kultúry a udržateľného cestovného ruchu v oblasti hospodárskeho rozvoja, sociálneho začlenenia a sociálnej inovácie	62 649 562 €
4. Spolupráca medzi inštitúciami a obyvateľmi pohraničia	❖ Posilňovanie inštitucionálnej kapacity orgánov verejnej moci, najmä tých, ktoré sú oprávnené riadiť osobitné územie, ako aj zainteresovaných strán ❖ Budovanie vzájomnej dôvery, najmä propagáciou akcií typu „ľudia ľuďom“	10 342 917 €
CELKOM		120 828 471 €

Zdroj: Program cezhraničnej spolupráce Interreg 2021-2027 Poľsko – Slovensko (verzia december 2021)

INTERREG Slovensko – Česko na roky 2021-2027: Programovou oblasťou na Slovensku sú regióny NUTS III Trnavský samosprávny kraj, Trenčiansky samosprávny kraj a Žilinský samosprávny kraj, v Českej republike je to Juhomoravský kraj, Zlínsky kraj a Moravskosliezsky kraj. V programovom období 2021-2027 bude program riadiť Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky (MIRRI SR), ktoré pôsobí ako riadiaci orgán, a Spoločný technický sekretariát. Miera spolufinancovania bude 80 %.

Program INTERREG SLOVENSKO - ČESKO 2021-2027		
Priorita	Špecifické ciele	Finančná alokácia bez technickej pomoci
1.1 Životné prostredie	❖ Podpora adaptácie na zmenu klímy a prevencie rizika katastrof a odolnosti s prihliadnutím na ekosystémové prístupy ❖ Posilnenie ochrany a zachovania prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry, a to aj v mestských oblastiach, a zníženie všetkých foriem znečistenia	19 935 420 €
2.1 Vzdelávanie	❖ Zlepšenie rovného prístupu k inkluzívnym a kvalitným službám v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania rozvíjaním dostupnej infraštruktúry vrátane posilňovania odolnosti pre dištančné a online vzdelávanie a odbornú prípravu	7 176 751 €
2.2 Kultúra a cestovný ruch	❖ Posilnenie úlohy kultúry a udržateľného cestovného ruchu v oblasti hospodárskeho rozvoja, sociálneho začlenenia a sociálnej inovácie	43 060 507 €
3.1 Inštitucionálna spolupráca	❖ Zvyšovanie efektivity verejnej správy podporou právnej a administratívnej spolupráce a spolupráce medzi občanmi, aktérmi občianskej spoločnosti a inštitúciami, najmä s ohľadom na riešenie právnych a iných prekážok v pohraničných regiónoch	4 784 501 €
3.2 Miestne iniciatívy	❖ Budovanie vzájomnej dôvery, najmä propagáciou akcií typu „ľudia ľuďom“	4 784 501 €
CELKOM		79 741 680 €

Zdroj: Program cezhraničnej spolupráce Interreg Slovensko – Česko 2021-2027 (verzia 4.4.2022)

Indikatívny časový plán čerpania programov cezhraničnej spolupráce v rokoch 2021-2027 vrátane technickej pomoci v Eur								
Program	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	CELKOM
Interreg Poľsko – Slovensko	17 390 306	17 738 112	18 092 874	18 454 732	18 823 827	19 200 303	19 584 309	129 284 462
Interreg Slovensko – Česko	11 477 044	11 706 585	11 940 717	12 179 531	12 423 121	12 671 584	12 925 016	85 323 597
	28 867 350	29 444 697	30 033 591	30 634 263	31 246 948	31 871 887	32 509 325	214 608 059

Zdroj: PHSR Žilinský kraj 2021+

Komunitárne programy a finančné iniciatívy EÚ sú pomerne náročné programy na prípravu a implementáciu pre obec ako samosprávnu jednotku. **Sú pre ne však realizovateľné v partnerskej spolupráci s mimovládnyimi organizáciami, mestami alebo inštitúciami verejnej správy.** Ide o fondy, ktoré sú spravované centrálnne, priamo Európskou komisiou alebo ňou poverenými inštitúciami – tzv. centrálnne riadené programy, ktorých finančné alokácie v programovom období 2021-2027 porastú. Žiadosti o ich čerpanie sú však náročné na prípravu z dôvodu celoeurópskej konkurencie a ich zamerania, ktoré musí spĺňať atribúty inovatívnosti a kreativity, udržateľnosti a prenositeľnosti znalostí v kontexte EÚ. Ide o 11 centrálnych programov:

1. **Horizont Európa/Horizon Europe** (veda, konkurencieschopnosť, inovácia);
2. **Connecting Europe Facility – CEF** (Nástroj pre prepojenie Európy – transeurópska dopravná, energetická a digitálna infraštruktúra);
3. **Erasmus+** (vzdelávanie/odborná príprava, mládež, šport);
4. **Kreatívna Európa/Creative Europe** (delí sa na dve časti: Kultúra a Média; kultúrna a jazyková rozmanitosť, kultúrne dedičstvo a konkurencieschopnosť, audiovizuálna tvorba);
5. **CERV/Citizenship, Equality, Rights and Values** – Práva a hodnoty (nahradil program Europe for Citizens/Európa pre občanov, podporuje európske práva, hodnoty, rovnosť a participáciu občanov);

6. **LIFE** (životné prostredie, zmena klímy);
7. **Program pre jednotný trh** (bezpečnosť potravín, ochrana spotrebiteľa, konkurencieschopnosť MSP, efektívny jednotný trh, európske štatistiky, účinné štandardy);
8. **Program na podporu reforiem** (správa verejných rozpočtov, podnikateľské prostredie, vzdelávanie a odborná príprava/sociálna oblasť, životné prostredie/energetika);
9. **InvestEU** (udržateľná infraštruktúra, výskum/inovácia/digitalizácia, malé a stredné podniky – MSP, sociálne podnikanie a zručnosti);
10. **Digitálna Európa** (výkonná výpočtová technika, umelá inteligencia, kybernetická bezpečnosť a dôvera, pokročilé digitálne zručnosti, využitie digitálnych kapacít a interoperabilita);
11. **European Solidarity Corps** (solidarita a podpora tretím krajinám).

Zdrojom financovania projektov v partnerskej spolupráci s inými subjektmi je aj **Vyšehradský fond** (Visegrad Fund). Je medzinárodná donorská organizácia založená v roku 2000 vládami krajín V4 (Slovenska, Česka, Maďarska a Poľska) na podporu regionálnej spolupráce medzi krajinami V4 a medzi regiónom V4 a ďalšími krajinami (regiónom západného Balkánu a Východného partnerstva). Fond z príspevkov členských krajín V4 poskytuje 8 miliónov Eur prostredníctvom grantov, podporou mobilít a štipendií. Ostatné darcovské krajiny (Kanada, Nemecko, Holandsko, Južná Kórea, Švédsko, Švajčiarsko, Spojené štáty americké) poskytli ďalších 10 miliónov Eur prostredníctvom rôznych grantových programov vedených fondom od roku 2012. Fond podporuje nasledovné oblasti: (1) Kultúrna a spoločná identita; (2) Vzdelávanie a budovanie kapacít; (3) Regionálny rozvoj, životné prostredie a turizmus; (4) Verejná politika a inštitucionálne partnerstvo; (5) Inovácia, výskum, vývoj, podnikanie; (6) Demokratické hodnoty a médiá; (7) Sociálny rozvoj.

Fondy EHP a Nórska: Slovenská republika je od roku 2004 príjemcom podpory z Nórskeho finančného mechanizmu (EEA grants), ktorý doteraz zafinancoval podporu pre projekty v hodnote 263 mil. Eur. V rokoch 2014-2021 boli sumou približne 113 mil. Eur podporené projekty zamerané na oblasť kultúry, občianskej spoločnosti, dobrej správy vecí verejných, základných práv a slobôd a ďalej na oblasť životného prostredia, energetiky, zmeny klímy a nízkouhlíkového hospodárstva. V nasledujúcom období do roku 2027 je možné opätovne počítať s týmito fondmi.

EPC financovanie: Hlavným predmetom energetických služieb so zaručeným výsledkom (Energy Performance Contracting – EPC) je návrh, projektovanie a realizácia investičných úsporných opatrení v existujúcej budove, areáli alebo inej prevádzkovej jednotke vrátane energetického manažmentu. Investičné náklady hradí dodávateľ, úsporné opatrenia sú niekoľko rokov splácané z dosiahnutých úspor. Pre celý projekt je len jeden dodávateľ (poskytovateľ energetických služieb/ESCO), ktorý na seba berie väčšinu finančných aj technických rizík. Metóda EPC je všeobecne vhodná pre objekty s vysokou spotrebou energie a s horšou energetickou účinnosťou. Výhody tejto metódy financovania sú: záruka úspešnosti projektu, dlhodobé dosahované zníženie spotreby energie, jeden dodávateľ, rovnaká motivácia dodávateľa i zákazníka, možnosť zaistenia financovania projektu, zlepšenie kvality pracovného a životného prostredia. Táto metóda je predovšetkým vhodná pre štátne inštitúcie a organizácie, pre kraje, mestá, obce a ich príspevkové organizácie.

Modernizačný fond: Hlavným cieľom je podporiť členské štáty EÚ modernizáciou a dekarbonizáciou ich energetických systémov. Fond podporuje projekty, ktoré pomôžu splniť ciele pre znížovanie emisií skleníkových plynov, zvyšovanie energetickej účinnosti a rozvoj obnoviteľných zdrojov energie. Podpora z fondu doplní financie z Programu Slovensko tak, aby sa neprekrývali, a zároveň aby bola podpora prístupná čo najširšiemu okruhu žiadateľov a ich technologickým riešeniam.

ZOZNAM SKRATIEK

SR	Slovenská republika	SŠ	Stredná škola
ČR	Česká republika	V4	Neformálne združenie krajín Poľsko, Slovensko, Česká republika a Maďarsko
PL	Poľská republika	VÚC	Vyšší územný celok
ŽSK	Žilinský samosprávny kraj	ZMOS	Združenie miest a obcí Slovenska
ZASK	Žilinský samosprávny kraj	ZŠ	Základná škola
		ZUŠ	Základná umelecká škola
MDaV SR	Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky	I.tr.	Cesta I. triedy
MIRRI	Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky	a i.	a iné
MPRV	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky	a pod.	a podobne
MPSVaR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky	a. s.	Akciová spoločnosť
MV SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky	atď.	a tak ďalej
PPA	Poľnohospodárska platobná agentúra	BRO	Biologicky rozložiteľný odpad
SK8	Spolupráca 8 krajov	BV	Bežné výdavky
ŠÚSR	Štatistický úrad Slovenskej republiky	CD	Cestná doprava
ŠOP SR	Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky	CIZS	Centrum integrovanej zdravotnej starostlivosti
REGOB	Register obyvateľov Slovenskej republiky	CLLD	Miestny rozvoj vedený komunitou
RÚSS Žilina	Regionálny úrad školskej správy v Žiline	CO	Civilná ochrana
UPSVaR	Úrad práce sociálnych vecí a rodiny	CO ₂	Oxid uhličitý
		CR	Cestovný ruch
CVČ	Centrum voľného času	ČOV	Čistička odpadových vôd
CVTI	Centrum vedeckých a technických informácií	D1	Diaľnica, súčasť vetvy „A“, 5. paneurópskeho koridoru a európskych ciest E50
EK	Európska komisia	DHZ	Dobrovoľný hasičský zbor
EÚ	Európska únia	EFRR	Európsky fond regionálneho rozvoja
EZÚS	Európske zoskupenie územnej spolupráce	EHP	Európsky hospodársky priestor
IoT	Internet vecí	EMAS	Schéma pre environmentálne manažérstvo a audit
ISEMI	Inštitút pre medzinárodnú bezpečnosť a krízové riadenie	ENRAF	Európsky námorný, rybolovný a akvakultúrny fond
IVPR	Inštitút pre výskum práce a rodiny	EPFRV	Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka
KPÚ	Krajský pamiatkový úrad	EPC	Energy Performance Contracting
MAS	Miestna akčná skupina	ESF+	Európsky sociálny fond
MŠ	Materská škola	EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
ODI	Okresný dopravný inšpektorát	EVVO	Environmentálne vzdelávanie, výchova a osвета
OOCR Región Liptov	Oblasťná organizácia cestovného ruchu Región Liptov	EUI	European Urban Initiative
SPODaSK	Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela	EZ	Environmentálna záťaž
		CEF	Connecting Europe Facility

Eur	Euro – spoločná európska mena	NPP	Nepoľnohospodárska pôda
EVVO	Environmentálne vzdelávanie, výchova a osвета	NUTS III	Územná jednotka na úrovni VÚC
EZ	Environmentálne záťaž	OKEČ	Odvetvie klasifikácie ekonomických činností
FO	Fyzická osoba	OP	Operačný program
FO	Finančné operácie	ORKO	Oblasť riadenia kvality ovzdušia
FST	Fond na spravodlivú transformáciu	OŠK	Obecný športový klub
GIS	Geografický informačný systém	OZ	Občianske združenie
ha	hektár	OZE	Obnoviteľné zdroje energie
HBV	Hromadná bytová výstavba	PHSR	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
CHKO	Chránená krajinná oblasť	UMR Liptov	Územie udržateľného mestského rozvoja Ružomberok – Liptovský Mikuláš
CHVÚ	Chránené vtáčie územie	PP	Poľnohospodárska pôda
IBV	Individuálna bytová výstavba	PO	Právnická osoba
ID	Integrovaná doprava	PRV	Program rozvoja vidieka
IDS	Integrovaný dopravný systém	PUM	Plán udržateľnej mobility
IKT	Informačne a komunikačné technológie	RIC	Regionálne inovačné centrum
IROP	Integrovaný regionálny operačný program	RIÚS	Regionálna integrovaná územná stratégia
IS	Informačné systémy	RÚSES	Regionálny územný systém ekologickej stability
ISO	Systém riadenia kvality podľa Medzinárodnej organizácie pre štandardizáciu	SEAP	Akčný plán v oblasti udržateľnej energetiky
IÚI	Integrované územné investície	SECAP	Akčný plán v oblasti udržateľnej energetiky a klímy
IÚS	Integrovaná územná stratégia	SODB2021	Sčítanie obyvateľov, domov a bytov v roku 2021
IZS	Integrovaný záchranný systém	SPP	Slovenský plynárenský priemysel
KF	Kohézny fond	s. r. o.	Spoločnosť s ručením obmedzeným
KO	Komunálny odpad	SSE	Stredoslovenská energetika
KV	Kapitálové výdavky	SZČO	Samostatne zárobkovo činná osoba
LED	Svetlo vyžarujúca dióda (skratka z anglického light-emitting diode)	tis.	Tisíc
MA 21	Miestna agenda 21	TKO	Tuhý komunálny odpad
MAD	Mestská autobusová doprava	TV	Televízia
MHD	Mestská hromadná doprava	TEN-T	Transeurópska dopravná sieť
mil.	Milión	ÚPN	Územný plán
mld.	Miliarda	UMR	Územie udržateľného mestského rozvoja
MRK	Marginalizovaná rómska komunita	VOD	Verejná osobná doprava
MÚSES	Miestny územný systém ekologickej stability	VZN	Všeobecne záväzné nariadenie
NDS	Národná diaľničná spoločnosť	V4	Krajiny Vyšehradskej spolupráce
NP	Národný park	ZÍP	Osoba zdravotne ťažko postihnutá
NKP	Národná kultúrna pamiatka	ZRPŠ	Združenie rodičov a priateľov školy

ZOZNAM VÝCHODISKOVÝCH DOKUMENTOV

- ❖ Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021-2027
- ❖ Program Slovensko 2021-2027
- ❖ Národná stratégia regionálneho rozvoja SR (NSRR) 2014-2030
- ❖ Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2022-2030
- ❖ Stratégia CLLD 2014 - 2020 pre územie MAS Dolný Liptov
- ❖ Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Liptovská Lúžna na roky 2022 - 2023

Prílohy

PRÍLOHA 1

ZÁSObNÍK PROJEKTOV A AKČNÝ PLÁN OBCE LIPTOVSKÁ LÚŽNA PRE OBDOBIE 2024-2030

Príloha 1 Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Liptovská Lúžna na roky 2024 - 2030

ZÁSObNÍK PROJEKTOV a AKČNÝ PLÁN obce Liptovská Lúžna pre obdobie 2024 - 2030

Odhadovaná potreba finančných zdrojov: **9 921 000,00 €**

p.č.	Názov projektového zámery	Žiadateľ	Rozpočet projektu v EUR	STAV PRÍPRAVY				Odhad obdobia realizácie			Opatrenie PH SR obce	Poznámka
				Projektová dokumentácia	Stavebné povolenie	Verejné obstarávanie	Odhad nákladov na prípravu projektu	23 projektov	20 projektov	21 projektov		
								áno/nie	áno/nie	áno/nie		
1	Vybavenie zberného dvora 1	Obec Lipt. Lúžna	250 000 €	áno			5 000 €	x			3.3	
2	Vybavenie zberného dvora 2	Obec Lipt. Lúžna	180 000 €	áno			5 000 €	x			3.3	
3	Detské ihrisko	Obec Lipt. Lúžna	50 000 €	áno	áno	áno	5 000 €	x			1.3	
4	Obnova a rozvoj verejného vodovodu - Rekonštrukcia vodovodnej siete, rozvod vodovodu a vodojemov.	Obec Lipt. Lúžna	500 000 €	nie	nie	nie	50 000 €	x	x	x	1.1	
5	Opravy mostov a miestnych komunikácií	Obec Lipt. Lúžna	500 000 €	nie	nie	nie	30 000 €			x	3.4	
6	Námestie, oddychová zóna	Obec Lipt. Lúžna	1 000 000 €	nie	nie	nie	40 000 €		x		3.1	
7	Rekonštrukcia školy u Kuľkov	Obec Lipt. Lúžna	1 500 000 €	nie	nie	nie	70 000 €		x		3.6	
8	Rekonštrukcia autobusových zastávok 8 ks	Obec Lipt. Lúžna	70 000 €	áno	áno	áno	3 000 €	x			3.4	
9	Výkup pozemkov	Obec Lipt. Lúžna	500 000 €	nie	nie	nie	50 000 €			x	4.1	
10	Rekonštrukcia obecného rozhlasu	Obec Lipt. Lúžna	100 000 €	nie	nie	nie	30 000 €		x		4.1	
11	Rekonštrukcia verejného osvetlenia	Obec Lipt. Lúžna	300 000 €	nie	nie	nie	30 000 €		x		3.5	
12	Podpora rozšírenia reštauračných služieb - propagácia	Obec Lipt. Lúžna	1 000 €	nie	nie	nie	5 000 €			x	2.4	
13	Podpora rozšírenia ubytovacích služieb	Obec Lipt. Lúžna	50 000 €	nie	nie	nie	5 000 €			x	2.4	
14	Vytvorenie atrakcie pre turistov - napr. údržba meandrov, medokýša a prameňov, mliekareň a jej produkty	Obec Lipt. Lúžna	50 000 €	nie	nie	nie	5 000 €			x	2.4	
15	Vybudovanie zariadenia pre seniorov	Obec Lipt. Lúžna	5 000 000 €	nie			100 000 €			x	3.7	
16	Vybudovanie cyklochodníkov	Obec Lipt. Lúžna	300 000 €	áno	áno	nie	50 000 €	x			3.4	

PRÍLOHA 2

TYPOVÉ AKTIVITY PRE JEDNOTLIVÉ OPATRENIA PHSR OBCE LIPTOVSKÁ LÚŽNA NA ROKY 2024 - 2030

PRIORITA 1: Plné využitie miestneho potenciálu

Strategický cieľ 1: Vytvárať podmienky pre ochranu a zlepšovanie prírodných zdrojov, zhodnocovanie kultúrno - historického dedičstva, pre všestranný rozvoj talentu detí a mládeže a aktívne športové vyžitie obyvateľov obce.

Špecifický cieľ 1.1

Zabezpečovať ochranu a zlepšovať kvalitu prírodných zdrojov (ovzdušia, pôdy, lesov, biodiverzity, vody a prirodzených ekosystémov)

Opatrenie	Typové aktivity
1.1 .1 Prispievať k ochrane ovzdušia, lesov a poľnohospodárskej pôdy	❖ využívať metodickú podporu a koordináciu v oblasti mitigačných opatrení s cieľom znižovania produkcie skleníkových plynov v sídlach (nízkouhlíková stratégia Žilinského kraja, podpora tvorby SECAP, komunitnej energetiky a i.) a zabezpečovať komplexné riešenia na znižovanie emisií oxidu uhličitého a ďalších skleníkových plynov do roku 2030,❖ zaviesť a udržiavať systém monitorovania kvality ovzdušia a o výsledkoch monitorovania pravidelne informovať obyvateľov,❖ spolupracovať na zlepšovaní kvality ovzdušia v oblastiach s riadenou kvalitou ovzdušia s využitím medzinárodných a národných projektov (napríklad program LIFE),❖ podporovať výmeny kotlov na tuhé palivo v domácnostiach vrátane podpory sociálne slabších obyvateľov, ktorí nedosiahnu na štandardné podmienky financovania výmeny kotlov,❖ spracovať a implementovať Nízkouhlíkovú stratégiu obce a podporovať princípy prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo,❖ podporovať zriaďovanie nízkoemisných a bezemisných zón v obci a v rekreačnom území,❖ podporovať reštrikcie voči osobným automobilom so spaľovacím motorom v nízkoemisných zónach,❖ podporovať zriadenie obytných zón s upraveným dopravným režimom (napr. trendových Zón 30),❖ podporovať dopravnú obsluhu zón nízkoemisnou a bezemisnou dopravou,❖ podporovať nízkoemisné a bezemisné dopravné riešenia na území národných parkov a lokalít európsky a svetovo významného kultúrneho a prírodného dedičstva,❖ zabezpečovať výsadbu a regeneráciu izolačnej zelene oddelujúcej obytnú zástavbu od priemyselných stavieb, komerčných areálov alebo frekventovaných dopravných koridorov,❖ podporovať budovanie protihlukových stien a bariér a realizáciu protihlukovej výsadby,❖ koordinovať riadenie svetelnej signalizácie na križovatkách ako tzv. "zelené vlny",❖ identifikovať a využívať možnosti zachytávania uhlíka s dôrazom na prírode blízke opatrenia (ochrana rozsiahlejších starých lesov, mokradí a pod.),❖ pri aktualizácii alebo vypracovaní strategických dokumentov vrátane územných plánov prioritizovať ochranu lesov a poľnohospodárskej pôdy do záväznej časti územných plánov miest a obcí v regióne,❖ zabezpečiť ochranu a udržateľnú obnovu lesa podľa podmienok biotopov, prirodzeného drevinového zloženia, multifunkčného využitia, vhodného manažmentu a očakávaných dopadov zmeny klímy,

		❖ v lesnom prostredí realizovať protierózne, vodozádržné, brehoochranné a podobné opatrenia, ❖ zabezpečiť ochranu poľnohospodárskej pôdy pred zástavbou, nevhodnou urbanizáciou a infraštruktúrou ako skladovacie priestory, dopravné stavby a i., ❖ zabrániť vysychaniu poľnohospodárskej pôdy a podporovať napr. zakladanie remízok v poľnohospodárskej krajine, ❖ zmierniť povrchový odtok vytváraním vsakovacích území na poľnohospodárskych plochách agrotechnickými opatreniami, ❖ participovať na spoločných projektoch so zapojením partnerov z krajov, univerzít, mimovládnych organizácií, podnikov i verejnosti.
1.1 .2	Podporovať zastavenie poklesu biodiverzity, strát biotopov, poškodzovania ekosystémov a degradácie krajiny	❖ zabrániť ďalšiemu zhoršeniu stavu zachovania významných druhov a strátam prioritných a inak významných biotopov, ❖ participatívne vypracovať Integrovaný plán obnovy udržateľnej krajiny a zabrániť ďalšiemu narušovaniu charakteristického rázu liptovskej krajiny, ❖ realizovať analýzu problémov, bariér a príležitostí pre integrovaný systém spoločného spravovania prírody a krajiny z pohľadu vlastníkov, správcov a užívateľov územia a ich záujmových skupín, ❖ navrhnúť systém pravidelného komplexného monitorovania udržateľnosti územia – prírody, krajiny a ekosystémových služieb, ❖ podporovať tvorbu prirodzených krajinných prvkov, ktoré môžu slúžiť ako ekokoridory, ❖ metodicky podporovať územný rozvoj samospráv (územný plán obce, zmeny a doplnky územných plánov, územné plány zón ai. v zmysle integrovaného manažmentu krajiny vrátane podpory vytvárania krajinnno-ekologických plánov, ❖ obnovovať najcennejšie časti prírodného dedičstva (druhových populácií, biotopov, segmentov krajiny), ❖ zabezpečiť ochranu krajiny pred šírením invázných a nepôvodných druhov a zabezpečiť odstraňovanie invázných druhov rastlín, ❖ zlepšiť spoluprácu so ŠOP SR a správami národných parkov s cieľom zlepšiť manažment chránených území prostredníctvom rád národných parkov vrátane urýchlenia prijatia zonácií národných parkov.
1.1 .3	Podporovať ochranu vôd, zásobovanie pitnou vodou a čistenia odpadových vôd	❖ spracovať, zverejniť a implementovať koncepciu ochrany, zadržiavania a využívania vôd, ❖ spracovať projekt revitalizácie vodných tokov na území sídiel a ich bezprostredného okolia, ❖ zabezpečiť vypracovanie projektových dokumentácií pre územia ohrozené povodňami, ❖ zrealizovať protipovodňové opatrenia, ❖ zabezpečiť ochranu existujúcich zdrojov povrchových a podzemných vôd, ❖ rekonštruovať a intenzifikovať existujúce vodárenské zdroje podzemných vôd pri súčasnom zabezpečení splnenia požiadaviek na ich kvalitatívnu a kvantitatívnu ochranu, ❖ podporovať budovanie nových vodárenských zdrojov podzemných vôd, ❖ zabezpečovať zvýšenie retencie vody v území, ❖ zvýšiť podiel zásobovania obyvateľstva pitnou vodou verejnými vodovodmi na základe výsledkov analýzy zásobovania pitnou vodou a zistenia kapacity existujúcich vodojemov, ❖ podporovať výstavbu, rekonštrukciu a údržbu verejnej vodárenskej infraštruktúry (riešenie zásobovania pitnou vodou, riešenie čistenia komunálnych odpadových vôd v oblastiach s nízkym podielom odkanalizovania), ❖ zavádzať alternatívny spôsob nakladania s odpadovými vodami tam, kde nie je vybudovaná kanalizačná sieť (domové čističky odpadových vôd).
Kľúčové indikátory úspechu		
Povinné	❖ Podiel obyvateľ'ov napojených na kanalizáciu s čistením odpadových vôd ❖ Podiel poľnohospodárskej pôdy s ekologickým hospodárením	
Voliteľné	❖ Napojenosť % obyvateľstva z celkového počtu domácností a iných objektov napojených na infraštruktúru pre zásobovanie pitnou vodou ❖ Oblasť riadenia kvality ovzdušia – ORKO	

	❖ Monitoring kvality ovzdušia ovplyvnenej dopravou (lokálne znečistenie ovzdušia merané na monitorovacích staniciach v regióne Liptov) ❖ Emisie znečisťujúcich látok do ovzdušia ❖ Vypracovaný integrovaný plán obnovy udržateľnej krajiny s osobitným cieľom zachovania charakteristického rázu liptovskej krajiny ❖ Vypracovaný projekt revitalizácie vodných tokov na území sídiel a ich bezprostredného okolia ❖ Podiel vodných útvarov v dobrom stave ❖ Priemerná ročná koncentrácia znečisťujúcej látky NO₂ v ovzduší v mikrogramoch na meter kubický (µg/m³) ❖ Priemerná ročná koncentrácia znečisťujúcej látky PM 2,5 v ovzduší v mikrogramoch na meter kubický (µg/m³)

Špecifický cieľ 1.2		
Zachovávať a zhodnocovať kultúrne a historické dedičstvo, rozvíjať živú kultúru a uchovávať tradície		
Opatrenie		Typové aktivity
1.2	Podporovať citlivú obnovu a renováciu kultúrnych pamiatok a miestnych pamätihodností v obci	❖ spolupracovať s odborníkmi na urbanizmus, architektúru, záchranu tradičnej architektúry a obnovu krajiny a dosiahnuť súlad miestne jedinečných hodnôt krajiny s urbanizovaným územím so zámerom podporovať lokálny „genius loci“, ❖ vypracovať a pravidelne aktualizovať zoznam miestnych pamätihodností v obci, ❖ zmapovať aktuálny stav kultúrnych pamiatok a pamätihodností na území obce vrátane sakrálnych, technických a vojenských pamiatok a označiť ich aj s využitím digitálnych technológií, ❖ obnovovať, rekonštruovať a revitalizovať pamiatkové objekty a miestne pamätihodnosti vo vlastníctve štátu, samosprávy, cirkvi, neziskového a súkromného sektora a iných, s možnosťou ich využitia na kultúrno-spoločenské a osvetové účely, pamätné izby, poskytovanie zážitkových foriem vzdelávania a kultúrneho turizmu, atraktívne trávenie voľného času, a s tým spojené obstaranie vybavenia, vrátane IKT vybavenia, ❖ renovovať, kreatívne zhodnocovať a oživovať nevyužívanú infraštruktúru a rôzne zanedbané objekty a areály v obci (vrátane domov) a využívať ich na rôzne kultúrne, komunitné i podnikateľské účely a aktivity, ❖ budovať priestory na umelecké rezidencie a prezentačné aktivity, ❖ obnovovať a udržiavať hroby a náhrobky významných osobností a dejateľov na miestnom cintoríne.
1.2	Podporovať rozvoj kultúrnych spolkov a združení na území obce	❖ podporovať kultúrne iniciatívy a činnosť miestnych spolkov aj ako spôsob podpory miestneho podnikania v kultúre a budovať verejne zdieľanú kultúrnu infraštruktúru, ❖ vytvárať podmienky pre technologické a netechnologické inovácie v kultúre, ❖ zriaďovať moderné pamätné izby a lokálne múzeá postavené na jedinečnostiach miesta a interpretujúce identitu interaktívnou formou, ❖ vytvoriť podmienky pre lepšiu spoluprácu miestnych a regionálnych kultúrnych operátorov v odlišnej zriaďovateľskej pôsobnosti a rozšíriť možnosti ich vzájomnej propagácie, ❖ klásť dôraz na rozvoj ľudských zdrojov v kultúrnych spolkoch a združeníach vrátane ich ďalšieho vzdelávania, ❖ podporovať aktivity kultúrnych spolkov a združení zapájaním do regionálnych, nadregionálnych a cezhraničných projektov zameraných na výmenu skúseností a zviditeľňovania produktov a služieb kreatívnej tvorby.
1.2	Zhodnocovať a oživovať kultúrne dedičstvo podporou činnosti tradičných kultúrnych	❖ zlepšiť dostupnosť kultúry pre širokú verejnosť, osobitne pre obyvateľov mimo hlavného centra a pre ľudí so zdravotným postihnutím. ❖ zbierať predmety a miestne príbehy o ľuďoch a miestach, vrátane legiend a oživovať ich prostredníctvom interpretácie a zážitkov v kultúrnom turizme, ❖ podporovať živú kultúru ako súčasť posilňovania identity, miestnej ekonomiky a mobilizácie potenciálu záujmových komunit,

	inštitúcií a prostredníctvom kultúrneho turizmu	❖ zavádzať digitalizáciu do prezentácie a interpretácie kultúrneho dedičstva s využitím moderných inovatívnych prístupov a technológií, a tým podporovať nové a inovatívne formy poskytovania kultúrnych zážitkov, ❖ budovať zážitkové a náučné chodníky o miestnej histórii a osobnostiach pre všetky vekové kategórie, ❖ sprístupňovať históriu a podporovať tradície regiónu formou tematických interaktívnych aktivít s využitím multimediálnych prezentácií a moderných interpretačných technológií tak, aby sa stali súčasťou ponuky kultúrneho turizmu, ❖ zabezpečiť medziodvetvovú spoluprácu a prepájať živú kultúru s komunitným životom a produktami cestovného ruchu, ❖ zachraňovať, vhodne využívať a rozvíjať jedinečné oblasti miestnej kultúry ako súčasti identity územia a miestnej ekonomiky, ❖ podporiť prezentáciu a predaj dizajnových, remeselných a tradičných výrobkov na jednom mieste, ❖ rekonštruovať a modernizovať budovy a vybavenie tradičných domov kultúry (kultúrnych domov) vrátane obstarania modernej audiovizuálnej techniky a vybavenia súvisiaceho s organizáciou podujatí aj vo vonkajšom priestore, ❖ debarierizovať a modernizovať miestne expozície s využitím najmodernejších trendov a techniky vrátane ich sprístupnenia obyvateľom a návštevníkom s rôznym zdravotným postihnutím, ❖ podporovať odborný zber, vystavenie prípadne úschovu zbierkových predmetov do pamätných izieb a miestnych múzeí a digitalizáciu tohto zbierkového fondu, ❖ podporovať prezentáciu zbierkových predmetov a výsledkov vedecko-výskumnej činnosti modernou interaktívnou formou prostredníctvom múzejnej pedagogiky, ❖ zavádzať technologické, procesné a sociálne inovácie do riadenia tradičných kultúrnych inštitúcií vrátane SMART riešení, ❖ podporiť vznik zdieľaného audiovizuálneho archívu v regióne (pre múzejné inštitúcie, knižnice a pod.), ❖ podporovať činnosť miestnych divadelných súborov, folklórnych súborov, tanečných a hudobných zoskupení, umeleckých spolkov atď., ❖ podporovať tradičné a etablované podujatia regionálneho, nadregionálneho a národného významu, ❖ podporovať vydávanie hudobných nosičov s tradičnou hudbou a odborných monografií, ❖ podieľať sa na modernizácii obecných knižníc a obnove knižného fondu s cieľom zvyšovania čitateľskej gramotnosti u detí a mládeže a zvyšovania záujmu o literatúru a písanie.
Kľúčové indikátory úspechu		
Povinné	❖ Počet podporených projektov na záchranu a obnovu kultúrneho dedičstva ročne ❖ Výdavky samosprávy na kultúru na obyvateľa v eurách ročne	
Voliteľné	❖ Počet podporených projektov na záchranu a rozvoj tradičnej ľudovej kultúry ❖ Percento respondentov spokojných s kvalitou a dostupnosťou ponuky kultúrnych organizácií ❖ Percento kapitálových a bežných výdavkov obecného rozpočtu investovaných do kultúrnych pamiatok vo vlastníctve samosprávy ❖ Počet návštevníkov vybraných kultúrnych zariadení v regióne Liptov za rok	

Špecifický cieľ 1.3		
Vytvárať podmienky pre všestranný rozvoj talentu u detí a mládeže a podporovať ich zdravý životný štýl		
Opatrenie	Typové aktivity	
1.3 .1	Podporovať kultúrne a športové voľnočasové aktivity detí a	❖ budovať a rekonštruovať odborné učebne na voľnočasové aktivity na ZŠ a skvalitňovať materiálo-technické vybavenie, ❖ podporovať rozvoj hudobných, tanečných, rytmických, dramatických a estetických činností zameraných na zmysluplné využívanie voľného času detí a mládeže,

	mládež prostredníctvom škôl, záujmových klubov a združení	❖ zapájať deti predškolského veku do umeleckých činností ZŠ, diagnostikovať ich motorické, výtvarné a rytmické schopnosti a navrhnúť ich následný rozvoj, ❖ zapájať deti predškolského veku do činnosti športových klubov, diagnostikovať ich pohybové schopnosti a navrhnúť ich následný rozvoj, ❖ zabezpečiť poradenstvo pre rodičov pri rozhodovaní o ďalšom štúdiu detí s umeleckým a športovým zameraním, ❖ zlepšiť informovanosť žiakov, rodičov, pedagógov a verejnosti o kultúrno-umeleckých a športových aktivitách detí a mládeže, ❖ implementovať pilotné aktivity a projekty v oblasti podpory mladých kreatívnych a športových talentov a nadania, ❖ revitalizovať areály základných a stredných škôl pre systematickú športovú činnosť na školách, voľnočasové aktivity CVČ, v športových kluboch, prípadne záujmových združeníach, ❖ budovať a revitalizovať indoorové a outdoorové športové zariadenia a telocvične pre deti a mládež s možnosťou celoročnej prevádzky, ❖ skvalitňovať materiálno-technické vybavenie športových zariadení a telocviční, ❖ sprístupniť športoviská a športové areály pre všetky cieľové skupiny obyvateľov, t. j. nielen pre miestne športové organizácie a športovcov, ale aj širokej verejnosti vrátane seniorov a obyvateľov so zdravotným postihnutím.
1.3 .2	Podporovať mládežnícke projekty, združovanie mladých a ich zapájanie do dobrovoľníckych aktivít	❖ posilňovať miestne iniciatívy, dobrovoľnícke aktivity a inštitucionálne rámce prostredníctvom programov verejnej správy pre prácu s mládežou (napr. Rada mládeže, mládežnícke parlamenty, kluby mládeže ai.), ❖ obnoviť a udržiavať neformálne stretávanie sa a prácu mládeže v obci, ❖ podporovať činnosť a vybrané projekty mladých, ktoré ich motivujú k stretávaniu sa a k spoločným verejnoprospešným aktivitám v spolupráci s vysokými školami, odbornými organizáciami štátnej správy, miestnymi samosprávami a tretím sektorom, ❖ podporovať zavedenie nových alebo inovatívnych foriem podpory mladých s cieľom ich vzdelávania, hľadania zamestnania, stáže, ❖ stimulovať mladých k medzinárodnej mobilite aj prostredníctvom programov EÚ, ❖ integrovať aj vylúčené komunity mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy na trh práce, vrátane mladých ľudí ohrozených sociálnym vylúčením a mladých ľudí z marginalizovaných komunit, ❖ podporovať spoločné programy cezhraničnej a medzinárodnej výmeny a vzdelávania pre študentov a učiteľov v sektore vzdelávacích inštitúcií profesijnej a odbornej prípravy, ❖ zlepšiť informovanosť pedagógov, rodičov a verejnosti o aktivitách mládeže, ❖ podieľať sa na vypracovaní medzisektorovej koncepcie systémovej práce s mládežou a podpory mladých ľudí ako súčasť stabilizácie sociálneho kapitálu a vytvárania atraktivity územia pre mladých ľudí v rôznych fázach života (napr. vzdelávanie, kariérne poradenstvo, podpora podnikania, prvá práca, podpora zakladania rodín – dostupné bývanie a verejné služby pre mladé rodiny, komunitné aktivity, dobrovoľníctvo atď.).
Kľúčové indikátory úspechu		
	Povinné	❖ Zrealizované aktivity a projekty pre rozvoj kreativity a talentu detí a mládeže ročne
	Voliteľné	❖ Počet pilotných aktivít a projektov v oblasti podpory mladých umeleckých a športových talentov ❖ Miera spokojnosti žiakov, rodičov, pedagógov a verejnosti s rozsahom informovanosti o umelecko - kultúrnych a športových aktivitách detí a mládeže

Špecifický cieľ 1.4		
Vytvárať podmienky pre aktívne športové vyžitie všetkých občanov obce		
Opatrenie	Typové aktivity	
1.4 .1	Podporovať šport ako	❖ organizovať športové podujatia zamerané na rozvoj telesných a pohybových zručností pre laickú verejnosť pod dohľadom športových profesionálov,

	súčasť zdravého životného štýlu bez ohľadu na vek	❖ zlepšiť informovanosť širokej verejnosti o organizácii športových podujatí v regióne, ❖ podporovať prevádzku a činnosti športových klubov a združení zo strany samosprávy pre prioritné športy v obci a pre ostatné organizované športy vrátane športov vyhľadávaných mladými ľuďmi, ❖ podporovať programy celoživotného a neformálneho vzdelávania športových profesionálov, ❖ odborne monitorovať športové danosti detí a mládeže v záujme efektívnej práce s ich talentom a zlepšovanie zdravia mladej generácie, ❖ vytvárať podmienky pre podporu organizovania športových podujatí regionálneho, nadregionálneho, národného a medzinárodného významu v záujme zvyšovania záujmu o šport u verejnosti a podpory návštevnosti regiónu, ❖ systematicky podporovať účasť reprezentantov obce na športových podujatiach regionálneho, nadregionálneho, národného a medzinárodného významu, ❖ podporovať projektové partnerstvá na úrovni regiónu v podpore športového manažmentu a rozvoja športových talentov.
1.4 .2	Efektívne budovať, renovovať a modernizovať športovú infraštruktúru a jej vybavenie	❖ podporovať budovanie, modernizáciu, obnovu a údržbu športových areálov a športovísk pre amatérsky a profesionálny šport v obci vrátane ich vybavenia, ❖ podporovať budovanie moderných, funkčných a bezpečných atletických areálov, ktoré bude zodpovedať požiadavkám pre usporiadanie štandardizovaných atletických disciplín, ❖ podporovať budovanie moderných multišportových hál na všestranný rozvoj pohybu pre všetky vekové kategórie, vrátane moderných športovísk ako napríklad trampolíny, pump track, moderný skatepark a i., ❖ rekonštruovať, modernizovať a dovybaviť školské telocvične a športové areály škôl, vnútorné a vonkajšie športoviská vo vlastníctve samosprávy podľa požiadaviek športových klubov tak, aby sa jednotlivé športoviská vzájomne podporovali, ❖ vypracovať pravidlá a sprístupniť školské športoviská aj laickej verejnosti, ❖ podporovať budovanie a údržbu bežeckých lyžiarskych tratí v zimnom období a legalizovaných cyklotrás a peších turistických trás v letnom období, ktoré prepájajú turisticky významné a vyhľadávané lokality.
Kľúčové indikátory úspechu		
	Povinné	❖ Počet zrekonštruovaných, zmodernizovaných a dovybavených školských telocviční a športových areálov škôl, vnútorných a vonkajších športovísk vo vlastníctve samosprávy ročne
	Voliteľné	❖ Podiel športovísk a telocviční v areáloch a budovách verejných škôl, ktoré majú otváracie hodiny pre verejnosť ❖ Spokojnosť obyvateľov s dostupnosťou športovej infraštruktúry ❖ Počet športovcov reprezentujúcich obec na športových súťažiach a podujatiach regionálneho, nadregionálneho, národného a medzinárodného významu ročne

PRIORITA 2: Podpora miestnej ekonomiky

Strategický cieľ 2: Stimulovať udržateľný rast miestnej ekonomiky podporou miestneho podnikania a podnikateľských investícií v obci, dobrými pracovnými príležitosťami na trhu práce a posilňovaním rozvoja cestovného ruchu.

Špecifický cieľ 2.1		
Systematicky podporovať investovanie a podnikanie v obci		
Opatrenie		Typové aktivity
2.1 .1	Podporovať aktivity na prospech podnikateľov v obci (podujatia,	❖ zostaviť, zverejniť a priebežne aktualizovať databázu podnikateľských subjektov a ich aktivít, ❖ iniciovať a zaviesť platformu pravidelného stretávania s podnikateľmi a zamestnávateľmi v obci za účelom výmeny informácií, ❖ podporovať začínajúcich podnikateľov v obci,

	iniciatívy a pilotné projekty)	❖ podporovať flexibilné formy pre riešenie rôznych životných situácií nadaných, talentovaných a podnikavých (ako napr. podpora bývania, mimoškolskej činnosti detí a i.), ❖ podporovať účasť podnikateľov na špecializovaných kontraktačných a prezentačných podujatiach a zabezpečiť zdieľanú propagáciu obce a podnikateľských subjektov, ❖ podporovať odbúravanie byrokratických prekážok podnikania, ❖ organizovať vzdelávacie podujatia vrátane vzdelávania prostredníctvom nových technológií, ❖ organizovať osvetu na škole a vo verejnosti o možnostiach podnikania a samozamestnania v regióne, ❖ identifikovať a podporovať potenciál podnikateľov pre medzinárodnú spoluprácu a podporovať mobilitu a medzinárodné a cezhraničné spolupráce, ❖ overiť záujem a realizovať školské exkurzie u podnikateľov v obci s cieľom oboznámiť sa s reálnym pracovným prostredím; exkurzie a workshopy pre žiakov základných škôl zamerať na praktické zručnosti.
2.1 .2	Revitalizovať nevyužívané verejné budovy a pozemky na nový účel pre podnikateľov a investorov	❖ vypracovať analýzu objektov a pozemkov vo vlastníctve samosprávy s cieľom ich efektívneho využitia a zhodnotenia pre rozvoj podnikateľských aktivít v obci, ❖ vypracovať, zverejniť a priebežne aktualizovať katalóg disponibilných nehnuteľností na podnikanie, ❖ majetkovoprávne vysporiadať nehnuteľnosti, ktoré užíva samospráva a ňou riadené organizácie, ❖ vymedziť a pripraviť nové lokality pre podnikateľské investície (pomoc pri príprave nových území pre investorov), ❖ potenciálnym investorom uľahčiť orientáciu v miestnych podmienkach poskytovaním odborného poradenstva.
Kľúčové indikátory úspechu		
	Povinné	❖ Ekonomická aktivita obyvateľov ročne
	Voliteľné	❖ Počet vzdelávacích podujatí vrátane počtu podujatí pre podnikateľov v obci organizovaných prostredníctvom nových technológií ❖ Počet pilotných projektov spolupráce škôl s podnikateľmi a zamestnávateľmi v záujme zvyšovania kvality odborného vzdelávania a prípravy reflektujúcej potreby trhu práce

Špecifický cieľ 2.2		
Udržiavať a vytvárať dobré pracovné príležitosti na trhu práce		
Opatrenie	Typové aktivity	
2.2 .1	Zlepšovať prístup obyvateľov k službám zamestnanosti	❖ participovať na aktivitách ÚPSVaR-u pri zvyšovaní zamestnanosti, ❖ podporovať sprístupnenie informácií o voľných pracovných miestach z databázy ÚPSVaR na verejne prístupnom mieste, ❖ podporovať pracovné poradenstvo a integrované informačné služby vrátane infraštruktúry, ❖ podporovať personalizované služby zamestnanosti a programy "rýchleho nasadenia" služieb zamestnanosti, ❖ podporovať rôzne kombinované formy práce, ❖ zavádzať programy na prechod zo školy do zamestnania, ❖ zapájať neverejných poskytovateľov pri zlepšení prístupu obyvateľov k službám zamestnanosti s dôrazom na odbornú profiláciu klientov ÚPSVaR.
2.2 .2	Podporovať vytváranie pracovných príležitostí pre znevýhodnené skupiny obyvateľov a pre sociálnu	❖ iniciovať a podporovať vytváranie zdieľaných podnikateľských služieb a infraštruktúry, ❖ iniciovať a podporovať pilotné aktivity a spoločné projekty a iniciatívy v oblasti zamestnanosti znevýhodnených skupín obyvateľstva, ❖ podporovať služby so zameraním na zosúladzovanie rodinného a pracovného života s dôrazom na mladé rodiny, ❖ podporovať ekosystém sociálneho podnikania,

	ekonomiku	❖ podporovať miestne dodávateľsko-odberateľské vzťahy od sociálnych podnikateľov v samospráve aj v podnikateľskom prostredí, ❖ spracovať a aktívne prezentovať príklady dobrej praxe vo vytváraní pracovných príležitostí pre znevýhodnené skupiny obyvateľov (napr. so zdravotným postihnutím) a v sociálnom podnikaní.
Kľúčové indikátory úspechu		
	Povinné	❖ Miera zamestnanosti vyjadrená v % ❖ Miera zamestnanosti vo vekovej skupine 50+
	Voliteľné	❖ Miera zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím ❖ Podiel dlhodobo nezamestnaných v celkovom počte nezamestnaných (v %) ❖ Počet realizovaných pilotných aktivít a spoločných projektov a iniciatív v oblasti zamestnanosti znevýhodnených skupín obyvateľstva

Špecifický cieľ 2.3		
Udržateľne rozvíjať miestnu ekonomiku a miestne podnikanie podporou ekosystémových služieb		
Opatrenie	Typové aktivity	
2.3 .1 Ekologizovať a udržateľným spôsobom rozvíjať kľúčové odvetvia miestnej ekonomiky (cestovný ruch, agrolesníctvo, poľnohospodárstvo, potravinárstvo, spracovanie dreva, remeslá a i.)	❖ spracovať návrh vytvárania zdieľanej verejnej infraštruktúry na podporu podnikania v sektoroch miestnej ekonomiky vo vidieckom prostredí, ❖ podporovať nárast podielu miestnych fariem v systéme ekologického poľnohospodárstva a spotreby produktov ekologického poľnohospodárstva, ❖ podporovať revitalizáciu a zachovanie ekologických foriem obhospodarovania pôdy, tradičnej rastlinnej a živočíšnej výroby a produkcie tradičných výrobkov, ❖ zavádzať opatrenia s cieľom zvyšovania biodiverzity a efektivity, podpora welfare prístupu v chove hospodárskych zvierat a v agrolesníctve, ❖ podporovať zavádzanie multifunkčného využitia lesov a transformácie na udržateľné obhospodarovanie a zhodnocovanie ekosystémových služieb lesa u štátnych aj neštátnych vlastníkov lesa, ❖ podporovať revitalizáciu rozmanitej drevovýroby, zvyšovanie zhodnocovania dreva vo výrobkoch dlhodobej spotreby vyšším využívaním dreva v architektúre, stavebníctve, nábytkárstve a pod., ❖ podporovať digitalizáciu v sektore pôdohospodárstva, ako napr. presné poľnohospodárstvo, digitalizácia lesného hospodárstva a ochrany lesov, digitalizácia dodávateľsko-odberateľských vzťahov, využívanie sociálnych médií a pod., ❖ vytvárať podmienky pre stimulovanie vzniku malých miestnych výrobných prevádzok s vhodnými environmentálne priaznivými parametrami, ❖ vytypovať lokality pre umiestnenie obecných tržníc a pravidelne organizovať trhy na predaj miestnych výrobkov, ❖ podporovať vytváranie krátkych dodávateľsko-odberateľských vzťahov v rámci mikroregiónu, miestnych a regionálnych potravinových systémov, potravinovej banky a i., ❖ podporovať regionálnych výrobcov a spracovateľov nákupom technológií a vybavenia prevádzok, ❖ zapojiť samosprávy do vytvárania a zdieľaného manažmentu potravinových reťazcov (napr. stravovacie zariadenia v školských, zdravotníckych a sociálnych zariadeniach) a zavedenie spoločensky zodpovedného a zeleného obstarávania tovarov a služieb s preferenciou spotreby miestnych produktov, programy podpory zdravia obyvateľstva a pod., ❖ vytvárať partnerstvá spolupráce na územnej, sektorovej a medzisektorovej úrovni s inštitúciami vyššieho vzdelávania, vedy a výskumu, nezávislými odborníkmi v oblasti lesníctva, ekológie, spracovania dreva a stavebníctva, potravinárstva, poľnohospodárstva, cestovného ruchu, regionálneho rozvoja atď.	
2.3 .2 Zvyšovať podiel udržateľného cestovného ruchu v	❖ navrhnuť model spolupráce aktérov v regióne pri interpretácii hodnôt chránených oblastí vrátane využitia ekosystémových služieb prírodného turizmu, ekoturizmu a ekologickej produkcie pôdohospodárstva pre podporu miestneho rozvoja,	

	miestnej ekonomike	❖ podporovať vybrané podnikateľské aktivity v oblasti agroturizmu, prírodného turizmu a ekoturizmu, ❖ vytvárať a posilňovať modely spolupráce na podporu udržateľného cestovného ruchu v prepojení na ďalšie odvetvia miestnej ekonomiky, ❖ organizovať interpretačné školenia a tréningy pre sprievodcov a zástupcov inštitúcií zapojených do aktivít súvisiacich s ochranou prírodného a kultúrneho dedičstva, ❖ znižovať negatívne dopady masového cestovného ruchu zvlášť v chránených a prírodne hodnotných územiach zavedením systému monitoringu, regulácie a manažmentu návštevnosti, ❖ zavádzať ekologickú dopravu v exponovaných centrách cestovného ruchu.
2.3.3	Podporovať výrobu a posilňovať predaj výrobkov "vyrobených v obci" na území regiónu Liptov aj mimo neho	❖ podporovať regionálnych výrobcov a spracovateľov jednotným systémom regionálneho značenia, označovania kvality, pôvodu a originality, ❖ podporovať vytváranie diverzifikovaných predajných kanálov, distribučných a logistických uzlov v regióne aj mimo región Liptov, ❖ realizovať propagáciu domácich podnikateľských subjektov a miestnych výrobkov mimo regiónu, cezhranične a v zahraničí.
Kľúčové indikátory úspechu		
	Povinné	❖ Počet podporených projektov zameraných na rozvoj miestnej ekonomiky ročne
	Voliteľné	❖ Počet novovytvorených miestnych fariem v systéme ekologického poľnohospodárstva a spotreby produktov ekologického poľnohospodárstva ❖ Počet nových malých miestnych výrobných a prevádzok s vhodnými environmentálne priaznivými parametrami ❖ Počet zorganizovaných interpretačných školení a tréningov pre sprievodcov a zástupcov inštitúcií zapojených do aktivít súvisiacich s ochranou prírodného a kultúrneho dedičstva

Špecifický cieľ 2.4

Aktívne podporovať a posilňovať udržateľný rozvoj cestovného ruchu a systém destinačného manažmentu v regióne Liptov

Opatrenie	Typové aktivity
2.4.1 Podporovať tvorbu produktov cestovného ruchu na území obce podľa požiadaviek návštevníkov, súčasných trendov a s ohľadom na celoročnosť	❖ podporovať tvorbu a inovácie autentických produktov v obci, ktorá umožní rozptýlenie návštevníkov z najfrekventovanejších lokalít do menej navštevovaných miest a poskytne pestrý a hodnotný zážitok, ❖ podporovať zatriktívnenie miest vhodných na nenáročnú turistiku najmä pre rodiny s deťmi, ❖ v spolupráci s partnermi rozširovať ponuku produktov pre rodiny s deťmi a podporovať kultúrne a spoločenské podujatia zamerané aj na detského diváka, ❖ vyvíjať a podporovať turisticky atraktívne podujatia a edukatívne zážitky, ❖ podporovať vytváranie ponuky vidieckeho cestovného ruchu diverzifikáciou podnikania farmárov do nepoľnohospodárskych činností, ❖ podporovať regionálne gastroprodukty a tradičné regionálne výrobky a vytvárať partnerstvá s ich výrobcami, ❖ podporovať tvorbu ucelených tematických produktov založených na využívaní autentického kultúrneho a prírodného dedičstva regiónu.
2.4.2 Systémovo budovať a revitalizovať infraštruktúru cestovného ruchu v obci podľa požiadaviek návštevníkov a	❖ pri významnejších investíciách do cestovného ruchu pripravovať vopred komplexné dopadové štúdie a uplatňovať integrované plánovanie, ❖ zapojiť sa do podpory ekologickej dostupnosti turistických bodov záujmu a vybudovať celoročný integrovaný dopravný systém orientovaný na prepravu turistov medzi jednotlivými rekreačnými lokalitami, ❖ podporovať budovanie vyhlídkových bodov na zelených trasách (greenways), prírodných náučných chodníkoch, tematických kultúrnych trasách, peších turistických a vychádzkových trasách,

	súčasných trendov	❖ podporovať tvorbu nových tematických prehliadkových trás historickými lokalitami venovaných rôznym oblastiam histórie a súčasnosti, ❖ v spolupráci so štátnymi orgánmi zaviesť program evidencie ubytovaných návštevníkov (napr. e-visitor, prípadne iné), realizovať podporu legálnych ubytovateľov a koordinovaný postup voči nelegálnym ubytovacím zariadeniam, ❖ dobudovať vhodné priestory so zázemím pre organizovanie kultúrnych a spoločenských akcií v obci, ❖ podporovať vybudovanie detských zón a detských mestečiek v blízkosti turistických obcí, ❖ koordinovane zlepšovať prístup ku kultúrnym pamiatkam, prírodným pamiatkam a iným turistickým bodom záujmu (jednotná navigácia, jednotné značenie, hnedé tabule, oddychové zóny, vybavenosť a pod.), ❖ dobudovať nevyhnutnú infraštruktúru cestovného ruchu vrátane doplnkových služieb, akými sú napr. hygienické zariadenia, parkovacie a logistické systémy, doplnková infraštruktúra trás, návštevnícke centrá a pod., ❖ zaviesť jednotné vizuálne štandardy na umiestňovanie vývesných tabúl a označení na fasády historických budov s cieľom eliminovať vizuálny smog, ❖ podporovať budovanie priestorov na poskytovanie vzdelávania a organizovanie seminárov, firemných stretnutí, konferencií a kongresov, ❖ systematicky zveľaďovať a podporovať budovanie stravovacích prevádzok, oddychových miest, infobodov, fotopointov, systémov zberu a triedenia odpadu a hygienického zázemia na najnavštevovanejších turistických bodoch záujmu v obci vrátane tých, ktoré nemajú správcu alebo správca na to sám nestačí.
2.4 .3	Aktívne sa zapájať do propagačných a marketingových aktivít združení a organizácií cestovného ruchu v regióne Liptov	❖ zapojiť sa do vytvárania siete jednotných a imidžotvorných miest prvého kontaktu s návštevníkom po regióne (informačné centrá, infobody a informačné terminály, vlakové stanice ai.), ❖ zavádzať moderné inovatívne komunikačné prostriedky do marketingovej komunikácie založené na zbere a analýze marketingových dát, ❖ podporovať vydávanie a distribúciu online aj offline informačný magazín o turistickej ponuke a dianí v regióne určený pre návštevníkov, ❖ podporovať digitalizáciu destinačných služieb a zavádzanie nových technológií na zlepšenie komunikácie s návštevníkom počas jeho pobytu v destinácii (audioguidy, gamifikácia, mobilné aplikácie, e-produkty, chatboty a i.), vrátane digitalizácie interpretácie prírody, kultúry, technických pamiatok, verejných priestranstiev, objektov, ❖ podporovať kreatívne, efektívne a inovatívne kampane pre cieľové návštevnícke segmenty na cieľových trhoch v online prostredí (s využitím crowdsourcing-u, user generated content-u atď.).
2.4 .4	Podporovať spoznávanie miestnej histórie a okolia u miestnych obyvateľov	❖ vypracovať a podporovať systém mobility žiakov obecnej ZŠ v rámci regionálnej výchovy po kultúrnych inštitúciách a kultúrnych pamiatkach na Liptove, ❖ zlepšiť informovanosť miestnych obyvateľov o turistickej ponuke v regióne Liptov, ❖ podporiť vernostný systém pre obyvateľov Liptova, ktorý bude motivovať miestnych spoznávať zaujímavosti vlastného regiónu.
Kľúčové indikátory úspechu		
	Povinné	❖ Počet prenocovaní v ubytovacích zariadeniach v obci ročne
	Voliteľné	❖ Počet domácich návštevníkov v ubytovacích zariadeniach v obci ročne ❖ Počet zahraničných návštevníkov v ubytovacích zariadeniach obce ročne ❖ Počet vybudovaných nových produktov, služieb a atraktivít v obci ročne

PRIORITA 3: Rozvoj miestnych služieb

Strategický cieľ 3: Udržateľne budovať a udržiavať infraštruktúru a vybavenosť pre poskytovanie miestnych služieb samosprávou (udržateľný územný rozvoj a územné plánovanie, adaptácia sídiel na zmenu klímy, udržateľná doprava, energetické a obehové hospodárstvo, sociálne a zdravotné služby, vzdelávanie, bývanie, bezpečnosť) v záujme rastu kvality života miestnych obyvateľov.

Špecifický cieľ 3.1

Podporovať udržateľné riadenie architektonického a územného rozvoja obce na princípoch participácie verejnosti

Opatrenie	Typové aktivity
3.1 .1	Sledovať a aktualizovať územnoplánovacie a rozvojové dokumenty v súlade s princípmi udržateľného rozvoja
3.1 .2	Podporovať zelené riešenia v urbanizme sídla, architektúre budov, v dizajne verejných plôch a priestranstiev, aj vo voľnej krajine

- ❖ aktívne zapájať občanov, odbornú a laickú verejnosť do procesu tvorby a pripomienkovania koncepčných územnoplánovacích podkladov, ako aj dielčích problémov rozvoja jednotlivých zón – lokalít obce,
- ❖ vypracovať a pravidelne podľa potrieb aktualizovať územnoplánovacia dokumentácia obce, doplniť ju o územné plány zón vytypovaných lokalít, Miestny územný systém ekologickej stability (MÚSES) a Miestnu agendu 21 (MA 21),
- ❖ podieľať sa na spracovaní Plánu udržateľnej mobility (PUM) pre región Liptov vrátane dopravného modelu,
- ❖ spracovať a aktualizovať Územný generel dopravy ako podklad pre aktualizáciu územného plánu,
- ❖ urbanisticky doriešiť a zatraktívniť centrum obce a zabezpečiť dobudovanie nových a revitalizáciu existujúcich obecných štvrtí určených na bývanie (osvetlenie, sadové úpravy, zeleň, parkovanie, chodníky, mobiliár, oddychové zóny, čistota a bezpečnosť a i.),
- ❖ podporovať revitalizáciu a transformáciu starých priemyselných a iných nevyužívaných areálov,
- ❖ pokračovať vo vysporiadaní pozemkov na projekty vo verejnom záujme a nové obecné štvrte,
- ❖ spracovať projekt pozemkových úprav.

- ❖ zvyšovať estetickú hodnotu krajiny prostredníctvom ochrany nosných prvkov estetickej kvality a typického charakteru krajiny,
- ❖ vypracovať urbanisticko-architektonické štúdie vytypovaných verejných priestranstiev a krajinných celkov s dôrazom na vodozádržné opatrenia,
- ❖ humanizovať obytné časti (vybudovať oddychové zóny s kompletným mobiliárom a drobnou architektúrou, detské ihriská a občiansku vybavenosť) s ohľadom na riešenie pre znižovanie negatívnych dopadov zmeny klímy,
- ❖ zabraňovať vizuálnemu smogu a spracovať koncepciu povoľovania reklamných, informačných a propagačných zariadení na území obce,
- ❖ revitalizovať a udržiavať existujúce zariadenia na detských ihriskách,
- ❖ revitalizovať a udržiavať verejný mobiliár, ako aj reklamné a informačné prvky na území obce,
- ❖ vytvárať nové a revitalizovať existujúce oddychové zóny pre verejnosť a podporovať umiestňovanie jednotných prvkov drobnej architektúry v súlade s jednotným Manuálom verejných priestranstiev pri rešpektovaní ekologických zásad, architektonicko-výtvarných, ako aj dopravno-bezpečnostných princípov,
- ❖ zlepšovať životné prostredie prostredníctvom návrhu malých zelených lokalít v urbanizovanom prostredí (tzv. malá environmentálna architektúra), doplnených o zelenú a modrú infraštruktúru,
- ❖ zabezpečiť čistotu obce v súlade s harmonogramom zimnej údržby, čistenia ulíc a verejných priestranstiev,
- ❖ podporovať realizáciu areálov určených na voľný výbeh psov.
- ❖ podporovať znižovanie emisií CO₂ v oblasti materiálov pre výstavbu, prevádzku, údržbu a odstraňovanie stavieb bytového a nebytového fondu,
- ❖ spracovať a pravidelne aktualizovať Generel zelene a Koncepciu starostlivosti o verejnú zeleň a dreviny,
- ❖ vypracovať a realizovať štúdie revitalizácie a údržby parkov a verejných priestranstiev vrátane zón na bývanie s uplatnením ekologických princípov tvorby a ochrany zelene,
- ❖ podporovať rozširovanie, budovanie a revitalizáciu parkov, zón zelene a zelených stien,
- ❖ zabezpečiť dostatok zelene v sídlach, kvalitné sadovnícke úpravy a pravidelnú údržbu,
- ❖ podporovať aktivity v oblasti dopravnej infraštruktúry: zelené koridory pozdĺž cyklotrás (aleje, živé ploty, remízky) v súvislosti s podporou biodiverzity,

	❖ zakladať komunitné záhrady, obecné aleje a ovocné sady.
Kľúčové indikátory úspechu	
Povinné	❖ Vypracovaný a schválený územný plán obce ❖ Plocha verejnej zelene v m² v priamej správe obce
Voliteľné	❖ Počet vybudovaných oddychových zón s kompletným mobiliárom a drobnou architektúrou s ohľadom na riešenie pre znižovanie negatívnych dopadov zmeny klímy, ❖ Koeficient ekologickej stability krajiny ❖ Vypracovaný Manuál verejných priestranstiev ❖ Počet realizácií zelených ulíc s obnovou stromov alebo s alternatívnou formou zelene

Špecifický cieľ 3.2		
Podporovať adaptáciu sídla a krajiny na dopady zmeny klímy		
Opatrenie	Typové aktivity	
3.2 .1	Navrhovať a implementovať riešenia predchádzania a eliminácie dopadov zmeny klímy v sídle a v krajine	❖ podieľať sa na vypracovaní a implementácii Stratégie adaptačných opatrení na zmenu klímy regionálnej a miestnej úrovni vrátane opatrení environmentálnej politiky, ❖ zabezpečiť rozvoj partnerskej spolupráce na miestnej, regionálnej a národnej úrovni v oblasti adaptácie na dopady zmeny klímy, ❖ podporovať environmentálne komunitné aktivity a aktivity záujmových združení mimovládneho sektora, ❖ podporovať cezhraničné a medzinárodné projekty a iniciatívy na riešenie dopadov zmeny klímy na samosprávy, ❖ integrovať princípy a adaptačné riešenia dopadov zmeny klímy do prípravy a realizácie projektov v ďalších oblastiach regionálneho rozvoja.
3.2 .2	Podporovať a realizovať zadržiavanie vody v krajine	❖ podporovať vodozádržné opatrenia a zadržiavanie a opätovné využívanie zrážkovej vody v sídlach, ❖ zavádzať osobitné zberné systémy na odpadovú a dažďovú vodu, úpravy spevnených plôch za účelom zadržiavania vody v teréne, ❖ budovať dažďové nádrže a prečisťovať dažďové vody (ochladzovacie koridory v urbanizovanom prostredí), ❖ realizovať aktivity na zníženie dopadov tepelných ostrovov, ❖ zabezpečovať opatrenia na zlepšenie distribúcie vody v krajine a manažment vodných plôch v krajine, ❖ zabezpečovať opatrenia proti deštruktívnemu pôsobeniu vody a sucha a prevencia dopadov extrémnych poveternostných udalostí (zosuvy, rýchle povodne, vietor, obnažovanie substrátu atď.).
3.2 .3	Podporovať a rozvíjať environmentálnu výchovu, vzdelávanie a osvetu a zvyšovať environmentálne povedomie občanov	❖ zvyšovať záujem verejnosti o ochranu a tvorbu životného prostredia, ❖ realizovať rôzne typy zážitkových aktivít pre verejnosť (pre školy, pre rodiny s deťmi, pre dospelých), ❖ využívať metodickú podporu Žilinského kraja podľa koncepcie EVVO Žilinského kraja, podporu miestnej Agendy 21 a podporu environmentálneho manažmentu (napr. EMAS), ❖ podporovať environmentálnu výchovu, vzdelávanie a osvetu (EVVO) na školách a v neformálnom vzdelávaní. ❖ podporovať vzdelávacie aktivity a osvetu propagujúce zásady udržateľného rozvoja, ❖ spolupracovať s externými organizáciami pri environmentálnej výchove a vzdelávaní (napríklad ŠOP SR, mimovládne organizácie, školy a i.) a realizovať spoločné vzdelávacie programy vrátane vybudovania podpory aktivít ekocentier, ❖ využívať možnosti cezhraničnej a medzinárodnej spolupráce v oblasti environmentálneho manažmentu, inovácií a zapojenia verejnosti do rozhodovania, ❖ dlhodobo a systematicky podporovať informačné kampane v oblastiach, kde sa dá predpokladať nízka miera prijatia riešenia verejnosťou, ako napr. výstavba

		zariadenia na energetické využitie odpadov, znižovanie ťažby dreva v chránených územiach, odstrel medveďa z dôvodu ohrozenia bezpečnosti civilného obyvateľstva a i..
3.2 .4	Zavádzať systém krízového riadenia a včasného varovania v súvislosti s rôznymi ohrozeniami z dôvodu klimatických zmien	❖ navrhnuť, vypracovať a zaviesť systém postupov a opatrení včasného varovania a riešenia krízových situácií s súvislosti s ohrozeniami z dôvodov klimatických zmien, ❖ vypracovať a realizovať vzdelávací program na systém včasného varovania pred hrozbami z dôvodu klimatických zmien, ❖ systém včasného varovania podporiť digitálnymi riešeniami.
Kľúčové indikátory úspechu		
	Povinné	❖ Počet projektov adaptačných opatrení ❖ Počet uskutočnených vzdelávacích a osvetových aktivít environmentálnej výchovy a vzdelávania ročne
	Voliteľné	❖ Vypracovanie a implementovanie Stratégie adaptačných opatrení na zmenu klímy ❖ Počet partnerov zapojených do partnerskej spolupráce na miestnej, regionálnej a národnej úrovni v oblasti adaptácie na dopady zmeny klímy

Špecifický cieľ 3.3

Zavádzať princípy obehového hospodárstva a cirkulárnej ekonomiky a zlepšovať nakladanie s odpadom

Opatrenie		Typové aktivity
3.3 .1	Podporovať predchádzanie vzniku odpadov, opätovné využívania odpadov a zhodnocovania odpadov v súlade s EÚ legislatívou	❖ viesť informačno-propagačnú kampaň na predchádzanie vzniku odpadu, podporu triedenia odpadu a prípravu na opätovné použitie odpadu, ❖ realizovať osvetové aktivity v oblasti predchádzania vzniku biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov formou podpory domáceho kompostovania, ❖ propagovať a podporovať kompostovanie biologického odpadu v domácnostiach, v stravovacích zariadeniach aj v prevádzkach zariadení cestovného ruchu, ❖ dobudovať, vybaviť technikou a modernizovať miestne kompostárne, ❖ rozšíriť systém zberu organického odpadu, ❖ začleniť zásady obehového hospodárstva do verejného obstarávania samosprávy, ❖ zapájať samosprávu do inovačných projektov v oblasti obehového hospodárstva, ❖ podporovať budovanie siete reuse centier – centier opätovného využitia odpadov. ❖ vykonávať pravidelný monitoring množstva a štruktúry odpadov a zverejňovať jeho výsledky, ❖ spracovať a zaviesť systém odmien a pokút udeľovaných pri kontrole nakladania s odpadom, ❖ spracovať a zaviesť systém množstvového zberu odpadov, ❖ odporovať riešenia zamerané na znižovanie množstva TKO zneškodňovaných na skládkach odpadov a na uzatváranie skládok tuhého komunálneho odpadu (TKO) v regióne, ❖ pravidelne monitorovať kvalitu životného prostredia, spracovať systém zberu informácií o kvalite životného prostredia, čiernych skládkach a podobne, pravidelne informovať občanov o jeho vývoji, ❖ zabezpečovať odstránenie nezákonne uloženého komunálneho odpadu (čiernych skládok),

	❖ podporovať zber a triedenie odpadov vrátane modernizácie techniky na manipuláciu s odpadom a budovania zberných dvorov, triediacich liniek na zmesový komunálny odpad a recyklačných liniek, ❖ dovybaviť domácnosti kontajnermi na triedenie komunálneho odpadu v rodinných domoch, ❖ realizovať výstavbu uzamykateľných stojísk pre nádoby na triedenie komunálneho odpadu vrátane siete podzemných a polopodzemných kontajnerov, ❖ zefektívniť systém triedeného zberu odpadu z papiera, skla a plastov v podnikateľskej sfére (verejné inštitúcie, školské zariadenia a i.), ❖ byť aktívni v likvidácii starých environmentálnych záťaží a regenerácii kontaminovaných lokalít.
Kľúčové indikátory úspechu	
Povinné	❖ Podiel zmesového komunálneho odpadu ukladaného na skládky ❖ Množstvo zmesového odpadu a množstvo vytriedeného odpadu v kilogramoch na obyvateľa/rok
Voliteľné	❖ Podiel triedenia, recyklácie, energetickeho zhodnotenia a skládkovania v nakladaní s odpadmi ❖ Množstvo zhodnoteného odpadu kompostovaním odpadu ❖ Počet a rozloha environmentálnych záťaží (EZ) rôzneho stupňa evidovaných v informačnom systéme

Špecifický cieľ 3.4		
Podporovať udržateľnú dopravnú mobilitu		
Opatrenie	Typové aktivity	
3.4 .1	Priebežne obnovovať, modernizovať a budovať miestne komunikácie a dopravnú infraštruktúru tak, aby podporovala udržateľný rozvoj sídla	❖ priebežne monitorovať stav a kvalitu cestných komunikácií, ❖ podieľať sa na vypracovaní Generelu dopravy sídiel a centier turizmu Liptova, aby bol v súlade s Plánom udržateľnej mobility (PUM) ŽSK a príslušnými dopravnými-plánovacími dokumentmi, ❖ podporovať výstavbu diaľnic a rýchlostných ciest v úsekoch uvoľňujúcich miestne komunikácie, ❖ vypracovať a aktualizovať digitálnu technickú evidenciu miestnych komunikácií a peších chodníkov, ❖ koordinovane vypracovať akčný plán údržby a rekonštrukcie cestných komunikácií v spolupráci s Regionálnou správou ciest, Slovenskou správou ciest a Národnou diaľničnou spoločnosťou (NDS), ❖ investične pripraviť a zrealizovať výstavbu miestnych komunikácií, chodníkov a parkovacích miest podľa projektových dokumentácií, ❖ priebežne dobudovať, rekonštruovať a opravovať existujúcu cestnú sieť tak, aby podporovala hospodársky rozvoj obce a zlepšovala priepustnosť cestných komunikácií, ❖ odstraňovať bodové závady a kritické nehodové úseky, ❖ rekonštruovať prieťahy ciest cez obec, sieť chodníkov pre peších a parkovísk, ❖ rekonštruovať alebo dobudovávať mostové konštrukcie, ❖ zavádzať zariadenia Inteligentných dopravných systémov na cestnej sieti a križovatkách, na železničnej sieti, na termináloch, prestupných bodoch a zastávkach Intermodálneho dopravného systému (IDS).
3.4 .2	Vytvárať podmienky pre modernizáciu vozového parku, prioritne na alternatívny pohon	❖ podporovať rozvoj servisnej infraštruktúry pre elektromobilitu vrátane nákupu a umiestňovania nabíjajúcich staníc, ❖ modernizovať vozový park obce (komunálna servisná technika, vozidlá hasičského zboru a i.) a podporovať vozidlá na alternatívny pohon, ❖ podporovať rozvoj prímestskej hromadnej dopravy a nekonvenčných autobusov na zavolanie a podporovať autobusy na báze vozidiel s alternatívnym pohonom.

3.4 .3	Zvyšovať záujem o nemotorovú cyklistickú dopravu rozšírením hlavnej a doplnkovej infraštruktúry	❖ vypracovať, implementovať a aktualizovať komplexné strategické a koncepčné dokumenty vrátane projektovej dokumentácie pre oblasť cyklistickej a nemotorovej dopravy v súlade s koncepčným dokumentom kostrovej siete Žilinského kraja, ❖ podporovať budovanie Vážskej cyklomagistrály, ❖ podporovať, realizovať a udržiavať cyklistické, cyklistické/pešie komunikácie a ich značenie, ❖ zabezpečiť rekonštrukciu, modernizáciu a výstavbu infraštruktúry pre nemotorovú dopravu (cyklistické komunikácie, doplnková cyklistická infraštruktúra a vybavenosť – chránené parkoviská pre bicykle a parkovacie zariadenia typu Park&Ride, odstavné zariadenia, cyklostojany, odpočívadlá, servisné miesta, garáže, systémy automatickej požičovne bicyklov – bike sharing, hygienické zariadenia, nabíjacie stanice pre e-biky, dopravné značenie, informačný systém a i.), ❖ zvyšovať bezpečnosť cyklistickej dopravy, ❖ realizovať zariadenia umožňujúce prepravu bicyklov v železničnej a autobusovej doprave, ❖ propagáciou a osvetou zvyšovať atraktivitu cyklistickej dopravy.
3.4 .4	Podporovať záujem o využívanie verejnej osobnej dopravy obyvateľmi obce	❖ zlepšovať infraštruktúru verejnej osobnej dopravy, ❖ zavádzať kontroly a monitorovania autobusov verejnej hromadnej dopravy, ❖ modernizovať vozový park verejnej hromadnej dopravy, ❖ zavádzať autobusy na zavolanie ako súčasť konceptu mobility na zavolanie (pre menej osídlené lokality, turistické lokality ai.), ❖ podporovať, modernizovať, debarierizovať a dekarbonizovať vozový park verejnej hromadnej dopravy, ❖ zabezpečiť vyššiu kvalitu dopravy pre osoby so zníženou schopnosťou pohybu alebo orientácie vrátane debarierizácie, ❖ dopĺňať a modernizovať zastávky verejnej osobnej dopravy, ❖ propagáciou a osvetou zvyšovať atraktivitu verejnej osobnej dopravy, ❖ zavádzať zariadenia Inteligentných dopravných systémov vo vozidlách verejnej osobnej dopravy, ❖ podporovať stavby, modernizácie a elektrifikácie železničných tratí v rámci systému integrovanej intermodálnej dopravy (IDS), ❖ podporovať modernizáciu vozového parku železničnej dopravy, ❖ podporovať rekonštrukciu a modernizáciu vybavenosti železničných a autobusových staníc a ich bezprostredného okolia, ❖ podporovať a realizovať výstavbu debarierizovaných terminálov IDS ako moderných prestupných bodov integrujúcich prevádzku železničných a autobusových staníc a nástupných cyklistických bodov s dostatkom miest na parkovanie.
3.4 .5	Navrhovať zlepšenia v oblasti parkovacej politiky v obci a bezpečnosti cestnej premávky a pešej dopravy	❖ rekonštruovať cestné komunikácie a odstavné plochy vrátane parkovísk zabezpečujúce prístup do turisticky atraktívnych a obytných zón, rekreačných oblastí a k turistickým bodom záujmu, ❖ podporovať a realizovať digitalizovanú výstavbu záchytných, odstavných a parkovacích plôch integrovanej autobusovej dopravy, doplnkovej cyklistickej vybavenosti obce (aj v okolí autobusových a železničných staníc), terminálov a prestupných bodov, ❖ vybudovať, udržiavať a modernizovať systém záchytných parkovísk pre jednodňových návštevníkov v rekreačných zónach a v turistických bodoch záujmu, ❖ dobudovať a rekonštruovať chodníky pre peších v rekreačných lokalitách a v lokalitách s turistickým bodom záujmu, ❖ osádzať prvky upokojenia dopravy na vstupných komunikáciách do obce a rekreačných lokalít, ❖ osádzať inteligentné signalizačné zariadenia na prechody pre chodcov a osvetľovať ich, ❖ realizovať koordináciu a údržbu križovatiek a konštrukčno-technické úpravy úrovňových križovatiek,

		❖ spracovať revíziu dopravného značenia a podľa potreby ho dopĺňať a obnovovať vodorovné a zvislé dopravné značenie, ❖ zvyšovať bezpečnosť zraniteľných účastníkov cestnej premávky (odstránenie úzkych miest v pešej doprave, odstraňovanie bariér pri prestupovaní atď.) a cestnej motorovej doprave, minimalizovať jej negatívne vplyvy na obyvateľstvo a životné prostredie, ❖ zabezpečovať bezbariérovosť na miestnych komunikáciách (úpravy priechodov pre chodcov), ❖ začať využívať dostupné SMART technológie v statickej doprave, ❖ pre zvyšovanie bezpečnosti chodcov, cyklistov a in-line korčuliarov v obci, organizovať dopravnú výchovu a praktickú výchovu na dopravnom ihrisku.
Kľúčové indikátory úspechu		
Povinné		❖ Dĺžka nových/modernizovaných úsekov miestnych komunikácií a chodníkov ❖ Dĺžka nových úsekov cyklochodníkov a značených cyklotrás na území obce ❖ Počet ks vozidiel v modernizovanom vozovom parku obce na alternatívny pohon
Voliteľné		❖ Objem prepravy vo verejnej osobnej doprave (VOD) a integrovanej doprave (ID) Žilinského kraja v regióne Liptov ❖ Dĺžka nových cyklokomunikácií kostrovej siete Žilinského kraja vyhradených pre cyklistickú dopravu v regióne Liptov

Špecifický cieľ 3.5		
Zlepšovať dostupnosť a zvyšovať efektívnosť energetickej infraštruktúry		
Opatrenie	Typové aktivity	
3.5 .1 Podporovať rozvoj inžinierskych sietí, infraštruktúry prenosu a distribúcie elektriny a plynu a vykurovania		❖ podporovať realizáciu trás a zdrojov diverzifikujúcich plynárenskú sústavu, ❖ podporovať obnovu a modernizáciu plynárenskej sústavy, ❖ podporovať projekty infraštruktúry vybudovanej na napäťovej úrovni 400 kV a obnovu, modernizáciu a rozširovanie prenosovej a distribučnej sústavy v zmysle princípu primeranosti, ❖ podporovať pilotné projekty na využitie geotermálnej energie na diaľkové vykurovanie, rozširovanie centrálného zásobovania teplom, zdroje tepla na báze biomasy a geotermálnej energie.
3.5 .2 Zvyšovať energetické úspory samosprávy a obyvateľstva aj s využitím OZE		❖ zvyšovať energetickú efektívnosť verejných budov a dosahovať energetické úspory budov v majetku alebo správe miest a obcí vrátane rozširovania obnoviteľných zdrojov energie (OZE), ❖ dosahovať znižovanie produkcie skleníkových plynov pri výrobe energie (zvyšovanie účinnosti pri výrobe energie, zámena palív, energetické využívanie odpadov, uskladňovanie elektriny atď.), ❖ podporovať regionálne centrum udržateľnej energetiky, ❖ podporovať výstavbu nízkoenergetických budov na území obce, ❖ vypracovať energetické audity objektov vo vlastníctve samosprávy, ❖ projekčne pripravovať a realizovať zníženie energetickej spotreby v budovách vo vlastníctve samosprávy, ❖ podporovať projekty zlepšovania tepelno-technických vlastností bytových domov a verejných budov vo vlastníctve samosprávy formou zateplenia obvodových múrov a striech a výmeny okien s cieľom odstránenia systémových porúch bytových domov, ❖ podporovať získavanie solárnej energie vo verejných budovách vlastnených samosprávou, ❖ budovať a rekonštruovať v obecných objektoch tepelné hospodárstvo; modernizovať vykurovacie systémy vrátane rozvodov a hydraulického

		vyregulovania, inštalácie termoregulačných ventilov, inštalácie systémov merania a riadenia za účelom zníženia spotreby energie, ❖ podporovať modernizácie bytových domov za účelom zníženia spotreby energie, ❖ zabezpečiť modernizáciu, ekologizáciu a rozširovanie verejného osvetlenia vrátane rekonštrukcie rozvodov a výmeny výbojkových svietidiel za úsporné osvetlenie, napr. LED svietidlá, ❖ zefektívniť prevádzkový systém verejného osvetlenia.
Kľúčové indikátory úspechu		
Povinné		❖ Podiel energie z OZE na konečnej energetickej spotrebe samosprávy (%)
Voliteľné		❖ Výdavky samosprávy na podporu OZE v eurách ❖ Dosiahnutá miera energetických úspor v bytových domoch ❖ Energetická certifikácia významne obnovených budov – počet obnovených budov samosprávy s energetickým certifikátom/vyčíslené úspory na energiách

Špecifický cieľ 3.6		
Vytvárať podmienky pre moderné a adaptabilné vzdelávanie		
Opatrenie	Typové aktivity	
3.6 .1 Zabezpečovať modernizáciu budov, vybavenia a dobrého spravovania škôl a školských zariadení	❖ zabezpečovať rozširovanie predškolskej výchovy detí od 3 do 5 rokov vrátane rozšírenia kapacity materských škôl, ❖ rekonštruovať, modernizovať a stavebne upravovať objekty škôl a školských zariadení s cieľom zlepšiť ich tepelno-izolačné vlastnosti a zvýšiť energetickú efektívnosť budov, ❖ na základných školách budovať a rekonštruovať odborné učebne a laboratóriá pre polytechnickú výchovu, technické a prírodovedné zameranie, zvyšovanie remeselných zručností, jazykové učebne a učebne IKT, ❖ skvalitňovať materiálo-technické vybavenie škôl a školských zariadení a zatriktívňovať školské prostredie, ❖ podporovať rekonštrukcie, modernizáciu a zlepšovanie technického vybavenia školských knižníc, ❖ revitalizovať areály škôl vrátane detských ihrísk, športových zariadení pre deti a mládež – uzavretých aj otvorených s možnosťou celoročnej prevádzky, záhrad, vrátane prvkov zážitkového a inkluzívneho vzdelávania, ❖ zvyšovať bezpečnosť detí, žiakov, personálu a majetku školských zariadení (napr. kamerové systémy), ❖ zlepšovať podmienky pre dochádzanie žiakov a personálu školy do školských zariadení na bicykli (cykloprístrešky, cyklostojany...).	
3.6 .2 Kvalitným vzdelávaním zvyšovať vedomostnú úroveň a zručnosti žiakov	❖ podporovať tvorbu, inovácie a realizáciu vzdelávacích programov zameraných na zvýšenie prírodovedných, matematických, environmentálnych, jazykových, IKT zručností vrátane finančnej gramotnosti, podnikateľských vedomostí a ekonomického myslenia, ❖ zabezpečovať aktívnu náborovú politiku a zvyšovanie atraktivity učiteľského povolania, ❖ zvyšovať profesijné kompetencie pedagogických a odborných zamestnancov škôl v procese odborného vzdelávania a prípravy v súlade s kvalifikačnými požiadavkami, potrebami školy a trhu práce, ❖ zabezpečiť spoluprácu medzi materskými, základnými a strednými školami v regióne a fakultami VŠ pripravujúcimi učiteľov vrátane podpory sieťovania vzdelávacích organizácií na všetkých stupňoch vzdelávania, ❖ zabezpečovať kontinuálne zlepšovanie kľúčových kompetencií žiakov základných škôl, ❖ v rámci legislatívnych možností upravovať učebné osnovy a obsahy učebných predmetov a čo najviac prepájať teoretické a praktické vzdelávanie na základných školách, ❖ podporovať vzdelávacie aktivity zamerané na chápanie súvislostí a mäkké zručnosti,	

		❖ podporovať zavádzanie environmentálnej výchovy na školách (obehové hospodárstvo, Miestna agenda 21 a pod.), ❖ podporovať aktivity zamerané na vytvorenie podmienok pre hybridné a dištančné vzdelávanie, ❖ podporovať spoluprácu v oblasti výmeny skúseností pedagógov vo výchovno-vzdelávacom procese, ❖ podporovať spolupráce medzi poskytovateľmi vzdelávania so zameraním prípravu, vzdelávanie a profesijnú mobilitu učiteľov, asistentov učiteľov a iného podporného personálu pre vzdelávací proces, ❖ vytvárať možnosti pre zvyšovanie kvalifikácie a ďalšieho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov, dôstojné životné podmienky a dostupnejšie bývanie (nájomné bývanie) pre pedagogických a odborných zamestnancov škôl, ❖ zabezpečiť mapovanie kvality poskytovania vzdelávacích služieb vo vybraných oblastiach.
3.6	Podporovať neformálne a zážitkové vzdelávanie, špeciálne a inkluzívne vzdelávanie v školskej aj mimoškolskej činnosti a zavádzať inovácie do systému vzdelávania	❖ adaptovať školské zariadenia na zariadenia s prvkami zážitkového vzdelávania, ❖ využívať mimoškolské zariadenia na realizáciu programov zážitkového vzdelávania, ❖ organizovať pracovné stretnutia pre učiteľov o programoch kultúrnych inštitúcií a ich využitie na zážitkové učenie pre dané vekové kategórie detí a žiakov, ❖ podporovať nové formy a obsah záujmového vzdelávania, ❖ podporovať verejnoprospešné projekty realizované žiakmi a študentmi ZŠ a SŠ pre verejný a súkromný sektor, ❖ využívať platformu na pravidelnú výmenu informácií o inováciách vo vzdelávaní a najlepšej praxi, ❖ aplikovať vypracované akčné plány inkluzívneho vzdelávania, ❖ zabezpečovať asistentov učiteľov a iného podporného personálu pre vzdelávací proces, ❖ adaptovať školské zariadenia na zariadenia s prvkami inkluzívneho vzdelávania a modernizovať priestory pre inkluzívne vzdelávanie (triedy, učebne, spoločné priestory, internáty, areály a i.) súvisiace s inováciami vo vzdelávaní, ❖ zabezpečovať bezbariérové prostredie v školách a v školských zariadeniach, ❖ podporovať tvorbu, resp. inovácie a realizáciu programov kontinuálneho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov s dôrazom na inkluzívny aspekt, ❖ podporovať tvorbu, inováciu a realizáciu vzdelávacích programov zameraných na podporu inkluzívneho vzdelávania, napr. realizácia celodenného výchovného systému, pôsobenie pedagogických asistentov a odborných zamestnancov, ❖ sprístupňovať služby infraštruktúry škôl pre integráciu detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ❖ zlepšovať kvalitu, efektívnosť a prístup k terciárnemu a ekvivalentnému vzdelávaniu s cieľom zvýšiť počet študujúcich a úroveň vzdelania, hlavne v prípade znevýhodnených skupín, ❖ vytvárať podmienky na špeciálno-pedagogický poradenský servis.
Kľúčové indikátory úspechu		
	Povinné	❖ Priemerná úspešnosť žiakov ZŠ v národnom testovaní 5 a testovaní 9
	Voliteľné	❖ Počet zrekonštruovaných objektov škôl a školských zariadení s cieľom zvýšiť ich energetickú efektívnosť ❖ Miera predčasného ukončenia ZŠ (%) ❖ Počet podporených pilotných aktivít a projektov inkluzívneho vzdelávania a zážitkového vzdelávania

Špecifický cieľ 3.7

Zabezpečovať moderné, dostupné, kvalitné a efektívne sociálne a zdravotné služby

Opatrenie

Typové aktivity

3.7 .1	Skvalitňovať a rozvíjať infraštruktúru sociálnych služieb a služieb zdravotníckych zariadení v obci	❖ investovať do výstavby a modernizácie stavieb a vybavenia zariadení sociálnych služieb, a do výstavby a modernizácie infraštruktúry integrovanej zdravotnej starostlivosti, ❖ rekonštruovať budovy a modernizovať vybavenie denných centier pre seniorov, ❖ podporovať modernizáciu vybavenia existujúcich a rozvoj novovznikajúcich zdravotníckych zariadení, ❖ rozvíjať infraštruktúru potrebnú pre poskytovanie nových a moderných druhov sociálnych služieb vrátane rodinných druhov služieb, ❖ vybaviť zariadenia sociálnych služieb tradičnými a inovatívnymi pomôckami (kreslá pre imobilných, antidekubitné matrace, evakuačné pomôcky a pod.), ❖ rekonštruovať existujúce zariadenia na zariadenia komunitného typu za účelom deinštitucionalizácie pobytových sociálnych služieb, služieb sociálno-právnej ochrany a sociálnej kurately, ❖ podporovať infraštruktúru pre špecializované služby, ❖ rekonštruovať, rozširovať a modernizovať vhodné stavebné objekty pre vytvorenie priestorových podmienok na poskytovanie a zabezpečenie komunitnej starostlivosti v súlade s princípmi deinštitucionalizácie sociálnych služieb, ❖ rekonštruovať a rozšíriť ubytovne pre sociálne slabých, ❖ zriadiť a prevádzkovať zariadenia núdzového bývania pre matky s deťmi, útulku pre ženy a matky s deťmi a ďalšie skupiny sociálne odkázaných obyvateľov, ❖ budovať a rozvíjať zázemie terénnych a ambulantných sociálnych služieb, ❖ podporovať výstavbu, rekonštrukciu a modernizáciu zariadení služieb starostlivosti o dieťa do troch rokov (detské jasle) v záujme zosúladenia rodinného a pracovného života s cieľom zvýšenia energetickej hospodárnosti budovy a zlepšenia materiálno-technického vybavenia, ❖ podporovať zariadenia a služby pre deti za účelom zosúladenia rodinného a pracovného života (jasle, škôlky, opatrovatelky detí), ❖ vytvárať a implementovať efektívne nástroje pre začleňovanie rodičov s malými deťmi na trh práce po návrate z rodičovskej dovolenky, ❖ podporovať transformáciu veľkokapacitných zariadení pre poskytovanie sociálnych služieb sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately SPODaSK s celoročným pobytom a rozvoj alternatívnych sociálnych služieb komunitného charakteru, ❖ podporovať etablovanie inovatívnych zdravotníckych zariadení a foriem poskytovanej starostlivosti, napr. neurorehabilitačné centrá, centrá pre pacientov s neurodegeneratívnymi ochoreniami, centrá pre stavy vyžadujúce intenzívnu starostlivosť, centrá podpory, zariadenia pre poskytovanie rehabilitačných a terapeutických služieb a pod., ❖ podporovať integráciu a využívanie telemedicínskych technológií a digitalizácie do praxe v zdravotníctve, ❖ podporovať ambulantnú lekársku starostlivosť s cieľom jej lepšej dostupnosti, ❖ podporovať a rozvíjať terénne formy zdravotnej starostlivosti, ❖ sústrediť pozornosť na aktivity vedúce k prevencii a podpore zdravia obyvateľstva, ❖ budovať zariadenia opatrovateľskej starostlivosti so zdravotníckymi službami.
3.7 .2	Udržiavať a rozširovať služby pre seniorov, znevýhodnené osoby a ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii a kontinuálne zvyšovať ich kvalitu	❖ zabezpečovať nástroje na pravidelný monitoring a vyhodnocovania potrieb občanov, požiadaviek seniorov, znevýhodnených osôb a ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii, ❖ poskytovať podporu vo forme poskytnutia priestorov na činnosť a finančných príspevkov pre kluby zdravotne postihnutých a kluby seniorov, ❖ podporovať využívanie moderných technológií v sociálnych a zdravotných službách, ❖ podporovať vznik partnerstiev na miestnej a regionálnej úrovni pri plánovaní opatrení v sociálnej oblasti,

		❖ podporovať zrovnoprávnenie financovania verejných a neverejných poskytovateľov sociálnych služieb a vyššia miera zapájania neverejných poskytovateľov do poskytovania sociálnych služieb, ❖ podporovať integráciu poskytovaných sociálnych služieb s inými druhmi verejných služieb (ako napr. služby zamestnanosti, zdravotnej služby atď.) za účelom realizácie tzv. case managementu, ❖ podporovať inovatívne typy pobytových služieb na komunitnej úrovni, ❖ podporovať zriadenie integrovaného poradenského centra právnych služieb v oblasti sociálnych služieb a zdravotnej starostlivosti, ❖ podporovať vznik a fungovanie poskytovateľov schopných zabezpečiť potrebné spektrum sociálnych služieb, služieb sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately, ❖ posilňovať prácu s komunitou a scitlivovanie verejnosti k prijímateľom sociálnych služieb, ❖ podporovať a rozvíjať terénne formy sociálnych služieb, napĺňanie a využívanie informačného systému o poskytovaní sociálnych služieb, ❖ riešiť debarierizáciu a odstraňovať bariéry pre telesne, zrakovo, sluchovo a inak postihnutých vo verejných budovách a na verejných priestranstvách, ❖ podporovať prepravnú službu (sociálny taxík), ❖ podporovať projekty zabezpečujúce pomoc pre občanov bez prístrešia, ❖ organizovať prednášky v denných centrách a kluboch ZŤP osôb, ❖ podporovať prechod poskytovania sociálnych služieb sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately (SPODaSK) v zariadení na komunitnú formu a podporovať vytváranie vhodných priestorových podmienok pre poskytovanie tohto druhu služby, ❖ zlepšovať kvalitu služieb SPODaSK vrátane vzdelávania zamestnancov, prípravy prijímateľov, prípravy komunity a riešenia priestorových podmienok, v ktorých sa poskytuje príslušná starostlivosť, ❖ vytvárať podmienky a podporné modely pre udržanie a stabilizáciu ľudských zdrojov v zdravotníctve a v sociálnych službách, ❖ vypracovať manuál dobrej praxe spojenej so skúsenosťami a účinnými postupmi v regióne pri riešení globálnej pandémie spôsobenej koronavírusom COVID-19.
3.7 .3	Posilňovať prevenciu a podporu duševného a telesného zdravia	❖ podporovať zriadenie zdravotníckych centier prevencie podpory duševného a telesného zdravia, ❖ podporovať skvalitnenie vzdelávania a výchovy k zdravému životnému štýlu (vo všetkých vekových kategóriách obyvateľov vrátane výchovy k zdraviu na školách), ❖ zabezpečovať pravidelný monitoring a hodnotenie zdravotného stavu obyvateľov, ❖ zaviesť pozície školských a komunitných sestier, ❖ realizovať preventívne a terapeutické programy v oblasti duševného a telesného zdravia, ❖ podporovať rozvoj športu a športových aktivít ako preventívneho modelu podpory zdravia.
3.7 .4	Rozširovať možnosti a vytvárať príležitosti pre podporu dobrovoľníctva, komunitných služieb a komunitnej práce	❖ dobudovať a modernizovať zariadenia/priestory pre dobrovoľnícke a komunitné aktivity, ❖ zaviesť systematickú podporu dobrovoľníctva a komunitnej práce a podporovať budovanie kapacít aktérov realizujúcich dobrovoľnícke aktivity a aktivity na posilnenie komunity, ❖ podporovať vznik partnerstiev na miestnej a regionálnej úrovni pri plánovaní a poskytovaní služieb pre komunitu, ❖ nastaviť schémy na podporu dobrovoľníctva a komunitného života na miestnej úrovni, aj v spolupráci so súkromným sektorom, ktorý podporuje projekty spoločenskej zodpovednosti, ❖ nastaviť finančné a nefinančné nástroje na podporu miestneho rozvoja vedeného komunitou, spolupráce komunit a dobrovoľníctva (napr. mikrogranty, regrattingové schémy),

	❖ podporovať modernizáciu infraštruktúry pre voľnočasové aktivity v komunite, ❖ investovať do revitalizácie nevyužívaných objektov vo vlastníctve samosprávy v prospech iniciatív a projektov podporujúcich komunitný život vrátane kultúrnych služieb (kníhnice, čítárne, kluby a pod.), ❖ dobudovať a modernizovať zariadenia/priestory pre voľnočasové aktivity a záujmovú činnosť, ❖ zaviesť nové formy práce s komunitou, ❖ podporovať ekosystém pre fungovanie sociálnej ekonomiky, ❖ podporovať budovanie bezbariérových prístupov vo verejných budovách pre všetkých členov komunity.
Kľúčové indikátory úspechu	
Povinné	❖ Kapacity terénnych, ambulantných a pobytových sociálnych služieb (počet klientov) v obci ❖ Počet zastabilizovaných poskytovateľov zdravotnej starostlivosti v obci ❖ Počet obyvateľov, ktorí sa aktívne zapájajú do obecného diania prostredníctvom dobrovoľníckych aktivít
Voliteľné	❖ Podiel obyvateľov ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením ❖ Pomer klientov zo zariadení zapojených do procesu DI, ktorí zostali v zariadení, voči klientom, ktorí bývajú samostatne ❖ Podiel obyvateľov, ktorí sú informovaní o sociálnej politike samosprávy ❖ Počet kompletne bezbariérových služieb v obci ❖ Počet poberateľov pomoci v hmotnej núdzi

Špecifický cieľ 3.8		
Vytvárať zodpovedajúce podmienky pre bývanie pre všetky skupiny obyvateľov		
Opatrenie	Typové aktivity	
3.8 .1 Zvyšovať kvalitu a dostupnosť bývania formou výstavby alebo kúpy nových nájomných bytov bežného a nižšieho štandardu	❖ spracovať koncepciu rozvoja bývania, ktorou sa zabezpečia zodpovedajúce podmienky pre bývanie pre všetky skupiny obyvateľstva, ❖ podporovať rozširovanie, modernizáciu a výstavbu dostupných obecných nájomných bytových domov alebo odkúpenie bytových jednotiek bežného alebo nižšieho štandardu spolu s prislúchajúcou technickou vybavenosťou na účely nájomného bývania podľa koncepcie rozvoja bytovej politiky, ❖ budovať alebo prenajímať malometrážne a nízkoštandardné byty pre sociálne znevýhodnené skupiny obyvateľstva, ❖ zlepšiť podmienky v prístupe k pitnej vode a kanalizácii vo vybraných oblastiach a v súvislosti s vybranými cieľovými skupinami, ❖ nastaviť podmienky spolupráce a koordinovať aktérov pri riešení dostupnosti bývania.	
3.8 .2 Zabezpečovať postupné dobudovanie a revitalizáciu existujúcich obytných zón	❖ spracovať a aktualizovať pasport lokalít bývania a ich vybavenosti, ❖ vypracovať zásady (regulatívy) architektonických štandardov jednotlivých obytných zón s prihliadnutím na miestnu tradíciu, kultúru a históriu a integrovať ich do regulatívov územného plánu obce, ❖ podporovať revitalizáciu obytných zón (občianska vybavenosť, cesty, chodníky, MHD, verejná zeleň, ihriská atď.).	
3.8 .3 Pripravovať podmienky pre individuálnu a hromadnú bytovú výstavbu (IBV a HBV)	❖ vyčleniť a pripraviť plochy pre výstavbu IBV, ❖ budovať inžinierske siete pre rozvoj bytovej výstavby, ❖ rekonštruovať inžinierske siete obce, primárne v obytných zónach, ❖ podporovať výstavbu bytových domov podľa koncepcie rozvoja bytovej politiky, ❖ prijímať opatrenia v súvislosti s výstavbou nízkoenergetických rodinných domov (IBV) na úkor bytových domov (HBV).	
Kľúčové indikátory úspechu		
Povinné	❖ Počet dokončených rodinných domov a bytov vrátane nájomných bytov za rok (celkovo)	

Voliteľné	❖ Počet bytov v správe obce, ktoré je možné poskytnúť na nájomné bývanie ❖ Podiel osôb zo sociálne znevýhodnených skupín a osôb v bytovej núdzi, ktorým samospráva poskytla bývanie ❖ Spotreba pitnej vody v domácnostiach v litroch na obyvateľa a deň (l/obyv./deň)

Špecifický cieľ 3.9		
Zvyšovať bezpečnosť obyvateľov a návštevníkov a zlepšovať ochranu ich života, zdravia a majetku		
Opatrenie	Typové aktivity	
3.9 .1	Zabezpečovať verejný poriadok a predchádzanie kriminalite, podmienky na predchádzanie mimoriadnych udalostí a riešenie mimoriadnych situácií	❖ vytvoriť jednotný informačný systému zberu údajov o trestnej a inej protispoločenskej činnosti, ❖ zvyšovať bezpečnosť obyvateľov a návštevníkov obce a zabezpečovať ochranu ich majetku rozširovaním a modernizáciou kamerového systému a rozširovaním možností pripojenia na Pult centrálnej ochrany, ❖ dobudovať pripojenie elektronického monitorovacieho zariadenia pre monitoring seniorov a osamelých ľudí, ❖ prijať preventívne opatrenia na zníženie kriminality a vandalizmu monitorovaním verejných priestranstiev, ❖ zabezpečovať verejný poriadok v rizikových lokalitách zvýšenou hliadkovou činnosťou a monitorovaním, ❖ vytvárať a podporovať partnerstvá v oblasti prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti a prepájať verejných a neverejných poskytovateľov služieb pri ochrane zdravia, života a majetku obyvateľov a návštevníkov, ❖ budovať kapacity poskytovateľov služieb pri ochrane zdravia, života a majetku obyvateľov a návštevníkov, ❖ vytvárať podmienky pre vznik a činnosť poskytovateľov služieb pri ochrane zdravia, života a majetku obyvateľov a návštevníkov, ❖ ochraňovať občanov rizikových skupín pred tým, aby sa stali obeťou trestnej činnosti, prednáškovou a preventívnou činnosťou v predškolských zariadeniach, školách, kluboch dôchodcov a iných zariadeniach, viesť informačné a osvetové kampane, ❖ zabezpečovať hlásnu a informačnú službu, ❖ zabezpečovať ochranu pred požiarimi a prírodnými hrozbami, ❖ podporovať činnosť Dobrovoľného hasičského zboru (DHZ), ktorý pôsobí v oblasti ochrany zdravia a bezpečnosti – protipožiarna ochrana, protipovodňová ochrana, civilná ochrana (CO), ❖ podporovať aktivity hasičov a záchranárov a vytvárať podmienky pre ich činnosť vrátane budovania kapacít a modernizácie vybavenia, ❖ z pohľadu prevencie zlepšovať protipožiarnu ochranu na verejných budovách a v domácnostiach, ❖ realizovať chýbajúce protipovodňové opatrenia, ❖ v prípade mimoriadnych udalostí viesť krízový štáb a podporovať záchranné, lokalizačné a likvidačné práce, ktoré spočívajú hlavne v záchrane osôb, poskytnutí predlekárskej a lekárskej pomoci, vyslobodzovaní osôb a v odsune zranených, ❖ v prípade mimoriadnych udalostí a potreby poskytovať núdzové zásobovanie a ubytovanie, zabezpečovať CO úkryty a evakuácie, vykonávať protiradiačné a protichemické opatrenia, organizovať prípravu síl a prostriedkov civilnej ochrany a prípravu občanov na sebaochranu a vzájomnú pomoc, ❖ vykonávať edičnú a osvetovú činnosť v civilnej ochrane.
3.9 .2	Zlepšovať prevenciu sociálno-patologických javov	❖ zabezpečovať pravidelný monitoring subjektívneho vnímania bezpečnosti občanmi s dôrazom na rizikové skupiny obyvateľstva, ❖ podporovať občiansku participáciu a deradikalizáciu v rámci prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti, ❖ podporovať preventívne programy zamerané na vybrané socio-patologické javy na školách a u ďalších rizikových skupín obyvateľstva s dôrazom na minoritné skupiny obyvateľstva,

	❖ podporovať vytváranie nízkoprahových centier pre deti a mládež, ❖ viesť informačné a osvetové kampane a zabezpečovať vzdelávanie v oblasti predchádzania sociálno-patologickým javom.
Kľúčové indikátory úspechu	
Povinné	❖ Počet evidovaných trestných činov a inej protispoločenskej činnosti v obci za rok ❖ Počet nových lokalít monitorovaných kamerovým systémom v obci
Voliteľné	❖ Vybudovaný a fungujúci systém pripojenia elektronického monitorovacieho zariadenia pre monitoring seniorov a osamelých ľudí ❖ Objem finančných prostriedkov samosprávy určených na podporu aktivít podporujúcich komunitný život za rok ❖ Počet evidovaných trestných činov maloletých a mladistvých páchatel'ov za rok ❖ Počet vyriešených mimoriadnych situácií záchranými zložkami za rok

PRIORITA 4: Lepšie spravovanie obce a vecí verejných

Strategický cieľ 4: Dosiť lepšie spravovanie vecí verejných s podporou optimalizácie riadiacich procesov a zvyšovaním kvality komunikácie samosprávy s občanmi, digitálnou dostupnosťou služieb samosprávy a s pomocou partnerstiev územnej spolupráce.

Špecifický cieľ 4.1	
Skvalitňovať služby občanom a optimalizovať procesy riadenia a komunikácie samosprávy	
Opatrenie	Typové aktivity
4.1 .1 Zabezpečiť otvorenie samosprávy a podnikania pre nové elektronické služby a digitalizáciu dát	❖ pravidelne aktualizovať informačné systémy samosprávy a verejnej správy pre efektívne riadenie a rozhodovanie, ❖ zabezpečiť efektívnejšie využívanie existujúcich modulov informačných systémov (IS) samosprávy a verejnej správy, ❖ rozširovať oblasti práce s informáciami v samospráve a verejnej správe tak, aby tieto mali podobu otvorených dát a boli komplexne a konzistentne zhromažďované a spracované v jednom IS, ❖ podporovať digitálnu transformáciu samosprávy, verejnej správy a nové typy elektronických služieb a zabezpečiť prístup k službám pre všetkých občanov vrátane zdravotne postihnutých a znevýhodnených osôb a umožniť im vybavenie požiadaviek prostredníctvom elektronickej komunikácie, ❖ podporovať zavedenie elektronických služieb samosprávy pre podnikateľov, ❖ identifikovať a podporovať inovačný potenciál samosprávy a verejnej správy využívaním otvorených dát, ❖ vytvárať dátovú základňu a príklady dobrej praxe v koordinácii so Štatistickým úradom SR, ❖ podporovať pilotné projekty v oblasti dátového manažmentu a využívania GIS na úrovni regiónu (zdieľané dátové pracovisko), ❖ podporovať manažment údajov verejnej správy a kybernetickú bezpečnosť, ❖ rozširovať eGovernment v prospech občanov, podnikateľov a ďalších subjektov pôsobiacich na území samosprávy, ❖ zlepšovať a rozširovať poskytovanie geografických informácií pre verejnosť prostredníctvom webového GIS portálu, ❖ implementovať elektronický, plne automatizovaný portálový systém nahlasovania podnetov a požiadaviek občanov, ❖ podporovať digitalizáciu podnikania (tvorba a modernizácia e-shopov, podpora online prezentácie), ❖ podporovať spoločné cezhraničné a medzinárodné projekty a SMART prístupy v miestnych verejných službách.
4.1 .2 Zefektívňovať spravovanie a využívanie majetku vo vlastníctve obce	❖ spracovať pasportizáciu nehnuteľného majetku samosprávy, ❖ posúdiť stav, efektívnosť a účelnosť využívania budov v majetku samosprávy, ❖ zmapovať a vysporiadať dubiózny majetok samosprávy, ❖ realizovať aktívnu pozemkovú politiku vrátane pozemkových úprav,

		❖ zaviesť transparentné vykazovanie hospodárenia s majetkom a verejnými zdrojmi, ❖ rozširovať a skvalitňovať GIS databázu dát o majetku samosprávy, ❖ aplikovať spoločensky zodpovedné a zelené verejné obstarávanie, ❖ neustále zlepšovať výber daní a poplatkov a vymáhanie pohľadávok.
4.1 .3	Zlepšovať kvalitu pracovného prostredia pre zamestnancov úradov samosprávy a podporovať ich ďalšie vzdelávanie	❖ rekonštruovať a modernizovať budovu obecného úradu (zateplenie a výmena otvorových konštrukcií, výmena elektroinštalácie a počítačových sietí, modernizácia osvetlenia, hydraulické vyregulovanie vykurovacieho systému, klimatizácia a vzduchotechnika priestorov, interiérové vybavenie, hygienické zariadenia, spoločné kuchynky s posedením atď.), ❖ zabezpečovať moderné a výkonné technické vybavenie pre spoľahlivú a bezporuchovú prevádzku informačných systémov a prácu zamestnancov, ❖ zabezpečovať skvalitnenie a zefektívnenie pracovného prostredia zamestnancov samosprávy (napr. vybudovanie regeneračnej zóny pre zamestnancov so sociálnym zázemím a i.), ❖ zvyšovať bezpečnosť a ochranu osôb a majetku samosprávy zavedením monitorovania vnútorných priestorov verejných budov, ❖ modernizovať registratúrne pracovisko, ❖ vytvoriť digitálny archív dokumentov a zdieľané pracovisko na digitalizáciu dokumentov s dostatočným technickým vybavením (skenery) a personálnym zabezpečením, ❖ zefektívniť a sprehľadniť prácu úradníkov, ❖ implementovať a udržiavať systém riadenia kvality podľa ISO 9001/2000 a zabezpečovať pravidelný procesný audit obecného úradu, ❖ systematicky mapovať dopyt a ponuku celoživotného vzdelávania, ❖ navrhnuť, implementovať a aktualizovať systém pravidelného vzdelávania pracovníkov samosprávy, ❖ poskytnúť pracovníkom samosprávy podporu pri ich zvyšovaní kvalifikácie a zručností.
4.1 .4	Podporovať zavádzanie inovatívnych, experimentálnych a pilotných riešení na úrovni samosprávy, miestnych združení a podnikateľov	❖ identifikovať a podporovať inovačný potenciál podnikov v obci pre zavádzanie SMART a zelených riešení, ❖ podporovať budovanie partnerstiev zameraných na inovačný rozvoj a medzisektorové riešenia, ❖ podporovať projekty spolupráce podnikov a výskumných organizácií a investície podnikov do výskumu a inovácií (modernizácia technológií, procesov a postupov), ❖ podporovať digitálnu transformáciu podnikov, ❖ implementovať medzisektorové riešenia a výstupy cezhraničnej spolupráce, napr. v oblasti obehového hospodárstva, zdravia, aplikácie zelených riešení a energetiky a pod., ❖ zapájať samosprávu a neziskový sektor do pilotných projektov v oblasti inovácií, know how transfer, SMART, medzisektorových a zelených riešení, ❖ iniciovať a podporovať činnosť existujúcich a nových odvetvových klastrov a klastrových iniciatív v jednotlivých oblastiach podnikania, ako aj ich sieťovanie v medzinárodnom priestore.
4.1 .5	Efektívne, otvorene a transparentne komunikovať s občanmi	❖ zaviesť procesy participácie s verejnosťou najmä v oblasti prípravy a pripomienkovania strategických a koncepčných dokumentov, zapojenia verejnosti do prípravy spoločných projektov, ❖ umožniť občanom samosprávy čerpať časť verejných financií v podobe dotácií, ❖ pravidelne organizovať stretnutia s občanmi (mládež, študenti, seniori, podnikatelia atď.) k získaniu spätnej väzby a zberu podnetov, ❖ pravidelne monitorovať spokojnosť občanov so službami samosprávy formou prieskumov a prostredníctvom diskusií na rôzne odborné témy, ❖ využívať všetky dostupné mediálne kanály na poskytovanie aktuálnych informácií o dianí v samospráve (obecný rozhlas, TV, tlačené a online periodiká, obecný web, verejné tabule, plagátovacie plochy, sociálne siete a iné),

	❖ modernizovať a spravovať vlastné tradičné a online mediálne kanály vo vlastníctve samosprávy, ❖ pravidelne komunikovať so zástupcami médií, ❖ podporovať zverejňovanie informácií nad rámec zákona na princípe „otvorenej samosprávy“.
Kľúčové indikátory úspechu	
Povinné	❖ Počet projektov a aktivít obce pripravovaných participatívnym spôsobom ❖ Počet pracovníkov samosprávy, ktorí sa zúčastňujú pravidelného vzdelávania
Voliteľné	❖ Rozšírenie poskytovania geografických informácií pre verejnosť prostredníctvom webového GIS portálu ❖ Podiel obyvateľov, ktorí sú spokojní s mierou informovanosti a kvalitou informácií o dôležitých opatreniach, rozhodnutiach a aktivitách samosprávy ❖ Podiel obyvateľov, ktorí majú pocit, že sa môžu zapojiť do chodu obce ❖ Počet vytvorených partnerstiev zameraných na inovačný rozvoj a medzisektorové riešenia

Špecifický cieľ 4.2		
Zlepšovať digitálnu dostupnosť a podporovať rozvoj „informačnej spoločnosti“		
Opatrenie	Typové aktivity	
4.2 .1 Podporovať rozvoj a skvalitnenie prenosovej kapacity infraštruktúry internetu, a tým zlepšovať prístup k informáciám a komunikačným technológiám	❖ podporovať rozvoj pevných optických chrbticových sietí a sietí poslednej míle pripojenia na internet, ❖ podporovať zriadenie a rozširovanie siete internetu v obci, ❖ podporovať skvalitnenie súčasného plošného pokrytia vidieckeho územia mobilným širokopásmovým pripojením na internet signálom siete 4G, ❖ podporovať rozvoj pokrytia územia mobilným širokopásmovým pripojením na internet signálom siete 5G a následných sietí, ❖ pri zachovaní vysokej triedy bezpečnosti zabezpečiť pre sieť a informačné systémy samosprávy aplikácie využívajúce „internet vecí“, ❖ realizovať a rozširovať verejnú Wi-Fi sieť vo verejných budovách, na verejných priestranstvách a vo verejnej hromadnej doprave.	
4.2 .2 Skvalitňovať existujúce informačné služby samospráv a rozširovať ich služby digitálnym spôsobom	❖ modernizovať technické a softvérové vybavenie zasadacích miestností a kontaktných miest s občanmi, ❖ zriadiť a vybudovať centrá prvého kontaktu občanom a návštevníkom (turistické informačné centrá), ❖ skvalitňovať, zefektívňovať a integrovať poskytovanie služieb v centrách prvého kontaktu občanom a návštevníkom (turistické informačné centrá), ❖ zlepšiť dostupnosť služieb pre občanov a návštevníkov zvýšením počtu parkovacích miest, zlepšením možnosti parkovania bicyklov a i., ❖ vybudovať zóny pre občanov prístupom na internet v centrách prvého kontaktu občanom a návštevníkom.	
Kľúčové indikátory úspechu		
Povinné	❖ Modernizovaný obecný rozhlas	
Voliteľné	❖ Počet domácností s rýchlym a superrýchlym širokopásmovým prístupom na internet	

Špecifický cieľ 4.3		
Budovať a podporovať partnerstvá územnej spolupráce		
Opatrenie	Typové aktivity	
4.3 .1 Posilňovať miestnu, regionálnu, nadregionálnu, cezhraničnú a medzinárodnú	❖ podporovať zdieľané kapacity pre riadenie regionálneho a miestneho rozvoja na území regiónu Liptov, ❖ podporovať systém spolupráce a transferu know-how pre zavádzanie inovácií vrátane sociálnych inovácií do regionálneho rozvoja a tvorby politik,	

spoluprácu aktérov územnej spolupráce	❖ podporovať vznik klastrov, záujmových združení a sieťovania na miestnej, regionálnej, nadregionálnej a medzinárodnej úrovni, ❖ podporovať existujúce miestne záujmové združenia (MAS, OOCR, ZMOS, mikroregióny a i.), ❖ pravidelne sa zúčastňovať stretnutí územnej a tematickej spolupráce v regióne Liptov v rámci kľúčových sektorov regionálneho rozvoja. ❖ posilniť cezhraničnú a medzinárodnú spoluprácu, ❖ aktívne vyhľadávať cezhraničných a medzinárodných projektových partnerov pre aktérov územnej spolupráce a organizovať s nimi pracovné stretnutia, ❖ podporovať prioritné a kľúčové rozvojové projekty a iniciatívy cezhraničnej spolupráce s Poľskou republikou a Českou republikou, ❖ byť aktívni v účasti na cezhraničných a medzinárodných odborných podujatiach k prenosu know-how a skúseností zo zahraničia do regiónu, ❖ podporovať spoluprácu s členskými krajinami V4 a Karpatského dohovoru (aktivity v rámci jednotlivých protokolov) v kontexte podpory budúcej európskej makroregionálnej stratégie pre karpatský región.
Kľúčové indikátory úspechu	
Povinné	❖ Počet nových partnerstiev obce na miestnej, regionálnej, cezhraničnej a medzinárodnej územnej spolupráci
Voliteľné	❖ Počet aktérov, ktorí sú súčasťou partnerstiev územnej spolupráce ❖ Počet zrealizovaných podujatí, aktivít a projektov s regionálnymi partnermi ❖ Počet zrealizovaných podujatí, aktivít a projektov s nadregionálnymi partnermi ❖ Počet nových medzinárodných partnerstiev ❖ Počet realizovaných medzinárodných/cezhraničných podujatí, aktivít a projektov